

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

**Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ:**

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ
ΚΛΑΔΟ

Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Κοτταρίδη Κωνσταντίνα

Βελισσαρόπουλος Δαμιανός

Τρίπολη 2013

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	I
Γραφήματα	II
Εικόνες	IV
Πίνακες	V
1. Εισαγωγή	1
1.1 Σκοπός και Αντικείμενο της Παρούσας Μελέτης.....	1
1.2 Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις στην Ελλάδα.....	2
1.3 Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις στο Διεθνές Περιβάλλον	9
1. Βιομηχανικός Κλάδος	13
2.1 Γενικά Στοιχεία	13
2.2 Κλάδοι Βιομηχανίας	16
2.2.1 Ομαδοποίηση Κλάδων.....	17
2.2.2 Ταξινόμηση των Βιομηχανικών Κλάδων βάσει Αριθμού Εργαζομένων	18
2.3 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	21
2.3.1 Περίοδος 2003 – 2008	22
2.3.2 Περίοδος 2008 – 2010	24
3. Ανάλυση Κλάδων	28
3.1 Κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου	28
3.1.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	29
3.1.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία	31
3.2 Κλάδος Τροφίμων & Ποτών.....	37
3.2.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	38
3.2.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία	40
3.3 Τεχνικός – Οικοδομικός Κλάδος	45
3.3.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	46
3.3.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία	48
3.4 Κλάδος Χημικών & Φαρμάκων.....	54
3.4.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	56
3.4.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία	58
3.5 Κλάδος Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων	63
3.5.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες.....	65
3.5.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία	67
3.6 Υπόλοιποι Κλάδοι.....	73
4. Σύνοψη - Συμπεράσματα	79
Βιβλιογραφία – Πηγές	82

Γραφήματα

Γράφημα 2.1: Μεταβολή Πραγματικού ΑΕΠ και Γενικού Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής 2001-2012*	14
Γράφημα 2.2: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	23
Γράφημα 2.3: Γενική Ρευστότητα Βιομηχανικού Κλάδου	25
Γράφημα 3.1.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	30
Γράφημα 3.1.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου.....	31
Γράφημα 3.1.3: Κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010.....	34
Γράφημα 3.1.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	35
Γράφημα 3.2.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	39
Γράφημα 3.2.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Τροφίμων & Ποτών.....	40
Γράφημα 3.2.3: Κλάδος Τροφίμων & Ποτών – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010.....	43
Γράφημα 3.2.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	43
Γράφημα 3.3.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	47
Γράφημα 3.3.2: Γενική Ρευστότητα Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου	48
Γράφημα 3.3.3: Τεχνικός – Οικοδομικός Κλάδος – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010.....	51
Γράφημα 3.3.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	52
Γράφημα 3.3.5: Δείκτης Παραγωγής Κατασκευών και Οικοδομικών Έργων. Πηγή: Ελληνική Στατιστική αρχή	53
Γράφημα 3.4.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	57
Γράφημα 3.4.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων	58
Γράφημα 3.4.3: Κλάδος Χημικών & Φαρμάκων – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010.....	61
Γράφημα 3.4.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	62
Γράφημα 3.5.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010.....	66
Γράφημα 3.5.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων.....	67

Γράφημα 3.5.3: Κλάδος Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010	70
Γράφημα 3.5.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις	71
Γράφημα 3.6.1: Μεταβολή Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων, Περίοδοι 2003 - 2008 & 2008 - 2010	76
Γράφημα 3.6.2: Κλάδος Προϊόντων μη Μεταλλικών Ορυκτών.....	78
Γράφημα 3.6.3: Κλάδος Εκδόσεων & Εκτυπώσεων	78
Γράφημα 3.6.4: Κλάδος Ένδυσης & Ειδών από Ύφασμα.....	78
Γράφημα 3.6.5: Κλάδος Μεταφορικών Μέσων & Ναυπηγείων	78
Γράφημα 3.6.6: Κλάδος Ηλεκτρικών & Ηλεκτρονικών Προϊόντων	78
Γράφημα 3.6.7: Κλάδος Χαρτιού & Προϊόντων.....	78
Γράφημα 3.6.8: Κλάδος Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων	78
Γράφημα 3.6.9: Κλάδος Επίπλου.....	78
Γράφημα 3.6.10: Κλάδος Μηχανημάτων	78
Γράφημα 3.6.11: Κλάδος Ξύλου – Φελλού & Προϊόντων	78
Γράφημα 3.6.12: Κλάδος Προϊόντων Καπνού	78
Γράφημα 3.6.13: Κλάδος Ορυχείων – Μεταλλείων - Αλυκών.....	78

Εικόνες

<i>Εικόνα 1.1: Εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής και του Δείκτη Παραγωγής Μεταποιητικών Βιομηχανιών .....</i>	<i>2</i>
<i>Εικόνα 1.2: Χρέος της Ελλάδας σε Ξένες Χώρες.....</i>	<i>3</i>
<i>Εικόνα 1.3: Ενοποιημένο Ακαθάριστο Δημόσιο Χρέος ως Ποσοστό του ΑΕΠ .....</i>	<i>11</i>
<i>Εικόνα 1.4: Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης ως Ποσοστό του ΑΕΠ .....</i>	<i>12</i>
<i>Εικόνα 2.1: Γεωγραφική Κατανομή Επιχειρήσεων Βιομηχανικού Κλάδου .....</i>	<i>20</i>

Πίνακες

Πίνακας 2.1: Συνεισφορά στο ΑΕΠ ανά Δραστηριότητα	15
Πίνακας 2.2: Κλάδοι Βιομηχανίας κατά ICAP.....	17
Πίνακας 2.3: Γενικές Πληροφορίες Ανά Κλάδο	19
Πίνακας 2.4: Ενοποιημένος Ισολογισμός Βιομηχανικού Κλάδου (€ '000).....	21
Πίνακας 2.5: Αποτελέσματα Χρήσης Βιομηχανικού Κλάδου (€ '000).....	21
Πίνακας 2.6: Αριθμοδείκτες Βιομηχανικού Κλάδου (€ '000)	22
Πίνακας 2.7: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου .	25
Πίνακας 2.8: Κύκλος Εργασιών Ανά Κλάδο	27
Πίνακας 3.1.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου	28
Πίνακας 3.1.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου (€ '000)	29
Πίνακας 3.1.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου (€ '000)	29
Πίνακας 3.1.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου	30
Πίνακας 3.1.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου	35
Πίνακας 3.2.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Τροφίμων & Ποτών ανά Περιφέρεια	37
Πίνακας 3.2.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Τροφίμων & Ποτών (€ '000).....	38
Πίνακας 3.2.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Τροφίμων & Ποτών (€ '000)	38
Πίνακας 3.2.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Τροφίμων & Ποτών	39
Πίνακας 3.2.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου	43
Πίνακας 3.3.1: Γενικές Πληροφορίες Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου.....	45
Πίνακας 3.3.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου (€ '000).....	46
Πίνακας 3.3.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου (€ '000)	46
Πίνακας 3.3.4: Αριθμοδείκτες Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου	47
Πίνακας 3.3.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου	52
Πίνακας 3.4.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων	55
Πίνακας 3.4.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων (€ '000).....	56
Πίνακας 3.4.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων (€ '000)	56
Πίνακας 3.4.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων	57
Πίνακας 3.4.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου	61

Πίνακας 3.5.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων	64
Πίνακας 3.5.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων (€ '000)....	65
Πίνακας 3.5.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων (€ '000).....	65
Πίνακας 3.5.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων	66
Πίνακας 3.5.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου	71

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και Αντικείμενο της Παρούσας Μελέτης

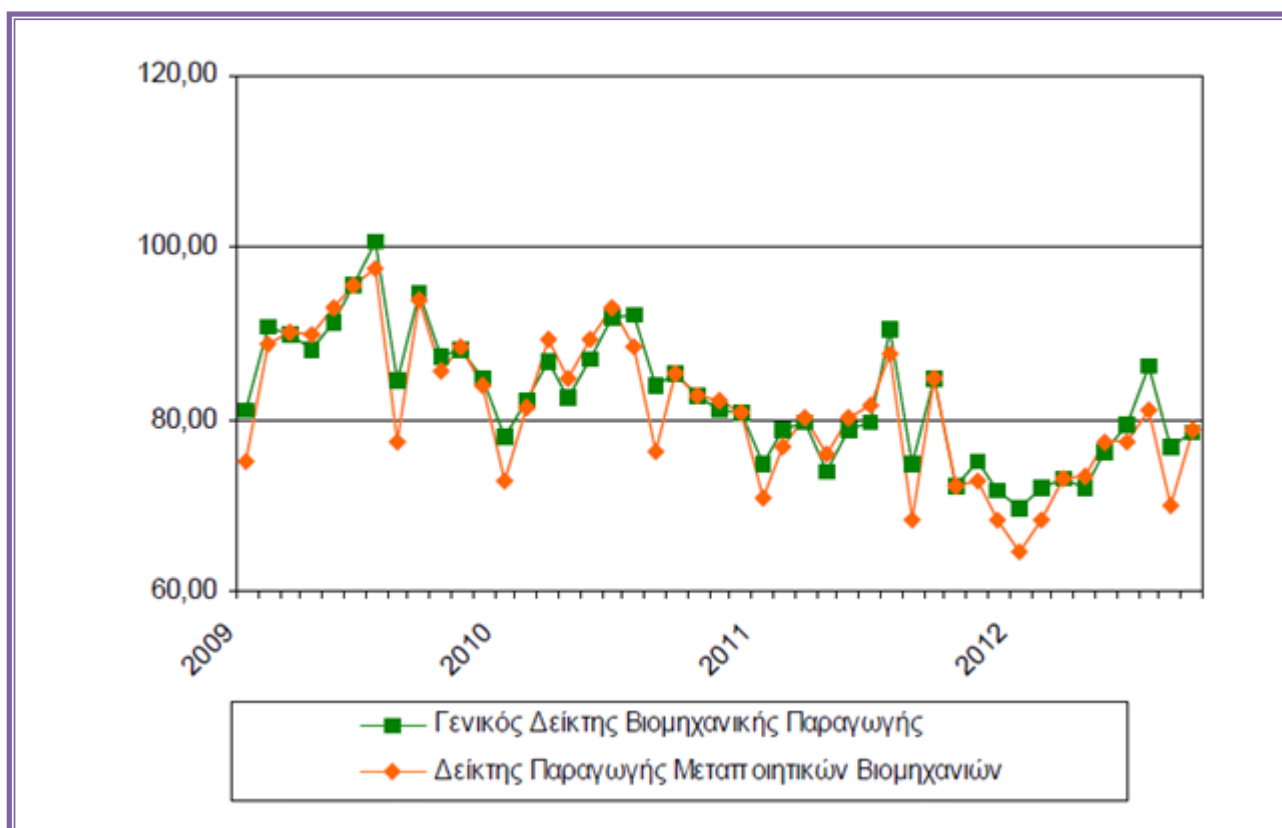
Η ελληνική οικονομία από το 2008 έχει εισέλθει και συνεχίζει να διέρχεται μέχρι σήμερα μια παρατεταμένη περίοδο βαθιάς κρίσης, με κύρια χαρακτηριστικά τη συνεχή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, την ύφεση που παραμένει για τρίτη συνεχή χρονιά, γεγονός που έχει άμεσο αντίκτυπο στη λειτουργία και στις επιδόσεις όλων των επιχειρήσεων της χώρας.

Με αφορμή λοιπόν την οικονομική κρίση, θα γίνει οικονομική ανάλυση του κλάδου της Βιομηχανίας και διάκριση των αποτελεσμάτων προ και κατά τη διάρκεια της κρίσης. Συγκεκριμένα η πρώτη περίοδος θα είναι μέχρι το 2008 και θα αφορά την περίοδο πριν την ύφεση, ενώ η περίοδος μετά το 2008 αφορά την περίοδο από την έναρξη της κρίσης και έπειτα. Με αυτό τον τρόπο θα αναλυθούν τα αποτελέσματα και η επίδραση της κρίσης συνολικά στον Βιομηχανικό Κλάδο αλλά και στους επιμέρους κλάδους που τον αποτελούν. Με την μελέτη θα εξεταστούν πολλοί δείκτες και οικονομικά ή λογιστικά μεγέθη, όπως και η μεταβολή τους από έτος σε έτος, ώστε να γίνουν εμφανής οι μεταβολές και επιπτώσεις θετικές ή αρνητικές, που η ύφεση δημιούργησε στις επιχειρήσεις και στους κλάδους. Η απεικόνιση των παραπάνω γίνεται είτε με πίνακες είτε με διαγράμματα και η ανάλυση επικεντρώνεται στην ρευστότητα και στην εμπορική και λειτουργική επίδραση που είχε η ύφεση. Εξετάζονται το Ενεργητικό, τα Ίδια Κεφάλαια, οι Υποχρεώσεις, ο Κύκλος Εργασιών, η Κερδοφορία, η Ρευστότητα, η πιστοληπτική αξιολόγηση των επιχειρήσεων και άλλοι σχετικοί αριθμοδείκτες. Όλα αυτά παρουσιάζονται τόσο για τους κλάδους συνολικά, αλλά υπάρχει και διάκριση ανάμεσα στις κερδοφόρες και ζημιολύγες επιχειρήσεις κάθε κλάδου. Η κύρια πηγή δεδομένων τα οποία επεξεργάστηκαν για τις ανάγκες της μελέτης, είναι η βάση της ICAP με τα στοιχεία που αντλήθηκαν από αυτή να αφορούν την περίοδο 2003-2010.

1.2 Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις στην Ελλάδα

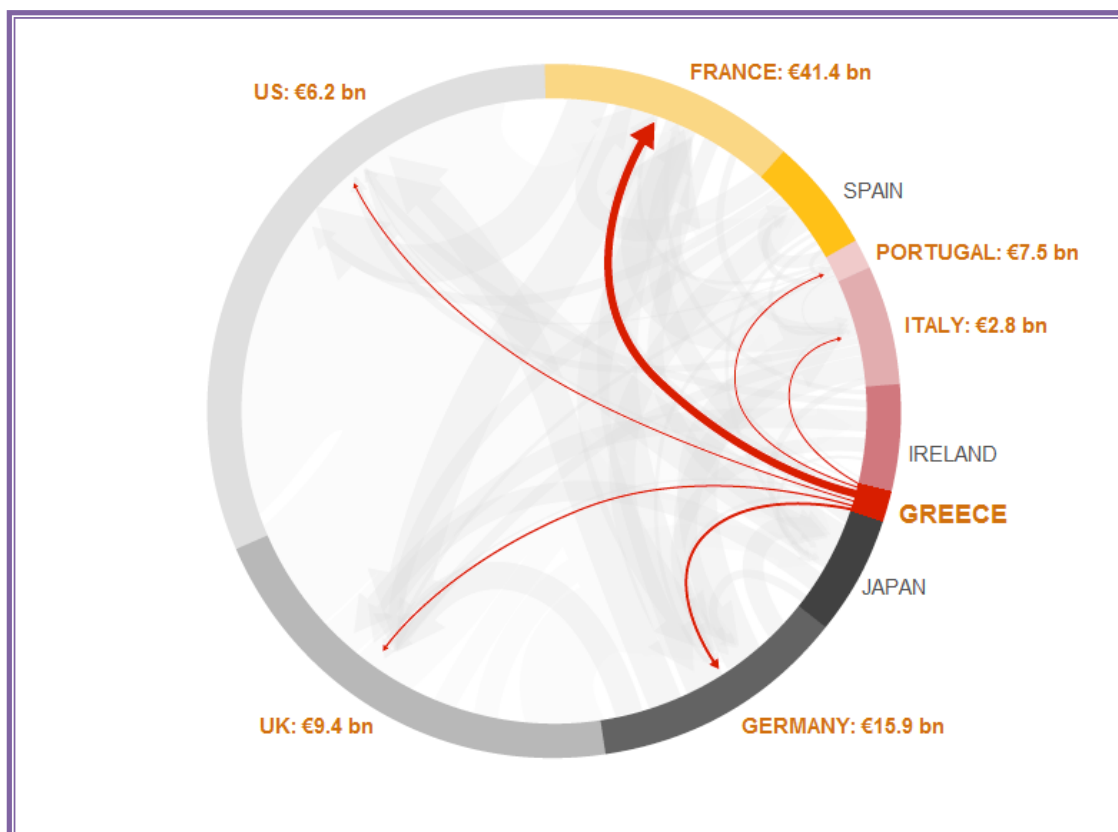
Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή η εξέλιξη του δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής, με έτος βάσης το 2005, για το μήνα Σεπτέμβριο 2012, σύμφωνα με προσωρινά και διορθωμένα, ως προς τον τυπικό μήνα, παρουσίασε μείωση κατά 7,3%, έναντι μείωσης 0,4% που σημειώθηκε κατά την αντίστοιχη σύγκριση του έτους 2011 προς το 2010. Ο μέσος δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής της περιόδου Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2012, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη της περιόδου Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2011, παρουσίασε μείωση κατά 4,5%, έναντι μείωσης 6,9% που σημειώθηκε κατά την αντίστοιχη σύγκριση του έτους 2011 προς το 2010.

Εικόνα 1.1: Εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής και του Δείκτη Παραγωγής Μεταποιητικών Βιομηχανιών
Πηγή: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε σταθερές τιμές 2005, κατά το 3ο τρίμηνο του 2012 παρουσίασε μείωση κατά 7,2% σε σχέση με το 3ο τρίμηνο του 2011.

Επίσης σύμφωνα με τα οριστικά στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού για το εννεάμηνο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2012, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκε σε 12.720 εκατ. ευρώ, και το πρωτογενές έλλειμμα για την ίδια περίοδο σε 2.070 εκατ. ευρώ, χαμηλότερο έναντι των στόχων του ελλείμματος για τον κρατικό προϋπολογισμό. Το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε 36.700 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας υστέρηση έναντι του στόχου 38.040 εκατ. ευρώ. Τα Έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων διαμορφώθηκαν σε 2.558 εκατ. ευρώ έναντι στόχου για 3.331 εκατ. ευρώ. Οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το εννεάμηνο του 2012 ανήλθαν στα 49.420 εκατ. ευρώ και παρουσιάζονται μειωμένες κατά 2.151 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου 51.571 εκατ. ευρώ. Το χρέος της Κεντρικής Κυβέρνησης στις 30.9.2012 ανερχόταν σε €303,5 δις. Η εικόνα που ακολουθεί δείχνει το χρέος της Ελλάδας σε ορισμένους από τους κύριους «παίκτες» στην ευρωζώνη, καθώς και άλλες μεγάλες οικονομίες του κόσμου.

Εικόνα 1.2: Χρέος της Ελλάδας σε Ξένες Χώρες

Πηγή: BBC News (2011) Eurozone debt web: *Who owes what to whom? Διαθέσιμο στο:* <http://www.bbc.co.uk/news/business-15748696>

Σε πολιτικό επίπεδο ύστερα από πολύμηνες διαπραγματεύσεις της ελληνικής Κυβέρνησης με την Τρόικα, καταρτίστηκε το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής για την περίοδο 2013-2016. Το πολυνομοσχέδιο κατατέθηκε στη βουλή στις 5 Νοεμβρίου 2012, σε ένα άρθρο με τη διαδικασία του κατεπείγοντος και το οποίο υπερψηφίστηκε με οριακή πλειοψηφία 153 ψήφων στις 7 Νοεμβρίου 2012 από τις κοινοβουλευτικές ομάδες της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ, στις οποίες υπήρξαν και βουλευτές που διαφοροποιήθηκαν.

Σε τρία κεφάλαια του νέου μνημονίου, περιγράφονται οι αλλαγές που πρέπει να «τρέξουν» μέσα στους επόμενους μήνες, με στόχο να μεταβάλλουν το οικονομικό και επιχειρηματικό τοπίο, οδηγώντας στη διαμόρφωση ενός νέου οικονομικού περιβάλλοντος, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας και τη διόρθωση των στρεβλώσεων. Πρόκειται για: το κεφάλαιο 3.3, με τίτλο «Structural reforms with budgetary relevance», το κεφάλαιο 3.6 με τίτλο «Creating favorable conditions for economic activity» και το κεφάλαιο 3.7 με τίτλο «Efficient Network Industries and Services».

Δομικές μεταρρυθμίσεις

❖ Αποκρατικοποιήσεις για να δοθεί ώθηση στην οικονομία και να μειωθεί το δημόσιο χρέος

- Επικαιροποίηση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων με το μεσοπρόθεσμο πλάνο της περιόδου 2012 - 2016 και προώθησή του στο Κοινοβούλιο. Στόχος να εισπραχθούν 50 δισ. ευρώ, ακόμα κι αν η διαδικασία υπερβεί χρονικά το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής.
- Εξαμηνιαίες εκθέσεις προόδου.
- Τροποποιήσεις στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία και τη διοίκηση του Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Δημοσίου.
- Μεταφορά σε αυτό πλήρους αρμοδιότητας για σειρά υπό αποκρατικοποίηση οργανισμών.
- Εξάλειψη των νομικών εμποδίων για την ολοκλήρωση των αποκρατικοποιήσεων.

❖ **Φορολογική μεταρρύθμιση, με στόχο ένα απλοποιημένο φορολογικό σύστημα, που θα απαλείψει τις διακρίσεις και τις εξαιρέσεις και θα διευρύνει τη φορολογική βάση**

❖ **Φορολογική διοίκηση**

- Τοποθέτηση μόνιμου γενικού γραμματέα εσόδων.
- Νομοθεσία για τη δημιουργία μονάδας αποτελούμενης από 1—ελεγκτές για τον έλεγχο μεγάλων φορολογουμένων και έτερης μονάδας με 50 ελεγκτές για τους πλούσιους αυτοαπασχολούμενους.

❖ **Δημοσιονομική διαχείριση**

- Υιοθέτηση του νέου Μεσοπρόθεσμου 2013 – 2016.
- Συνεχής παρακολούθησης τήρησης προϋπολογισμού από επιμέρους φορείς.
- Ψήφιση προϋπολογισμού 2013.

❖ **Καθιστώντας τη δημόσια διοίκηση περισσότερο αποτελεσματική**

- Αξιολόγηση δομών και προσωπικού με κατάργηση φορέων και απολύσεις ή μετατάξεις.

❖ **Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού για την επίτευξη της βιωσιμότητας**

- Αύξηση των ορίων ηλικίας κατά 2 έτη, αρχής γενομένης από την 1/1/2013.

❖ **Εκσυγχρονισμός του συστήματος Υγείας**

- Συγχώνευση όλων των ασφαλιστικών ταμείων στον ΕΟΠΥΥ.
- Προώθηση των γενόσημων για μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης.
- Εφόσον η προβλεπόμενη μείωση δεν επιτευχθεί, θα ληφθούν πρόσθετα μέτρα όπως θεσμοθέτηση ορίου συνταγογράφησης για κάθε γιατρό ή ακόμα και αύξηση της συμμετοχής.
- Επέκταση της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, με στόχο να καλύπτει το 90% των συνταγών.

❖ **Αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος**

Διαμορφώνοντας ευνοϊκές συνθήκες για την οικονομική δραστηριότητα

Δίνεται μεγάλη έμφαση στην υλοποίηση δομικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την βελτίωση της επιχειρηματικότητας και συνολικά του οικονομικού περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Αυτό περιλαμβάνει οριζόντιες ρυθμίσεις με τις οποίες θα μειωθεί ο χρόνος και το κόστος που απαιτούνται για i) τη δημιουργία επιχείρησης, ii) την αδειοδότηση εγκαταστάσεων και λειτουργίας iii) την αδειοδότηση σε σχέση με περιβαλλοντικούς όρους iv) τις εισαγωγές και εξαγωγές. Σε αυτή την κατεύθυνση, προβλέπεται περαιτέρω μείωση του απαιτούμενου χρόνου, των γραφειοκρατικών διαδικασιών, των απαιτούμενων εγγράφων που πρέπει να προσκομισθούν, προκειμένου να ξεκινήσει μια νέα επιχείρηση.

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η κυβέρνηση καλείται να καταγράψει όλους τους περιορισμούς που αφορούν εναέριες και πλωτές μεταφορές, το καθεστώς ενοικίασης εμπορικών χώρων, τα υλικά κατασκευών. Παράλληλα, με τη βοήθεια του ΟΟΣΑ, θα πρέπει να επεξεργασθεί ένα πλαίσιο εξυγίανσης της ανταγωνιστικότητας σε τομείς όπως η επεξεργασία τροφίμων, το λιανεμπόριο, ο τουρισμός, με στόχο την άρση περιορισμών. Επιπλέον, ζητείται η αναμόρφωση του συστήματος απονομής δικαιουσύννης, προκειμένου να λειτουργήσει υποστηρικτικά προς την οικονομική δραστηριότητα, μέσα από απλοποίηση και επιτάχυνση διαδικασιών που αφορούν συμβόλαια, ρυθμίσεις για τον ανταγωνισμό κ.λπ. Όσον αφορά τις εκκρεμείς στα δικαστήρια φορολογικές υποθέσεις, προβλέπεται η εκκαθάρισή τους μέχρι τον Ιούλιο του 2013. Ζητείται, επίσης, για την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων, η προώθηση του εξωδικαστικού συμβιβασμού και της διαμεσολάβησης.

Αποτελεσματικότητα Δικτύων και Υπηρεσιών

- Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι τιμές ηλεκτρισμού ανταποκρίνονται στο κόστος η κυβέρνηση, μέχρι τον Ιούνιο του 2013, θα πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που θα απελευθερώσουν τις τιμές ηλεκτρικού ρεύματος για όλους πλην των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων. Έτσι, με υπουργική απόφαση θα προσαρμοσθούν οι τιμές χαμηλής τάσης για τον τελικό χρήστη, με ισχύ από τον προσεχή Ιανουάριο. Επιπλέον, η κυβέρνηση καλείται να αναζητήσει βέλτιστες πρακτικές για τη χρέωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης της χρήσης πηγών υδροηλεκτρισμού και λιγνίτη.
- Για το λειτουργικό κόστος της ΔΕΗ, θα υποβληθεί στην τρόικα και θα δημοσιοποιηθεί μελέτη ειδικού, με την οποία θα γίνεται σύγκριση των απολαβών των εργαζομένων της ΔΕΗ με ανάλογες εταιρειών ηλεκτρισμού της Ευρώπης, στην οποία θα γίνεται σύγκριση παρόμοιας εργασίας και παραγωγικότητας ανά εργαζόμενο.
- Με υπουργική απόφαση και τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας σε συμβουλευτικό ρόλο, θα ορισθεί η αντικατάσταση των υπαρχόντων συστημάτων μέτρησης με «έξυπνα» συστήματα.
- Η κυβέρνηση θα υποβάλλει στην Κομισιόν λεπτομερές σχέδιο για την αναμόρφωση του καθεστώτος που διέπει τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, με στόχο να καταστούν περισσότερο ανταγωνιστικές και η λειτουργία τους να είναι συμβατή με τις εξελίξεις στην αγορά, αλλά και τη δημοσιονομική πειθαρχία.
- Για τη διανομή καυσίμων, θα προωθηθεί η εφαρμογή της Οδηγίας 2009/119, που προβλέπει τη δημιουργία ενός κεντρικού φορέα διατήρησης αποθεμάτων.
- Ανεξάρτητα πρατήρια θα μπορούν να μισθώνουν ή να κατέχουν βυτιοφόρα για τη μεταφορά καυσίμων.
- Βυτιοφόρα πρατηρίων θα μπορούν μεμονωμένα να προμηθεύονται καύσιμα απευθείας από τα διυλιστήρια.

- Στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, προβλέπεται απελευθέρωση του Ψηφιακού Μερισίματος, με βελτίωση των σχεδίων για συχνότητες και ευρυεκπομπές και λαμβάνοντας υπόψη το διεθνή συντονισμό.
- Στις οδικές μεταφορές, προτεραιότητα δίδεται στην ολοκλήρωση της απελευθέρωσης στην ενοικίαση ημιφορτηγών και βαν και στις υπηρεσίες μεταφορών από τουριστικά πρακτορεία και ξενοδοχεία.
- Στις θαλάσσιες μεταφορές, προβλέπεται ότι τον Μάρτιο του 2013 θα προκηρυχθούν οι διαγωνισμοί, στο πλαίσιο της στρατηγικής αποκρατικοποιήσεων για την καλύτερη χρήση των λιμανιών. Στην Κομισιόν θα υποβληθεί πρόταση για την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που διέπει τις εργασιακές σχέσεις στα λιμάνια.
- Δρομολογούνται οι διαδικασίες για την αποκρατικοποίηση περιφερειακών αεροδρομίων και προωθείται αλλαγή της νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία της ΥΠΑ.
- Στους σιδηροδρόμους, προβλέπεται απόσχιση δραστηριοτήτων και η θέσπιση Ανεξάρτητης Αρχής για τις επιβατικές σιδηροδρομικές μεταφορές, που θα υλοποιεί διαγωνισμούς για την εκμετάλλευση των δρομολογίων.
- Για τα κλειστά επαγγέλματα προβλέπεται πλήρης άρση των περιορισμών μέχρι το τέλος του έτους.
- Εντός του Νοεμβρίου θα πρέπει να έχει αρθεί σειρά περιορισμών σε ότι αφορά το επάγγελμα του δικηγόρου, όπως άρση της υποχρεωτικής παρουσίας σε μια σειρά συμβολαιογραφικών πράξεων, κατάργηση ελάχιστων αμοιβών, άρση της απαγόρευσης διαφήμισης δικηγορικών γραφείων.

Με βάση τον προσχέδιο του προϋπολογισμού για το έτος 2013 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται στο -3,8% του ΑΕΠ. Η μείωση αναμένεται να προέλθει από την εγχώρια ζήτηση, η συμβολή της οποίας προβλέπεται στις -6,1 εκατοστιαίες μονάδες, με την ιδιωτική κατανάλωση να μειώνεται κατά 5,9%, τη δημόσια κατανάλωση κατά 7,2% και τις επενδύσεις

κατά 3,7%. Αντίθετα, η συμβολή του εξωτερικού τομέα αναμένεται θετική, με τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών να προβλέπεται ότι θα αυξηθούν κατά 2,5% και τις εισαγωγές να μειώνονται κατά 5,3%. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να περιορισθεί στα 8,0 δισ. ευρώ ή στο 4,2% του ΑΕΠ και το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 2,2 δισ. ευρώ ή στο 1,1% του ΑΕΠ. Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, μετά τη μείωση επιστροφών για το οικονομικό έτος 2013, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 46.742 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 4,5% έναντι των εκτιμήσεων του 2012. Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού προβλέπεται να διαμορφωθούν σε 56.580 εκατ. ευρώ μειωμένες κατά 5.230 εκατ. ευρώ ή 8,5% σε σχέση με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις για το 2012. Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων για το οικονομικό έτος 2013 προβλέπεται να φθάσει τα 6.850 εκατ. ευρώ. Οι δαπάνες αυτές αντιπροσωπεύουν το 3,5% του ΑΕΠ και κατανέμονται σε 6.000 εκατ. ευρώ για την προώθηση των έργων που θα χρηματοδοτηθούν και από πόρους της ΕΕ και σε 850 εκατ. ευρώ για τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

1.3 Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις στο Διεθνές Περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία, παρά τα σημάδια ανάκαμψης στις αρχές του χρόνου, παρουσιάζει πλέον ενδείξεις επιβράδυνσης με αποτέλεσμα οι προβλέψεις για την ανάπτυξη να αναθεωρούνται προς το δυσμενέστερο σε σχέση με τις προβλέψεις στις αρχές του 2012. Ο ρυθμός μεταβολής για τους δείκτες οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και η ανεργία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2012, παρουσιάζουν στασιμότητα, ενώ και το τρίτο τρίμηνο του 2012 δεν σημειώνεται σημαντική βελτίωση. Υπό το πρίσμα των πρόσφατων εξελίξεων, η αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ εκτιμάται στο 3,3% το 2012 και στο 3,6% το 2013, από 3,8% το 2011. Στη ζώνη του ευρώ το 2012 αναμένεται μείωση της οικονομικής δραστηριότητας υπό την επίδραση της κρίσης χρέους, της αυξημένης αβεβαιότητας, της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και της αναμόχλευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Μεταξύ των

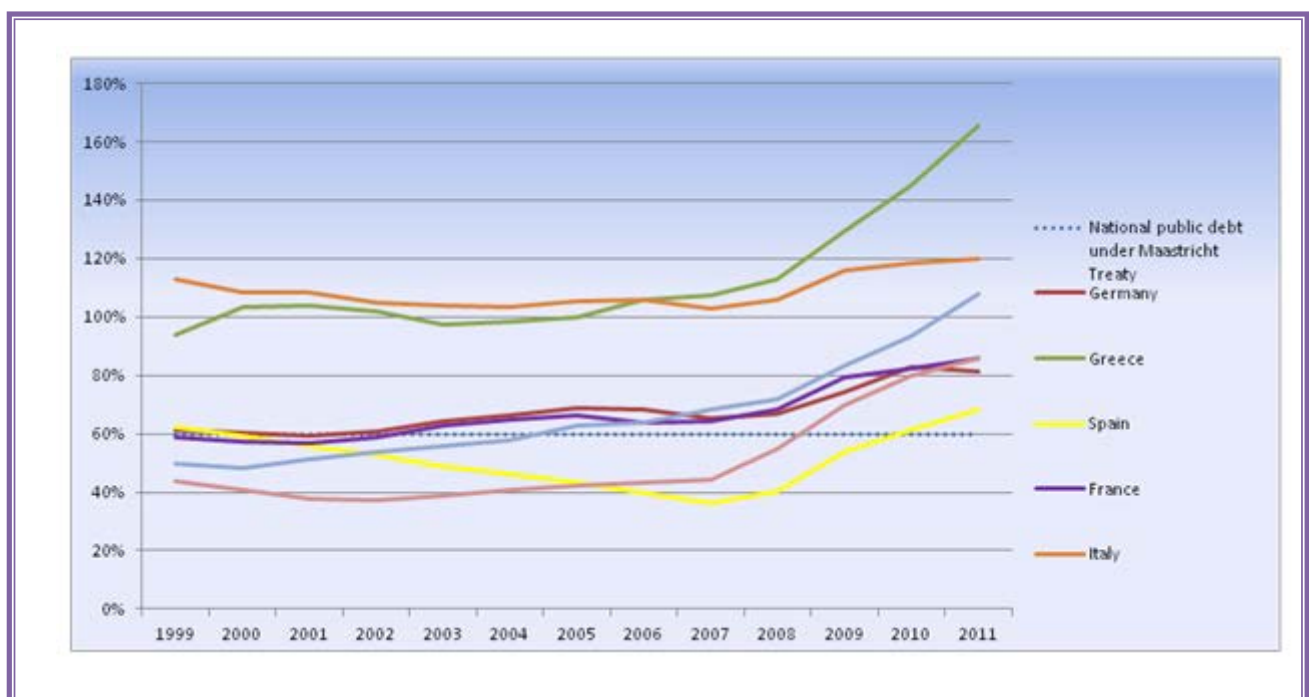
προηγμένων οικονομιών, στις ΗΠΑ η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνθηκε σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2012 με την οικονομική ανάκαμψη να απειλείται από την εφαρμογή μέχρι το τέλος του έτους της προγραμματισμένης αύξησης της φορολογίας συνοδευόμενης από την ταυτόχρονη περιστολή δημοσίων δαπανών. Στην Ιαπωνία, οι δαπάνες ανοικοδόμησης υποστήριξαν την οικονομική ανάπτυξη το 2012, αλλά προβλέπεται ότι θα μειωθούν δραστικά το 2013. Στις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να επιβραδυνθεί από 6,2% το 2011 σε 5,3% το 2012, για να διαμορφωθεί σε 5,6% το 2013. Το 1^ο τρίμηνο του 2012 το ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ παρέμεινε σταθερό, μετά από αύξηση κατά 0,7% κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου του 2011. Ακολούθως, το 2^ο τρίμηνο του 2012 το ΑΕΠ υποχώρησε με τριμηνιαίο ρυθμό 0,2% και αναμένεται να διαμορφωθεί μεταξύ -0,6% και -0,2% το 2012 και -0,4% και 1,4% το 2013. Μεταξύ τέλους Δεκεμβρίου 2011 και μέσα Οκτωβρίου 2012 ο δείκτης EURO STOXX 50, ο οποίος αντιπροσωπεύει την πορεία 50 μετοχών 12 ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων αυξήθηκε περισσότερο από 8% από την αρχή του έτους.

Στις 14 Ιανουαρίου 2012 η S&P ανακοίνωσε την υποβάθμιση της Γαλλίας και της Αυστρίας κατά μία βαθμίδα, από το AAA στο AA+, της Ιταλίας κατά δύο βαθμίδες, από το A στο BBB+, ενώ κατά δύο βαθμίδες υποβαθμίστηκαν η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Κύπρος. Επίσης υποβαθμίστηκαν η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Μάλτα. Η Κύπρος και η Πορτογαλία υποβαθμίστηκαν στην κατηγορία σκουπίδια (junk). Συνολικά η S&P προχώρησε στην υποβάθμιση του μακροπρόθεσμου χρέους εννέα κρατών-μελών της Ευρωζώνης, αποδίδοντας την απόφαση στην ανεπάρκεια των μέτρων για την καταπολέμηση των συστημικών αδυναμιών των οικονομιών τους.

Με ένα μήνα διαφορά και η Moody's ανακοίνωσε την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ιταλίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας, της Σλοβακίας, της Σλοβενίας και της Μάλτας επικαλούμενος την κρίση χρέους της ευρωζώνης. Συγκεκριμένα, ο οίκος υποβάθμισε

την αξιολόγηση της Ιταλίας σε A3 από A2, της Πορτογαλίας σε Ba3 από Ba2, της Ισπανίας σε A3 από A1, της Σλοβακίας σε A2 από A1, της Σλοβενίας σε A2 από A1 και της Μάλτας σε A3 από A2. Αναθεώρησε επίσης σε αρνητική την προοπτική της Γαλλίας, της Βρετανίας και της Αυστρίας, εκφράζοντας την ανησυχία της για την ικανότητα της Ευρώπης να προωθήσει της αναγκαίες μεταρρυθμίσεις προκειμένου να ξεπεραστεί η κρίση χρέους θεωρώντας ότι η αδύναμη οικονομία της περιοχής θα μπορούσε να υπονομεύσει τις προσπάθειες εξυγίανσης που καταβάλλουν οι κυβερνήσεις μέσω των προγραμμάτων λιτότητας. Τον Ιούλιο η Moody's ανακοίνωσε την περαιτέρω υποβάθμιση της Ιταλίας κατά δύο βαθμίδες από A3 σε Baa2, και διατήρησε τις αρνητικές προοπτικές, ενώ το Νοέμβριο ανακοίνωσε και την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Γαλλίας από AAA σε AA1, με αρνητική προοπτική.

Στα διαγράμματα που ακολουθούν αποτυπώνονται η αυξητική τάση του δημοσίου χρέους αλλά και οι προσπάθειες μείωσης των ελλειμμάτων τα τελευταία έτη σε ισχυρές χώρες της Ευρώπης αλλά και στις χώρες που πλήττονται από την χρηματοπιστωτική κρίση.

Εικόνα 1.3: Ενοποιημένο Ακαθάριστο Δημόσιο Χρέος ως Ποσοστό του ΑΕΠ

Πηγή: Eurostat

Εικόνα 1.4: Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης ως Ποσοστό του ΑΕΠ
Πηγή: Eurostat

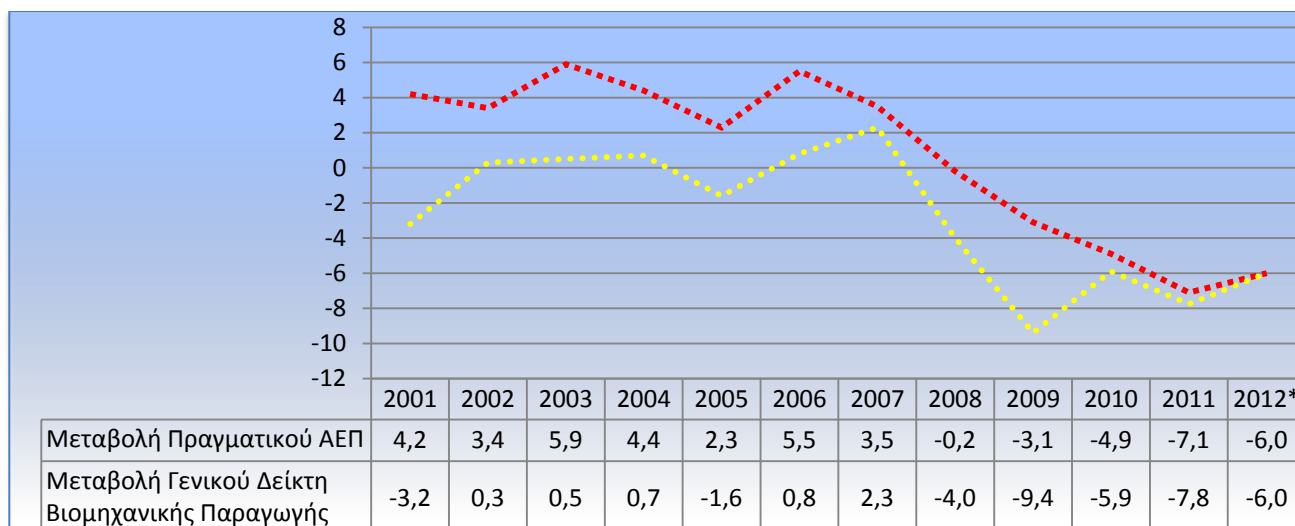
1. Βιομηχανικός Κλάδος

2.1 Γενικά Στοιχεία

Κοιτάζοντας στο παρελθόν, είναι πλέον σαφές ότι η συνεχής αύξηση του ΑΕΠ στην Ελλάδα σύμφωνα με την Eurostat κατά μέσο όρο 3,6% ετησίως, από το 2001 μέχρι και το 2008, όπου μειώθηκε 0,2% ήταν παραπλανητική και σε καμία περίπτωση βιώσιμη. Ο κύριος λόγος ήταν ότι βασίστηκε σε πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις που δεν συμβάδιζαν με την παραγωγικότητα, στην υπερβολική αύξηση του χρέους, στα χαμηλά πραγματικά επιτόκια και στη χαλαρή δημοσιονομική πολιτική. Οι βραχυπρόθεσμες αυτές επιδόσεις κάλυψαν τις πολλές σοβαρές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, ιδιαίτερα την χαμηλή ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα, το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον, τις χαμηλές επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα, το πολύπλοκο και ξεπερασμένο φορολογικό σύστημα και το αναποτελεσματικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

Ο βιομηχανικός κλάδος δεν κατάφερε να μείνει εκτός αυτών των στρεβλώσεων και να διατηρήσει διαφορετική τροχιά. Όπως βλέπουμε και στο παρακάτω διάγραμμα σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής η μεταβολή του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής αν και ακολουθεί την ίδια τάση με αυτής που είχε η μεταβολή του ΑΕΠ κατά την ίδια περίοδο, η μέση ετήσια μεταβολή ήταν αρνητική καθώς το 2001 και 2008 σημειώθηκε σημαντική μείωση κατά μέσο όρο 3,2% και 4,0% αντίστοιχα, η οποία δεν αντισταθμίστηκε από την αύξηση που σημειώθηκε στις υπόλοιπες περιόδους κατά μέσο όρο στο 0,2% ετησίως. Επιπρόσθετα από το 2009 και έπειτα σημείωσε μεγαλύτερη πτώση σε σχέση με αυτή που κατέγραψε το ΑΕΠ κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες. Για αυτό το λόγο καθώς είναι και η αρχή της κρίσης στην ανάλυση που θα ακολουθήσει θα χρησιμοποιήσουμε πολλές φορές το 2008 σαν έτος καμπίης, για να παρακολουθήσουμε διάφορους δείκτες, πριν και μετά αυτό το έτος.

Γράφημα 2.1: Μεταβολή Πραγματικού ΑΕΠ και Γενικού Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής 2001-2012*

Πηγή: Eurostat, Ελληνική Στατιστική Αρχή

*Εκτίμηση για Μεταβολή του ΑΕΠ, Στοιχεία Σεπτεμβρίου για τον ΔΒΠ

Η Ελληνική οικονομική κουλτούρα βασίστηκε στις επενδύσεις στην αγορά κατοικίας, στον τουρισμό και στην κατανάλωση και επομένως η βιομηχανική και αγροτική παραγωγή συνεχώς μειωνόταν τις τελευταίες δεκαετίες. Ο πρωτογενής τομέας σημείωσε βαθμιαία μείωση στην συνεισφορά του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού. Στον δευτερογενή τομέα, η δημιουργία των διαφόρων έργων υποδομής συνετέλεσε διαχρονικά στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής, στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, καθώς και στην απασχόληση στον συγκεκριμένο τομέα. Η συνεισφορά του τριτογενή τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν καθώς επίσης και στην απασχόληση αναδεικνύει την «στροφή» της Ελληνικής οικονομίας αρχικά από τον πρωτογενή τομέα, και αργότερα στον δευτερογενή, τελικά στον τριτογενή τομέα με αποτέλεσμα οι υπηρεσίες να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής παραγωγής της χώρας, υποσκελίζοντας παραδοσιακούς τομείς, όπως είναι η γεωργία και η μεταποίηση. Επίσης το ρυθμιστικό πλαίσιο δημιούργησε περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες χωρίς σημαντικό όφελος και λειτούργησε εις βάρος της αποδοτικής εργασίας και των συνεπών φορολογούμενων και δανειζόμενων

δημιουργώντας αντικίνητρα στην οικονομική δραστηριότητα, στην ανάπτυξη της εργατικότητας και της επιχειρηματικότητας.

Η συνεισφορά ανά κλάδο στο ΑΕΠ το 2011 ήταν για τον πρωτογενή τομέα 3,6%, για τον δευτερογενή 16,8% και για τις υπηρεσίες 79,6%. Με βάση τα στοιχεία της ελληνικής στατιστικής αρχής στον Πίνακα 2.1 παρουσιάζονται οι κλάδοι με την σημαντικότερη συνεισφορά στο ΑΕΠ.

Πίνακας 2.1: Συνεισφορά στο ΑΕΠ ανά Δραστηριότητα

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Κλάδος	% Συμμετοχή
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	13,87%
Φόροι μείον επιδοτήσεις στα προϊόντα	12,18%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	8,70%
Καταλύματα και δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	6,06%
Εκπαίδευση	5,05%
Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	4,91%
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	4,08%
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	3,69%
Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	3,23%
Πλωτές μεταφορές	3,19%
Βιομηχανία τροφίμων, ποτών και καπνού	2,83%
Τηλεπικοινωνίες	2,58%
Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	2,56%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	2,30%
Κατασκευές	2,19%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	1,86%
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση, Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λουπές πολιτιστικές δραστηριότητες, Τυχρά παιχνίδια και στοιχήματα	1,59%
Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες-Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	1,34%
Λοιπές διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	1,16%
Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	1,12%
Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	1,07%
Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	0,99%

Από τον προηγούμενο πίνακα διακρίνεται η χαμηλή δυναμικότητα του βιομηχανικού κλάδου και των επιμέρους κλάδων από τους οποίους αποτελείται. Με αυτό σαν δεδομένο και σε συνδυασμό με το τρέχον οικονομικό περιβάλλον και το αδύναμο τραπεζικό σύστημα, η χαμηλή δυναμικότητα του κλάδου μπορεί πολύ πιθανόν να κάνει ευάλωτες πολλές επιχειρήσεις οι οποίες να μη μπορέσουν να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά.

2.2 Κλάδοι Βιομηχανίας

Με την έννοια βιομηχανικοί κλάδοι περιγράφεται η ταξινόμηση των διαφόρων βιομηχανικών μονάδων σε ομάδες με κριτήριο την παραγωγή παρεμφερών προϊόντων ή την ανάπτυξη παρεμφερών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια ταξινόμησης με βάση τα οποία κατηγοριοποιούνται οι διάφορες βιομηχανίες, ποικίλλουν ανάλογα με την οπτική γωνία που αντιμετωπίζεται η κατάταξη τους. Η Στατιστική Υπηρεσία έχει χωρίσει την ελληνική βιομηχανική παραγωγή σε 21 κλάδους, καθένας από τους οποίους διαιρείται σε επιμέρους υποκλάδους. Μέσα από την ομαδοποίηση αυτή, που στηρίζεται κυρίως στη μορφή του προϊόντος, παρακολουθούνται τα οικονομικά μεγέθη τόσο των βιομηχανιών όσο και των κλάδων και εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για τη γενικότερη πορεία κάποιας βιομηχανικής δραστηριότητας. Η ICAP από όπου έχουν αντληθεί και τα στοιχεία της εργασίας και βάση αυτής της κατηγοριοποίησης θα βασιστεί η ανάλυση, χωρίζει τον βιομηχανικό κλάδο σε 26 υποκλάδους όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Επίσης, εκτός των κλάδων αυτών, θα αναλυθεί και ο Τεχνικός - Οικοδομικός κλάδος, που αν και δεν συμπεριλαμβάνεται στους κλάδους της βιομηχανίας θεωρείται μεταποιητικός κλάδος.

Πίνακας 2.2: Κλάδοι Βιομηχανίας κατά ICAP

A/A	Κωδικός ICAP	Περιγραφή
1	40	Είδη Διατροφής
2	45	Ποτά
3	50	Προϊόντα Καπνού
4	55	Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα
5	56	Λευκά Είδη – Είδη Από Ύφασμα
6	58	Ενδύματα – Εσώρουχα – Αξεσουάρ
7	59	Υποδήματα – Δερμάτινα Είδη
8	60	Ξύλο – Φελλός & Προϊόντα
9	61	Έπιπλα
10	63	Χαρτί & Προϊόντα
11	64	Εκδόσεις Εφημερίδων – Περιοδικών
12	65	Εκδόσεις, Εκτυπώσεις, Γραφικές Τέχνες
13	70	Δέρμα – Γούνα
14	72	Ελαστικό – Πλαστικά
15	74	Χημικά – Αέρια – Χρώματα – Εκρηκτικά
16	75	Φάρμακα – Καλλυντικά – Απορρυπαντικά
17	76	Εμφιάλωση Υγραερίων
18	78	Προϊόντα Πετρελαίου & Άνθρακα
19	79	Ορυχεία – Μεταλλεία – Αλυκές
20	80	Προϊόντα μη Μεταλλικών Ορυκτών
21	82	Μεταλλουργικά Προϊόντα
22	85	Μεταλλικά Προϊόντα & Κατασκευές
23	88	Μηχανήματα
24	90	Ηλεκτρολογικό – Ηλεκτρονικό Υλικό
25	91	Ηλεκτρικές Συσκευές – Φωτιστικά
26	92	Μεταφορικά Μέσα – Ναυπηγεία

2.2.1 Ομαδοποίηση Κλάδων

Για τις ανάγκες της εργασίας και λόγω της παρόμοιας φύσης κάποιων κλάδων θα ομαδοποιηθούν σε μια κατηγορία οι κλάδοι:

1. Ειδών Διατροφής και Ποτών, εφεξής **Κλάδος Τροφίμων & Ποτών**

2. Λευκών Ειδών – Ειδών Από Ύφασμα, Ενδυμάτων – Εσωρούχων – Αξεσουάρ, Υποδημάτων – Δερμάτινων Ειδών, και Δέρματος – Γούνας, εφεξής **Κλάδος Ένδυσης & Ειδών από Ύφασμα**

3. Ελαστικών – Πλαστικών, Χημικών – Αερίων – Χρωμάτων – Εκρηκτικών και Φαρμάκων – Καλλυντικών – Απορρυπαντικών, εφεξής **Κλάδος Χημικών & Φαρμάκων**

4. Εκδόσεων Εφημερίδων – Περιοδικών, Εκδόσεων, Εκτυπώσεων, Γραφικών Τεχνών, εφεξής **Κλάδος Εκδόσεων & Εκτυπώσεων**

5. Προϊόντων Πετρελαίου & Άνθρακα – Εμφιάλωσης Υγραερίων, εφεξής **Κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου**

6. Μεταλλουργικών Προϊόντων, Μεταλλικών Προϊόντων & Κατασκευών, εφεξής **Κλάδος Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων**

7. Ηλεκτρολογικών – Ηλεκτρονικών Υλικών, Ηλεκτρικών Συσκευών – Φωτιστικών, εφεξής **Κλάδος Ηλεκτρικών & Ηλεκτρονικών Προϊόντων**

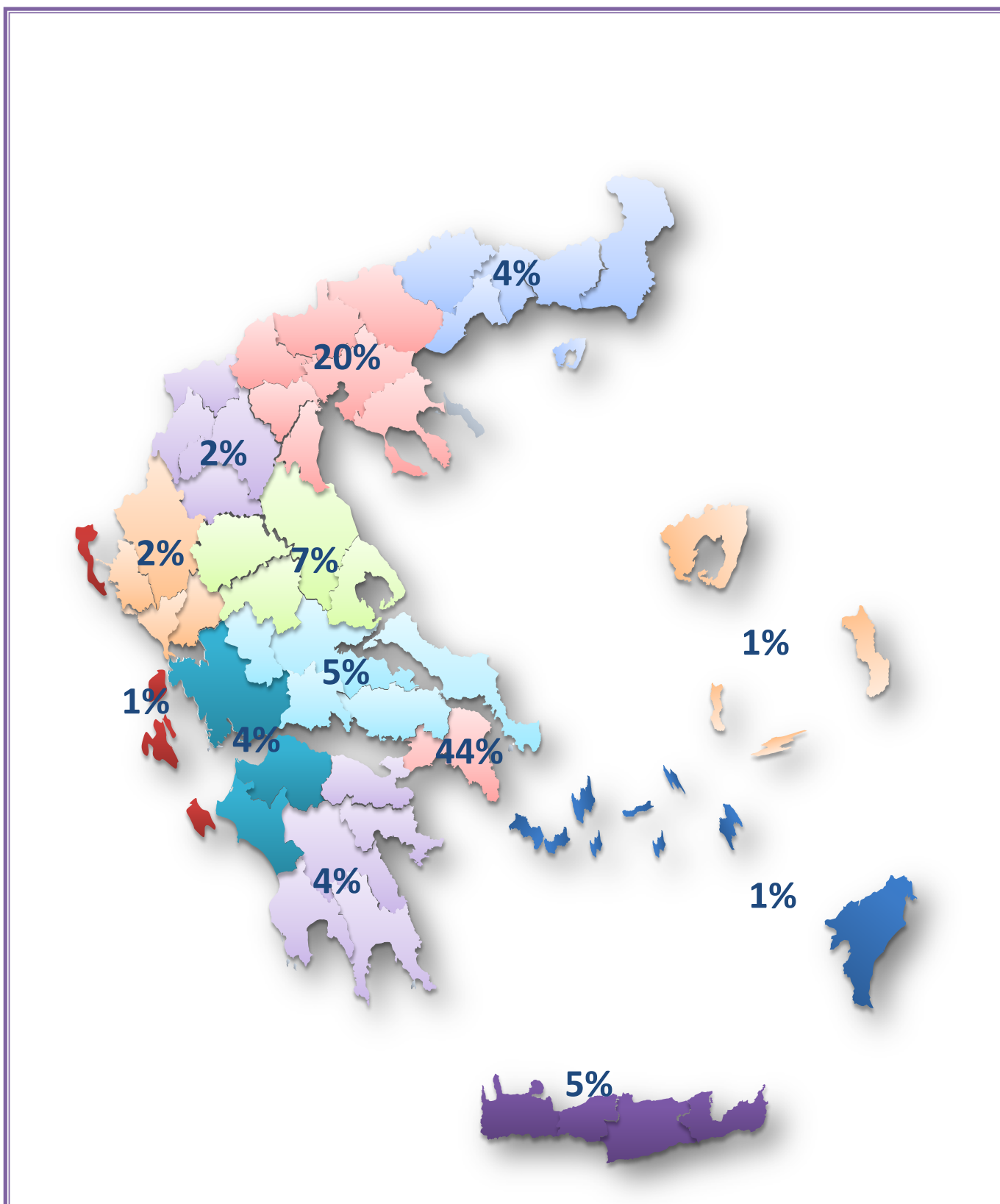
2.2.2 Ταξινόμηση των Βιομηχανικών Κλάδων βάσει Αριθμού Εργαζομένων

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι κλάδοι της βιομηχανίας ταξινομημένοι βάση του ποσοστού εργαζομένων στο σύνολο του κλάδου. Ο Βιομηχανικός κλάδος απασχολεί κοντά στις 300 χιλιάδες άτομα σε περισσότερες από 12 χιλιάδες επιχειρήσεις. Οι κλάδοι: **Τροφίμων & Ποτών, Κατασκευών, Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων, Χημικών & Φαρμάκων** έχουν συνολική συνεισφορά στην απασχόληση του βιομηχανικού κλάδου μεγαλύτερη του 50%. Κατά μέσο όρο ο κλάδος των προϊόντων καπνού είναι ο παλαιότερος στην Ελλάδα αφού οι εταιρείες του κλάδου έχουν μέσο όρο ηλικίας κοντά στα 80 έτη λειτουργίας. Αντίθετα ο κατασκευαστικός κλάδος που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, είναι ο κλάδος με τις μικρότερες σε ηλικία εταιρείες. Επίσης εξαγωγικές δραστηριότητες καταγράφονται στο 39% των επιχειρήσεων, ενώ αντίθετα εισαγωγές

πραγματοποιεί το 18% των επιχειρήσεων. Τέλος, το 2010, 108 επιχειρήσεις ήταν εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών με συνολική κεφαλαιοποίηση 16,02 δισεκατομμυρίων Ευρώ, από τις οποίες ξεχωρίζουν οι εταιρείες Coca-Cola Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως Α.Ε. , τα Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. και TITAN Α.Ε. με συνολική μέση κεφαλαιοποίηση €6,79 δις, €2,06 δις και €1,39 δις αντίστοιχα. Όσον αφορά την γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων οι περισσότερες έχουν έδρα την Αττική και την κεντρική Μακεδονία, ενώ στη νησιωτική χώρα με εξαίρεση την Κρήτη, στην Ήπειρο και στη δυτική Μακεδονία έχουν την έδρα τους πολύ λίγες επιχειρήσεις σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές.

Πίνακας 2.3: Γενικές Πληροφορίες Ανά Κλάδο

Κλάδος	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	% Βιομ/κού Κλάδου	Αριθμός Εργαζομένων	% Βιομ/κού Κλάδου	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες	Κεφαλ/ση (δισ Ευρώ)
Τρόφιμα & Ποτά	1989	1.986	16,3%	71.139	24,0%	280	1.064	17	7,12
Τεχνικές - Οικοδομικές	1997	2.667	21,8%	46.801	15,8%	194	131	13	0,33
Χημικά & Φάρμακα	1987	920	7,5%	33.423	11,3%	256	583	13	1,20
Μεταλλικά & Μεταλλουργικά Προϊόντα	1991	1.239	10,1%	30.591	10,3%	219	530	15	1,21
Εκδόσεις & Εκτυπώσεις	1992	988	8,1%	20.385	6,9%	61	233	10	0,28
Προϊόντα μη Μεταλλικών Ορυκτών	1988	893	7,3%	18.998	6,4%	130	288	7	1,97
Ένδυση & Είδη από Ύφασμα	1990	858	7,0%	12.822	4,3%	253	589	2	0,02
Ηλεκτρικά & Ηλεκτρονικά Προϊόντα	1990	420	3,4%	12.194	4,1%	138	280	3	0,41
Μεταφορικά Μέσα - Ναυπηγεία	1991	319	2,6%	10.408	3,5%	71	95	1	0,02
Έπιπλα	1989	518	4,2%	8.052	2,7%	192	176	3	0,02
Χαρτί & Προϊόντα	1990	289	2,4%	7.191	2,4%	61	154	2	0,01
Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα	1985	332	2,7%	6.927	2,3%	67	230	14	0,12
Μηχανήματα	1988	451	3,7%	5.930	2,0%	173	300	2	0,07
Πετρέλαιο & Υγραέριο	1991	49	0,4%	4.391	1,5%	10	32	3	3,02
Ξύλο - Φελλός & Προϊόντα	1987	230	1,9%	3.850	1,3%	88	83	2	0,03
Ορυχεία - Μεταλλεία - Αλυκές	1990	51	0,4%	1.902	0,6%	3	28	-	-
Προϊόντα Καπνού	1933	4	0,0%	1.596	0,5%	2	3	1	0,18
	1991	12.214	100,0%	296.600	100,0%	2.198	4.799	108	16,02

Εικόνα 2.1: Γεωγραφική Κατανομή Επιχειρήσεων Βιομηχανικού Κλάδου

2.3 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 2.4: Ενοποιημένος Ισολογισμός Βιομηχανικού Κλάδου (€ '000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	101.334.257	100.834.614	58.485.385	0%	72%
Καθαρά Πάγια	53.975.271	51.065.426	30.114.278	6%	70%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	27.834.464	23.598.073	12.720.610	18%	86%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	8.290.698	8.834.693	4.651.601	-6%	90%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	17.850.109	18.632.660	12.742.067	-4%	46%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	47.358.986	49.769.188	28.371.107	-5%	75%
Αποθέματα	13.385.880	14.047.339	7.915.899	-5%	77%
Απαιτήσεις	28.638.459	29.322.306	17.311.807	-2%	69%
Διαθέσιμα	5.334.647	6.399.543	3.143.400	-17%	104%
Παθητικό	101.334.257	100.834.614	58.485.385	0%	72%
Ίδια Κεφάλαια	42.334.423	43.921.279	30.600.433	-4%	44%
Μετοχικό Κεφάλαιο	30.934.855	28.500.364	17.541.911	9%	62%
Αποθεματικά Αδιανέμητα	19.059.948	19.181.677	14.744.523	-1%	30%
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	-7.660.380	-3.760.762	-1.686.000	104%	123%
Υποχρεώσεις	58.999.834	56.913.334	27.884.952	4%	104%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	20.718.685	20.164.141	7.278.450	3%	177%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	38.281.149	36.749.194	20.606.502	4%	78%

Πίνακας 2.5: Αποτελέσματα Χρήσης Βιομηχανικού Κλάδου (€ '000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	57.760.877	70.247.293	39.375.517	-18%	78%
Κόστος Πωληθέντων	(47.693.446)	(57.956.492)	(31.056.500)	-18%	87%
Μικτό Κέρδος	10.067.431	12.290.801	8.319.018	-18%	48%
Λειτουργικά Έξοδα	(9.406.520)	(8.731.707)	(5.311.395)	8%	64%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(690.586)	127.391	314.010	-642%	-59%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(1.548.950)	(1.773.877)	(764.229)	-13%	132%
Κέρδη Προ Φόρων	-1.805.436	1.836.760	2.458.582	-198%	-25%

Πίνακας 2.6: Αριθμοδείκτες Βιομηχανικού Κλάδου (€'000)

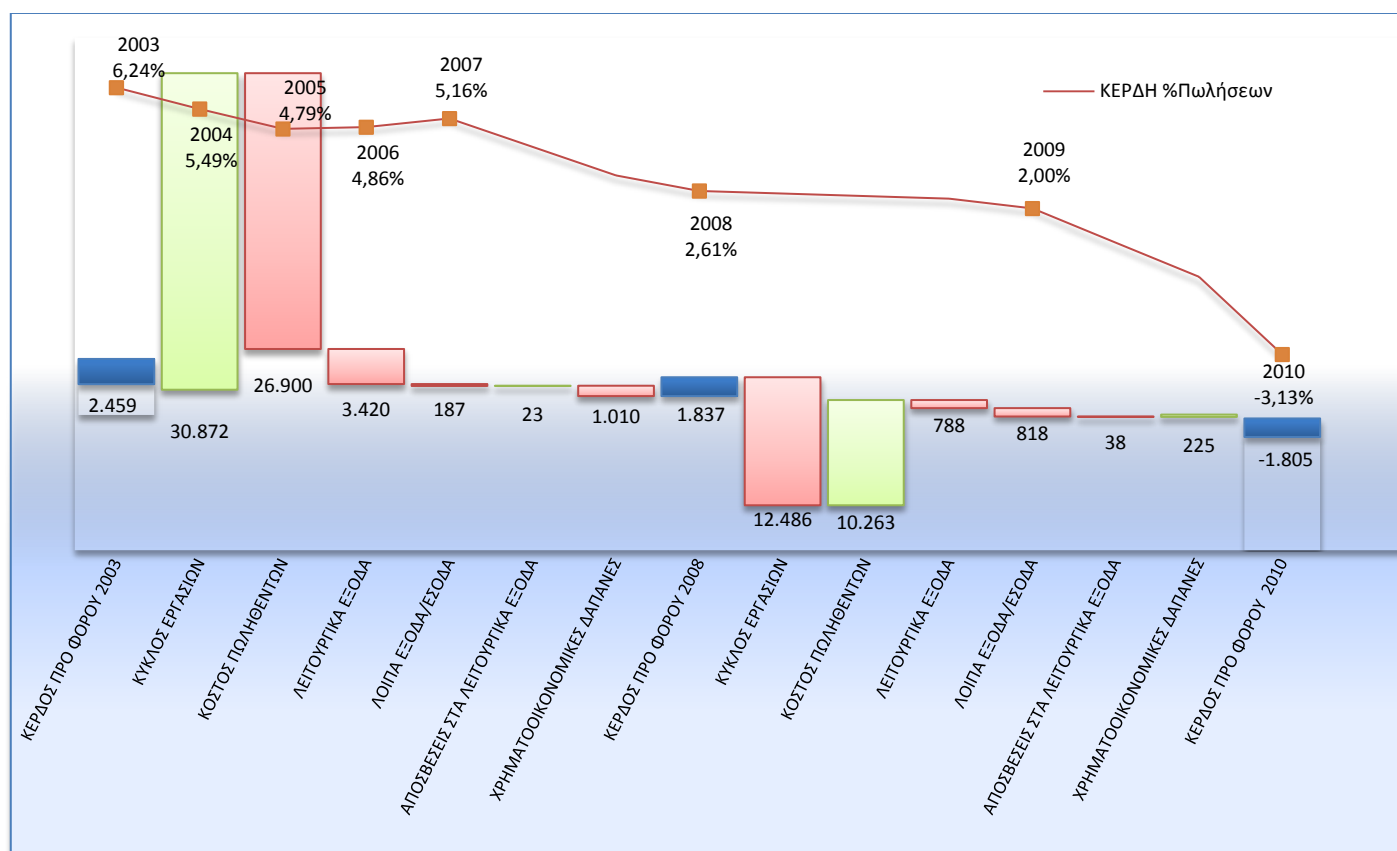
Αριθμοδείκτες	2010	2008	2003	2010	
				Κερδ/ρες	Ζημι/νες
<i>Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)</i>	-4,26	4,18	8,03	11,05	-17,25
<i>Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)</i>	-2,86	2,87	6,49	7,97	-10,95
<i>Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)</i>	17,43	17,50	21,13	18,01	16,03
<i>Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)</i>	-1,70	2,50	5,60	5,30	-18,13
<i>Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)</i>	-3,07	2,57	6,14	5,20	-22,48
<i>Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων</i>	0,93	1,12	1,06	1,53	0,49
<i>Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια</i>	1,39	1,30	0,91	1,39	1,39
<i>Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών</i>	-	2,02	4,22	4,51	-
<i>Γενική Ρευστότητα</i>	1,24	1,35	1,38	1,36	1,11
<i>Άμεση Ρευστότητα</i>	0,89	0,97	0,99	0,96	0,81
<i>Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)</i>	101,04	87,25	91,76	83,82	89,08
<i>Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)</i>	9.077.837	13.019.994	7.764.605	7.099.772	1.978.065

2.3.1 Περίοδος 2003 – 2008

Παρατηρώντας τα μεγέθη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων βλέπουμε ότι από το 2003 μέχρι και το 2008 υπήρξε σημαντική επέκταση του ενεργητικού του βιομηχανικού κλάδου κατά 72% με κύριο μοχλό τα ξένα κεφάλαια αφού στην περίοδο αυτή, τα ξένα κεφάλαια ξεπέρασαν στο σύνολο του κλάδου τα Ίδια, όπως φαίνεται και από τους αριθμοδείκτες. Σημαντική αύξηση καταγράφουν οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις που αντικατοπτρίζουν την αύξηση των δανειακών κεφαλαίων. Ο υψηλός δείκτης προδιαθέτει αρνητικά για την ρευστότητα των εταιρειών του κλάδου, αφού η πίεση για ταμιακές εκροές, για την εξυπηρέτηση των ξένων κεφαλαίων θα είναι αρκετά σημαντική.

Βέβαια, οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον βιομηχανικό κλάδο θα πρέπει να θεωρούνται εντάσεως κεφαλαίου και ο λόγος Ξένων προς Ίδια Κεφάλαια είναι αναμενόμενο να είναι μεγάλος, ώστε χρησιμοποιώντας υψηλή κεφαλαιακή μόχλευση να αυξάνουν την αξία που αποδίδουν. Αν δούμε και το λόγο της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων προς την

αποδοτικότητα των απασχολούμενων κεφαλαίων, η επίδραση που φαίνεται να είναι θετική και επωφελής για τις επιχειρήσεις του κλάδου.

Γράφημα 2.2: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Παρ' όλα αυτά η αποδοτικότητα του ενεργητικού την περίοδο 2003 - 2008 μειώθηκε, η κερδοφορία επίσης μειώθηκε κατά 25%, η κάλυψη των χρηματοοικονομικών δαπανών μειώθηκε κατά 52% και οι χρηματοοικονομικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 132% την ίδια περίοδο, μειώνοντας το 2008 τα Καθαρά Κέρδη προ φόρων κατά περίπου 1 εκατ. όπως φαίνεται και στο παραπάνω διάγραμμα.

Αξιοσημείωτη αύξηση πραγματοποιήθηκε στον Κύκλο Εργασιών του κλάδου κατά 78%, αύξηση η οποία όμως αντισταθμίστηκε πλήρως από την αρνητική μεταβολή των υπόλοιπων μεγεθών και κυρίως από την αύξηση του Κόστους Πωληθέντων και τον Λειτουργικών Εξόδων την ίδια περίοδο.

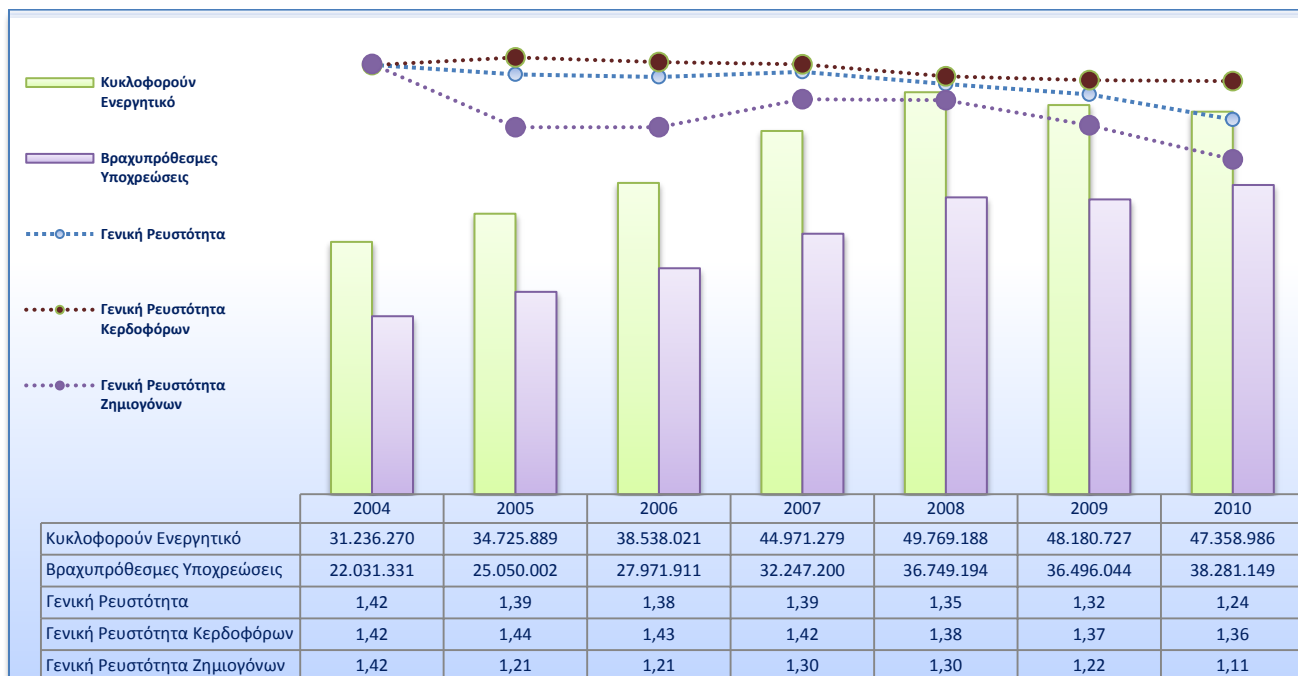
2.3.2 Περίοδος 2008 – 2010

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνουν εικόνα χαμηλής λειτουργικής αποδοτικότητας του κλάδου ακόμα και όταν υπήρχαν ευνοϊκότερες συνθήκες στο οικονομικό περιβάλλον συγκρινόμενες με τις τρέχουσες. Οι συνέπειες αυτής της χαμηλής αποδοτικότητας φαίνονται καθαρά μετά το 2008 όπου είναι και η αρχή της μεταβολής του οικονομικού περιβάλλοντος.

Ο Κύκλος Εργασιών μειώθηκε κατά 18% από το 2008 μέχρι το 2010, μείωση της οποίας η επίδραση στα αποτελέσματα αντισταθμίστηκε πλήρως από την μείωση του Κόστους Πωληθέντων κρατώντας έτσι σταθερό το μικτό περιθώριο. Αντίθετη μεταβολή όμως είχαν τα Λειτουργικά Έξοδα τα οποία αυξήθηκαν κατά 8% και ανήλθαν στο 16% του Κύκλου Εργασιών από 12% το 2008, περνώντας σε αρνητικό περιθώριο λειτουργικού κέρδους, όπως αρνητικοί είναι πλέον και όλοι οι δείκτες αποδοτικότητας.

Οι υποχρεώσεις συνέχισαν να αυξάνονται κυρίως οι Βραχυπρόθεσμες κατά 4%, ενώ αντίθετα το κυκλοφορούν ενεργητικό μειώθηκε κατά 5% την ίδια περίοδο, με αποτέλεσμα η ρευστότητα του κλάδου να μειωθεί περαιτέρω τόσο στις ζημιογόνες αλλά και στις κερδοφόρες. Οι δείκτες της γενικής και άμεσης ρευστότητας για τον κλάδο το 2010 ήταν 1,24 και 0,89 αντίστοιχα, στοιχείο που δεν είναι αρκετά ικανοποιητικό. Ανησυχητική είναι και η διάρθρωση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για το κλάδο, αφού αποτελείται από 11% Χρηματικά Διαθέσιμα, 28% Αποθέματα και 60% Απαιτήσεις. Αν λάβουμε υπόψη ότι η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες για τον κλάδο είναι περίπου 135 ημέρες, ενώ η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών είναι 108 ημέρες, η ρευστότητα θα επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο. Επίσης το ύψος του κεφαλαίου κίνησης του κλάδου αποτυπώνει και αυτό ως ένα βαθμό την κακή διαχείριση της ρευστότητας του κλάδου με αποτέλεσμα να μην επιτρέπουν περιθώρια βελτίωσης στις ταμειακές ροές. Το κεφάλαιο κίνησης αν και υψηλό, δε σημαίνει απαραίτητα ότι είναι και καλός δείκτης αποδοτικότητας καθώς θυσιάζεται ένα μέρος της ανάπτυξης και των εσόδων για την αύξηση των αποθεμάτων και των απαιτήσεων. Ένα χαμηλότερο κεφάλαιο κίνησης δε θα σήμαινε απαραίτητα κίνδυνο για τις επιχειρήσεις του

κλάδου αλλά ότι θα μπορούσαν αποτελεσματικά να χρησιμοποιούν τα κεφάλαια των προμηθευτών ή και των πελατών για τους λειτουργικούς τους σκοπούς, κάτι που θα ήταν πολύ χρήσιμο στην περίοδο της κρίσης.

Γράφημα 2.3: Γενική Ρευστότητα Βιομηχανικού Κλάδου

Πίνακας 2.7: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιόγων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	56%	44%	70%	30%	74%	26%
Ενεργητικό/Παθητικό	46%	54%	62%	38%	74%	26%
Καθαρά Πάγια	37%	63%	55%	45%	67%	33%
Αποθέματα	58%	42%	66%	34%	83%	17%
Απαιτήσεις	54%	46%	71%	29%	80%	20%
Διαθέσιμα	63%	37%	62%	38%	80%	20%
Ίδια Κεφάλαια	46%	54%	60%	40%	72%	28%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	36%	64%	53%	47%	63%	37%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	51%	49%	67%	33%	81%	19%
Κύκλος Εργασιών	71%	29%	71%	29%	90%	10%
Κόστος Πωληθέντων	70%	30%	66%	34%	89%	11%
Λειτουργικά Έξοδα	48%	52%	77%	23%	84%	16%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	40%	60%	62%	38%	74%	26%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	2.146.622	-3.952.058	3.675.355	-1.838.596	3.721.502	-536.496

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η κατανομή των λογιστικών μεγεθών ανάμεσα στις κερδοφόρες και ζημιόγones εταιρείες του κλάδου. Οι ζημιόγones εταιρείες το 2003, 2008 και 2010

αντιστοιχούσαν στο 26%, 30% και 44% αντίστοιχα του συνόλου των επιχειρήσεων του κλάδου. Η ένδειξη αυτή ειδικά για την περίοδο μετά το 2008 είναι ιδιαίτερα ανησυχητική και αν δεν ανακοπεί αυτή η τάση θα έχει ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις τόσο στον κλάδο όσο και στην ελληνική οικονομία.

Όσον αφορά τα μεγέθη το 2010, φαίνεται ότι οι κερδοφόρες επιχειρήσεις του κλάδου παρουσιάζουν ιδιαίτερη αποδοτικότητα τόσο στην λειτουργία τους όσο και στην οικονομική τους υγεία. Συγκεκριμένα από τον προηγούμενο πίνακα, η συνεισφορά των κερδοφόρων επιχειρήσεων στον συνολικό Κύκλο Εργασιών του κλάδου ανέρχεται στο 71% του συνολικού, με κέρδη προ φόρων €2,1 εκατ. και όλα αυτά έχοντας μικρότερο ποσοστό σε πάγια περιουσιακά στοιχεία και ίδια κεφάλαια με ποσοστό 37% και 46% αντίστοιχα. Είναι εμφανές ότι εκτός ίσως από προβλήματα ρευστότητας, οι ζημιογόνες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα πωλήσεων. Ο Κύκλος Εργασιών τους που αντιπροσωπεύει το 29% του συνολικού σε καμία περίπτωση δε θα είναι ικανός να καλύψει τις Λειτουργικές Δαπάνες που αντιστοιχούν στο 52% των συνολικών του κλάδου. Εδώ πλέον υπάρχει εμφανές πρόβλημα επιβίωσης αυτών των επιχειρήσεων. Η ρευστότητα των κερδοφόρων εταιρειών είναι πάρα πολύ ικανοποιητική παρακολουθώντας την αναλογία των μεγεθών του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων. Αντίθετα οι ζημιογόνες επιχειρήσεις εμφανίζουν υπερβολικά μεγάλο ποσοστό Λειτουργικών Εξόδων συγκρινόμενο και με τον Κύκλο Εργασιών τους, που υπερβαίνει κατά πολύ αυτό των κερδοφόρων εταιρειών. Μεγάλο ποσοστό που ανέρχεται στο 64% του συνόλου έχουν και οι Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις αλλά και οι Χρηματοοικονομικές Δαπάνες.

Όπως φαίνεται και από τα παραπάνω στοιχεία στον βιομηχανικό κλάδο από το 2008 και έπειτα, πολλές από τις εταιρείες δε κατάφεραν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις προκλήσεις που δημιούργησε η κρίση, αύξησαν πολύ τις υποχρεώσεις τους, χειροτέρευσε η

ρευστότητα τους ενώ και οι πωλήσεις τους περιορίστηκαν σημαντικά. Από την άλλη υπάρχουν και εταιρείες που ανταπεξήλθαν στα πρώτα στάδια της ύφεσης και φαίνονται να έχουν χτίσει τις βάσεις εκμεταλλεόμενες και την περίοδο μέχρι και το 2008. Ως συμπέρασμα προκύπτει ότι στην ελληνική βιομηχανία η κρίση διευρύνει το χάσμα μεταξύ των παραγωγικών επιχειρήσεων της χώρας. Από τη μία πλευρά ενισχύεται ο σκληρός πυρήνας των επιχειρήσεων που ανθίστανται στην ύφεση. «χτίζοντας θέσεις για την επόμενη ημέρα». Από την άλλη δημιουργείται ένας θύλακας ζημιογόνων επιχειρήσεων από τις οποίες θα προκύψει ένας νέος κύκλος προβληματικών εταιρειών.

Σημαντικό είναι να εξεταστούν και οι μεγαλύτεροι κλάδοι της βιομηχανίας με Κύκλο Εργασιών μεγαλύτερο του 105 του συνόλου, ξεχωριστά για να παρουσιαστεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του βιομηχανικού κλάδου. Στο Επόμενο κεφάλαιο θα γίνει η παρουσίαση των κλάδων που απαρτίζουν το βιομηχανικό κλάδο με βάση την συνεισφορά τους στον συνολικό Κύκλο Εργασιών του 2010 όπως φαίνεται στον πίνακα 2.8.

Πίνακας 2.8: Κύκλος Εργασιών Ανά Κλάδο

Κλάδος	Κύκλος Εργασιών	%
Πετρέλαιο & Υγραέριο	13.300.731.538	23,0%
Τρόφιμα & Ποτά	11.720.464.698	20,3%
Τεχνικές - Οικοδομικές	6.948.638.359	12,0%
Χημικά & Φάρμακα	6.834.365.695	11,8%
Μεταλλικά & Μεταλλουργικά Προϊόντα	6.376.910.716	11,0%
Προϊόντα μη Μεταλλικών Ορυκτών	2.845.815.213	4,9%
Ηλεκτρικά & Ηλεκτρονικά Προϊόντα	2.005.410.157	3,5%
Εκδόσεις & Εκτυπώσεις	1.785.763.403	3,1%
Χαρτί & Προϊόντα	1.123.220.328	1,9%
Ένδυση & Είδη από Ύφασμα	1.111.086.119	1,9%
Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα	989.106.374	1,7%
Μεταφορικά Μέσα - Ναυπηγεία	747.139.348	1,3%
Έπιπλα	470.673.928	0,8%
Μηχανήματα	423.167.242	0,7%
Προϊόντα Καπνού	402.962.612	0,7%
Ξύλο - Φελλός & Προϊόντα	380.587.286	0,7%
Ορυχεία - Μεταλλεία - Αλυκές	294.834.071	0,5%

3. Ανάλυση Κλάδων

3.1 Κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου

Ο κλάδος αυτός προέρχεται από την ενοποίηση δύο ξεχωριστών κλάδων καθώς τα προϊόντα των εταιρειών των κλάδων έχουν παρόμοιες χρήσεις, αλλά και γιατί το Υγροποιημένο αέριο πετρελαίου (LPG) είναι υποπροϊόν της επεξεργασίας φυσικού αερίου και διύλισης πετρελαίου. Οι σημαντικότερες επιχειρήσεις του κλάδου είναι τα Ελληνικά Πετρέλαια, η Motor Oil, η Cyclon Hellas και η Πετρογκάζ με κυρίαρχη θέση στην αγορά και υψηλό βαθμό συγκέντρωσης. Οι εταιρείες αυτές, παρά το οικονομικό περιβάλλον συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται ενεργά στην ελληνικό βιομηχανικό κλάδο, όπως για παράδειγμα τα Ελληνικά Πετρέλαια που το 2012 ολοκλήρωσαν επένδυση ύψους €1,42 δις, με σκοπό την βελτίωση της απόδοσης του διυλιστηρίου σε ενδιάμεσα κλάσματα (ντίζελ κίνησης και θέρμανσης, αεροπορικά καύσιμα) που παρουσιάζουν μεγάλη ζήτηση στην Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, αναμένοντας σημαντικής συνεισφορά στην κερδοφορία και αντίκτυπο στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα του Ομίλου. Επενδύσεις ύψους 1 δις Ευρώ τη δεκαετία 2001-2010 πραγματοποίησε και η Motor Oil περιμένοντας από την στρατηγική των “συνεχών επενδύσεων” να οδηγηθεί στην επίτευξη της οργανικής ανάπτυξής της. Στα αξιοσημείωτα του κλάδου, λαμβάνοντας υπόψη τον Κύκλο Εργασιών του και την κερδοφορία του, είναι ότι αποτελείται μόνο από 49 επιχειρήσεις και περίπου 4.300 εργαζόμενους, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3.1.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου

Περιγραφή Δραστηριότητας	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	Αριθμός Εργαζομένων	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες
Παραγωγή άλλων χημικών προϊόντων που δεν κατατάσσονται αλλού	2007	1	15	-	1	-
Παραγωγή προϊόντων διύλισης πετρελαίου	1990	45	4.341	8	28	3
Άλλες βιομηχανίες κατασκευών που δεν κατατάσσονται αλλού	2003	2	18	1	2	-
Παραγωγή προϊόντων οπτανθρακοποίησης (κωκοποίησης)	2003	1	17	1	1	-
	1991	49	4.391	10	32	3

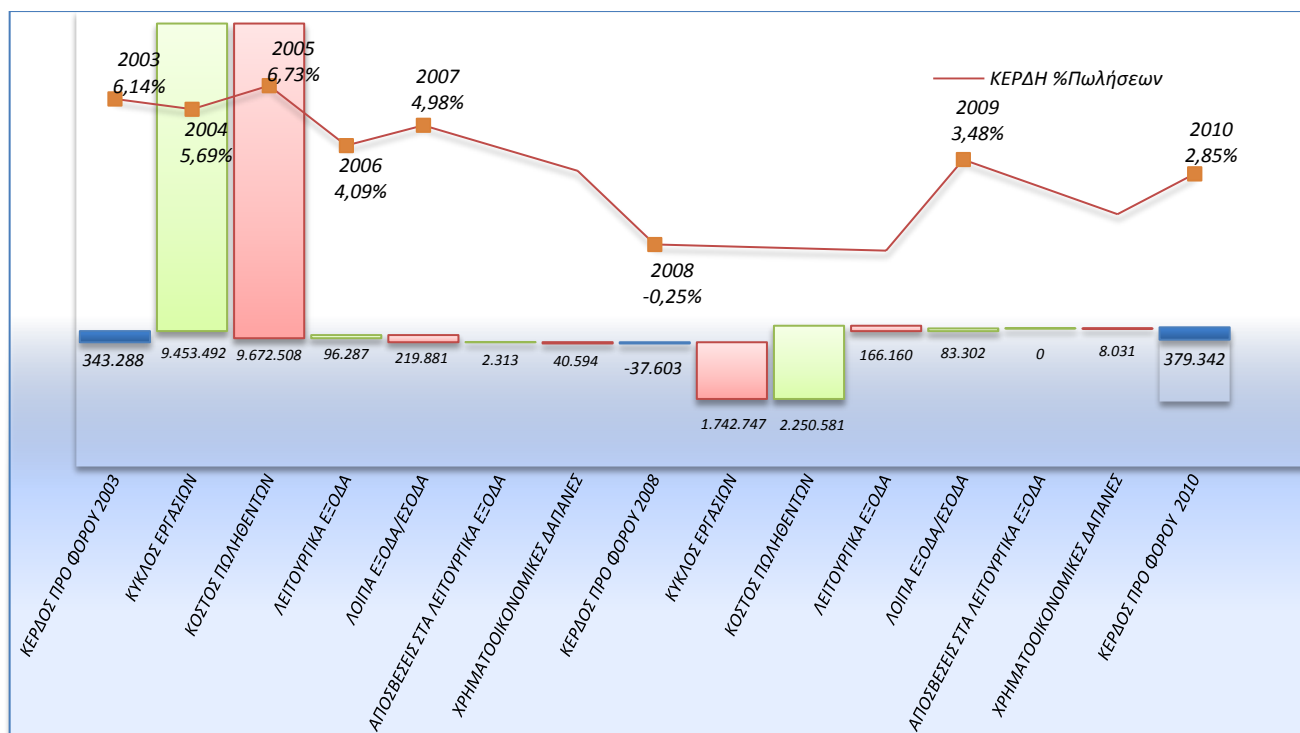
3.1.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 3.1.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	7.474.881	5.367.240	3.425.467	39%	57%
Καθαρά Πάγια	3.851.442	2.561.529	1.844.494	50%	39%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	1.718.771	699.409	332.016	146%	111%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	1.110.605	878.717	491.846	26%	79%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	1.022.066	983.403	1.020.632	4%	-4%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	3.623.439	2.805.711	1.580.973	29%	77%
Αποθέματα	1.993.411	1.204.988	619.364	65%	95%
Απαιτήσεις	1.367.745	1.056.755	723.141	29%	46%
Διαθέσιμα	262.283	543.968	238.469	-52%	128%
Παθητικό	7.474.881	5.367.240	3.425.467	39%	57%
Ίδια Κεφάλαια	2.404.995	2.304.892	1.903.235	4%	21%
Μετοχικό Κεφάλαιο	891.625	775.256	752.501	15%	3%
Αποθεματικά	904.857	997.209	1.022.403	-9%	-2%
Αδιανέμητα					
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	608.512	532.427	128.331	14%	315%
Υποχρεώσεις	5.069.886	3.062.348	1.522.232	66%	101%
Μακροπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	1.292.522	866.890	575.406	49%	51%
Βραχυπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	3.777.364	2.195.458	946.825	72%	132%

Πίνακας 3.1.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου (€'000)

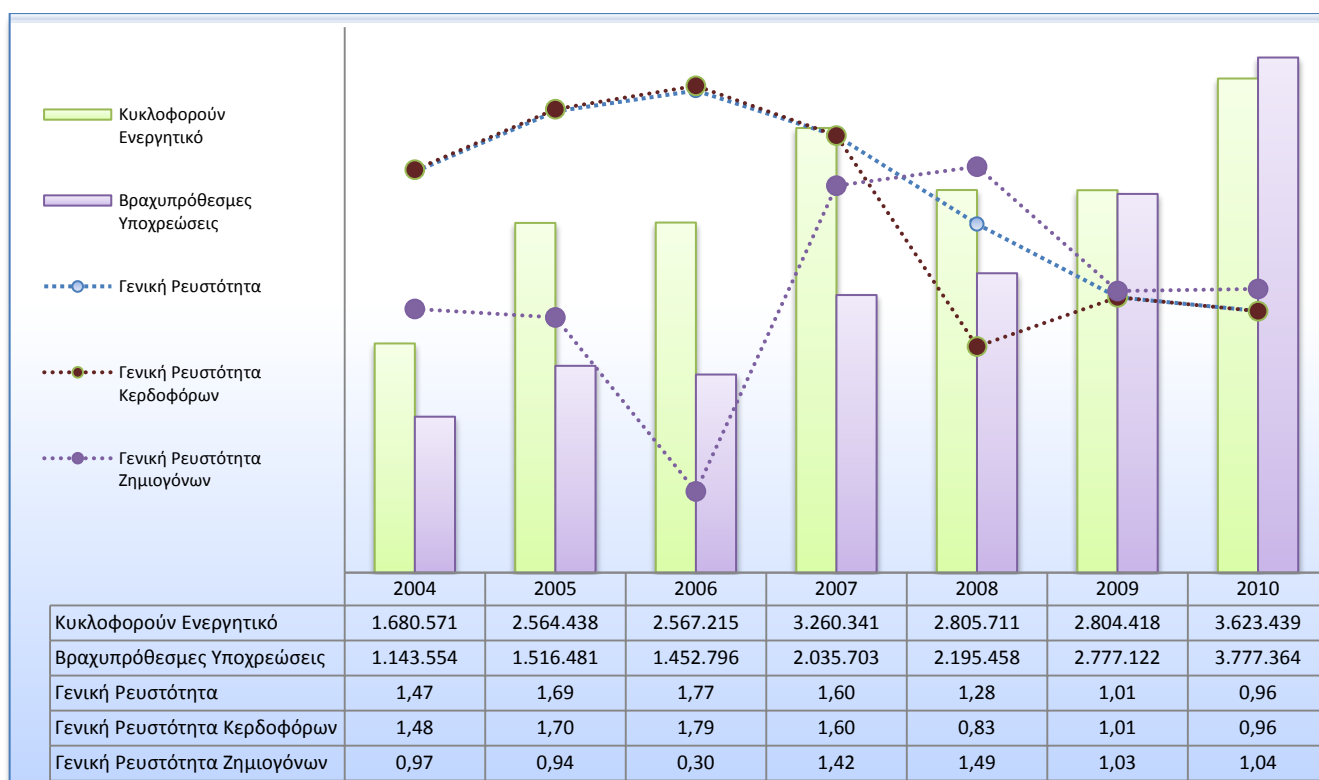
Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	13.300.732	15.043.479	5.589.987	-12%	169%
Κόστος Πωληθέντων	(12.523.818)	(14.774.400)	(5.101.891)	-15%	190%
Μικτό Κέρδος	776.913	269.079	488.095	189%	-45%
Λειτουργικά Έξοδα	(316.136)	(149.976)	(246.263)	111%	-39%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(11.944)	(95.246)	124.635	-87%	-176%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(69.491)	(61.460)	(20.866)	13%	195%
Κέρδη Προ Φόρων	379.342	-37.603	343.288	1.109%	-111%

Γράφημα 3.1.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Πίνακας 3.1.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου

Αριθμοδείκτες	2010				
	2010	2008	2003	Κερδ/ρες	Ζημ/νες
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	15,77	-1,63	18,04	16,17	-7,93
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	10,26	-1,19	13,85	10,53	-4,90
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	5,84	1,79	8,73	5,79	22,21
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)	2,94	0,38	3,94	2,97	-7,78
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	2,85	-0,25	6,12	2,88	-7,69
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων	3,60	4,80	2,26	3,66	0,64
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	2,11	1,33	0,80	2,12	1,68
Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών	6,46	0,39	17,45	6,73	-
Γενική Ρευστότητα	0,96	1,28	1,67	0,96	1,04
Άμεση Ρευστότητα	0,43	0,73	1,02	0,43	0,84
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)	57,30	29,36	43,70	57,20	55,98
Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)	-153.925	610.253	634.148	-155.623	1.698

Γράφημα 3.1.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Πετρελαίου & Υγραερίου

3.1.2 Ανάλυση Μεγεθών - Κύρια Σημεία

Ενεργητικό

Το ενεργητικό του κλάδου αυξήθηκε σημαντικά κατά 57% και 39% τις περιόδους 2003 – 2008 και 2008 – 2010 αντίστοιχα, κυρίως από τις επενδυτικές δραστηριότητες των δύο μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου όπως προαναφέρθηκε. Ειδικότερα, οι επενδύσεις σε κτίρια και εγκαταστάσεις οδήγησαν σε αύξηση των αντίστοιχων λογαριασμών περισσότερο από €1 δις το 2010 σε σχέση με το 2008 αυξάνοντας έτσι τα συνολικά πάγια του κλάδου κατά 50% την ίδια περίοδο. Αύξηση 39% είχε πραγματοποιηθεί και στην περίοδο 2003 – 2008. Όπως είναι φανερό το μέγεθος των μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου, συμπαρασύρει όλα τα μεγέθη και τους δείκτες. Όσον αφορά το Κυκλοφορούν Ενεργητικό η αύξηση που παρουσιάζει οφείλεται κυρίως στην αύξηση των Αποθεμάτων, παρά το γεγονός ότι η τιμή του

πετρελαίου το 2008 ήταν σχετικά υψηλότερη σε σχέση με το 2010 και άρα ως ένα βαθμό η αύξηση αυτή, αν και θα μπορούσε, δεν επηρεάζεται τελικά από την αποτίμηση του Αποθέματος αργού πετρελαίου στα διυλιστήρια. Λόγω του τύπου του προϊόντος και της ζήτησης που υπάρχει, η Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων κρίνεται ικανοποιητική και δεν θα πρέπει να υπάρχει ανησυχία για το ύψος των Αποθεμάτων. Η μόνη αρνητική επίδραση που μπορεί να έχει αυτή η αύξηση είναι στις ταμειακές ροές. Πάντως, να σημειωθεί ότι η νομοθεσία που ισχύει, υποχρεώνει της εταιρείες να διατηρούν ένα κατώτατο επίπεδο ασφαλείας αποθέματος με συνέπεια τα αποθέματα υποχρεωτικά να παραμένουν σε υψηλά επίπεδα.

Ίδια Κεφάλαια

Σημαντική αύξηση παρατηρείται στην περίοδο μέχρι το 2008 στα Ίδια Κεφάλαια κυρίως από τα αδιανέμητα κέρδη που έχουν κεφαλαιοποιηθεί με το Μετοχικό Κεφάλαιο και τα Αποθεματικά να μη παρουσιάζουν σημαντικές μεταβολές.

Υποχρεώσεις

Οι επενδύσεις όπως ήταν αναμενόμενο θα επηρέαζαν τα μεγέθη αυτών των λογαριασμών λόγω της υψηλής μόχλευσης που θα ήταν απαραίτητη για την απόδοση των Ιδίων Κεφαλαίων, με αποτέλεσμα να ανέρχονται στο 68% του συνολικού Ενεργητικού, αυξημένες κατά 66% σε σχέση με το 2008. Παρά την αύξηση αυτή, διαμορφώνοντας την σχέση Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια στο 2,11 αν δούμε τον λόγο της Αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων προς την Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι η επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη αποδεικνύεται τελικά θετική και επωφελής.

Κύκλος Εργασιών

Αύξηση κατά 169% παρουσίασε ο κλάδος την περίοδο μέχρι και το 2008 με τον συνολικό Κύκλο Εργασιών να ανέρχεται στα €15 δις. Αντίθετα το 2010 ο Κύκλος Εργασιών μειώθηκε

κατά 12% σε σχέση με το 2008, μείωση που αντισταθμίστηκε πλήρως από την μείωση του Κόστους Πωληθέντων την ίδια περίοδο κατά €2,2 δις αυξάνοντας έτσι το περιθώριο μικτού κέρδους στο 5,84 από 1,79 το 2008.

Κερδοφορία

Η μείωση των τιμών αργού το 2008 οδήγησε σε υψηλές ζημιές λόγω της αποτίμησης των αποθεμάτων με τις τότε τρέχουσες τιμές, με αποτέλεσμα τα Ελληνικά Πετρέλαια (Μητρική Εταιρεία) να καταγράψει ζημιές ύψους €142 εκατομμυρίων, γεγονός που αντανακλάται στην αρνητική κερδοφορία του κλάδου το 2008. Παρ' όλα αυτά φαίνεται ότι το 2010 οι κερδοφορία επανήλθε και οι δείκτες περιθωρίου βρίσκονται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Οι πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις ήταν τα Ελληνικά Πετρέλαια και η Motor oil με κέρδη €247,7 και €126,6 εκατομμύρια αντίστοιχα.

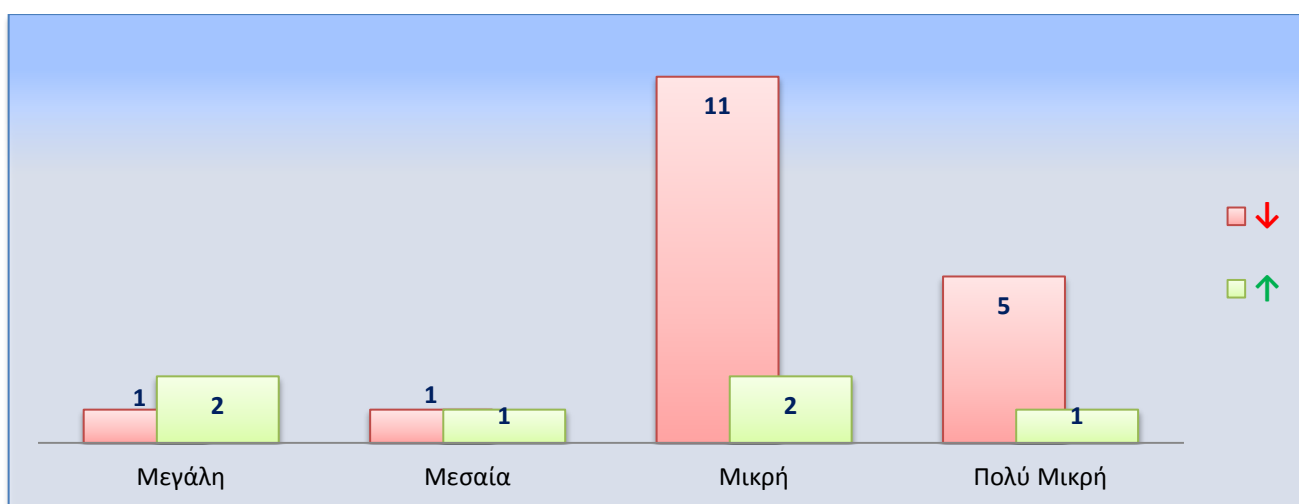
Ρευστότητα

Η γενική και άμεση ρευστότητα το 2010 ήταν 0,96 και 0,43 αντίστοιχα, ανησυχητικό στοιχείο που χρίζει ιδιαίτερης προσοχής. Η διάρθρωση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για το κλάδο, αποτελείται από 7% Χρηματικά Διαθέσιμα, 38% Αποθέματα και 55% Απαιτήσεις. Οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις κυρίως αποτελούνται από 58% υποχρεώσεις σε προμηθευτές και 36% υποχρεώσεις σε τράπεζες. Θετικό είναι ότι η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες είναι 22 ημέρες για τον κλάδο ενώ η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών που αποτελεί και το μεγαλύτερο μέρος των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων είναι 50 ημέρες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται βραχυπρόθεσμο όφελος. Μάλιστα οι δύο δείκτες αυτοί έχουν βελτιωθεί από το 2008 κατά 41 και 27 ημέρες αντίστοιχα. Επίσης, λόγω της υψηλής κερδοφορίας και παρά την αύξηση των υποχρεώσεων η κάλυψη των Χρηματοοικονομικών Δαπανών είναι ικανοποιητική.

Το Γράφημα 3.1.3 που ακολουθεί αποτυπώνει τις επιχειρήσεις στις οποίες μεταβλήθηκε η διαβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας το 2010 σε σχέση με το 2008. Δηλαδή, πριν και μετά την αρχή της οικονομικής κρίσης. Οι επιχειρήσεις έχουν κατηγοριοποιηθεί σε 4 κατηγορίες Μεγάλες, Μεσαίες, Μικρές και Πολύ Μικρές με βάση τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ.70/2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 (ΕΛ 2001 L 10/33), ορίζοντας ως:

- Πολύ Μικρές επιχειρήσεις όσες απασχολούν έως 10 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος Κύκλος Εργασιών τους ή ο Ισολογισμός τους, δεν υπερβαίνει τα €2 εκατομμύρια.
- Μικρές επιχειρήσεις όσες απασχολούν λιγότερα από 50 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος Κύκλος Εργασιών τους ή ο Ισολογισμός τους, δεν υπερβαίνει τα €10 εκατομμύρια.
- Μεσαίες επιχειρήσεις όσες απασχολούν λιγότερα από 250 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος Κύκλος Εργασιών τους δεν υπερβαίνει τα €50 εκατομμύρια ή ο Ισολογισμός τους δεν υπερβαίνει τα €43 εκατομμύρια.
- Μεγάλες επιχειρήσεις όσες απασχολούν περισσότερα από 250 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος Κύκλος Εργασιών τους υπερβαίνει τα €50 εκατομμύρια ή ο Ισολογισμός τους υπερβαίνει τα €43 εκατομμύρια.

Γράφημα 3.1.3: Κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010

Παρατηρώντας το Γράφημα 3.1.4 φαίνεται ότι κυρίως οι Μικρές και Πολύ Μικρές επιχειρήσεις επηρεάστηκαν από την κρίση καθώς σε 16 από αυτές υποβαθμίστηκε η πιστοληπτική τους ικανότητα ενώ μόλις 3 ενίσχυσαν την αξιολόγησή τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει τις εταιρείες αυτές σε προβλήματα ρευστότητας και αδυναμία εξεύρεσης των απαραίτητων κεφαλαίων για την εύρυθμη λειτουργία τους. Από τις Μεγάλες Επιχειρήσεις η Motor Oil αναβαθμίστηκε από B1 σε A1 ένα και η Cyclon από A2 σε A1. Η μόνη Μεγάλη εταιρεία που υποβαθμίστηκε ήταν η Πετρογκάζ από A1 σε A2 η οποία όμως βελτιώνεται από το 2008 σε όλους τους δείκτες και τα μεγέθη.

Πίνακας 3.1.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	67,6%	32,4%	68,6%	31,4%	56,7%	43,3%
Ενεργητικό/Παθητικό	98,6%	1,4%	26,5%	73,5%	98,8%	1,2%
Καθαρά Πάγια	98,4%	1,6%	32,8%	67,2%	98,9%	1,1%
Αποθέματα	99,6%	0,4%	21,2%	78,8%	99,6%	0,4%
Απαιτήσεις	97,5%	2,5%	28,9%	71,1%	98,0%	2,0%
Διαθέσιμα	99,3%	0,7%	3,8%	96,2%	99,5%	0,5%
Ίδια Κεφάλαια	98,3%	1,7%	16,6%	83,4%	99,1%	0,9%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	98,1%	1,9%	39,1%	60,9%	98,0%	2,0%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	98,9%	1,1%	32,0%	68,0%	98,8%	1,2%
Κύκλος Εργασιών	99,7%	0,3%	37,2%	62,8%	99,4%	0,6%
Κόστος Πωληθέντων	99,7%	0,3%	36,2%	63,8%	99,5%	0,5%
Λειτουργικά Έξοδα	97,0%	3,0%	66,0%	34,0%	96,8%	3,2%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	96,0%	4,0%	60,8%	39,2%	95,5%	4,5%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	382.501	-3.159	108.867	-146.470	479.133	-2.001

Γράφημα 3.1.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις

Όσον αφορά τον επιμερισμό των λογιστικών μεγεθών ανάμεσα στις κερδοφόρες και ζημιολύγες επιχειρήσεις, αυτό που προκύπτει τελικά από τον προηγούμενο Πίνακα και Γράφημα είναι ότι η διαφορά των μεγεθών των μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου σε σχέση με τις υπόλοιπες είναι εμφανής. Το αξιοσημείωτο για τις ζημιολύγες επιχειρήσεις του κλάδου, είναι το εντυπωσιακό μικτό περιθώριο κέρδους που έχουν. Με βάση το δεδομένο αυτό και χρησιμοποιώντας την κατάλληλη λειτουργική μόχλευση μπορούν μελλοντικά να επανέλθουν στην κερδοφορία. Οι δείκτες ρευστότητας είναι κοντά σε αυτούς του κλάδου και χρίζουν βελτίωσης ενώ η σχέση Ξένα προς Ίδια είναι αρκετά χαμηλότερα από του κλάδου.

Τέλος θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο κλάδος αυτός κυριαρχείται από πολύ λίγες εταιρείες, οι οποίες ήδη τα τελευταία χρόνια χτίζουν τις θέσεις τους για το μέλλον. Η είσοδος σε έναν τέτοιο κλάδο απαιτεί μεγάλα κεφάλαια και τεχνογνωσία με αποτέλεσμα οι υπάρχουσες εταιρείες να διατηρούν αυτό το πλεονέκτημα. Το 2010 η φορολόγηση των καυσίμων αυξήθηκε σημαντικά και δυστυχώς από τα στοιχεία της μελέτης δεν υπάρχει εικόνα σε τι βαθμό η αύξηση αυτή επηρέασε τον κλάδο. Βέβαια, τόσο ο τύπος του προϊόντος που έχει υψηλή ζήτηση όσο και η ολιγοπωλιακή αγορά βοήθησε στην διατήρηση της καλής εικόνας του κλάδου.

3.2 Κλάδος Τροφίμων & Ποτών

Για την μελέτη αυτού του κλάδου ενοποιήθηκαν δύο κλάδοι της ICAP, των τροφίμων και αυτός των Ποτών. Ο κλάδος Τροφίμων & Ποτών είχε τον δεύτερο μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών το 2010 και είχε άλλες 4 πρωτιές. Είναι ο κλάδος με τους περισσότερους απασχολούμενους στην βιομηχανία, περίπου 65 χιλιάδες εργαζόμενοι, έχει τις περισσότερες εισηγμένες επιχειρήσεις και την υψηλότερη κεφαλαιοποίηση €7,12 δις και είναι και ο κλάδος με τις περισσότερες επιχειρήσεις με εξαγωγικές δραστηριότητες.

Πίνακας 3.2.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Τροφίμων & Ποτών ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	Αριθμός Εργαζομένων	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	1989	106	2.841	12	57	3
Βορείου Αιγαίου	1984	41	674	7	21	-
Δυτικής Ελλάδας	1987	93	2.064	8	54	1
Δυτικής Μακεδονίας	1990	31	788	2	15	-
Ηπείρου	1990	52	3.400	11	32	-
Θεσσαλίας	1987	136	4.288	13	88	2
Ιονίων Νήσων	1988	20	165	2	3	-
Κεντρικής Μακεδονίας	1989	303	16.511	59	191	2
Κρήτης	1988	112	2.774	14	68	2
Νοτίου Αιγαίου	1986	34	472	6	9	-
Πελοποννήσου	1988	127	2.967	15	78	1
Περιφέρειας Αττικής	1987	335	25.936	79	165	5
Στερεάς Ελλάδας	1992	85	2.449	15	53	1
	1988	1.475	65.329	243	834	17

Ο κλάδος θεωρείται ιδιαίτερα δυναμικός, ανταγωνιστικός και εξωστρεφής, με ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό. Οι εταιρείες με το μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών το 2010, ήταν και οι δύο από τον κλάδο των Ποτών. Η Coca - Cola Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως με €609 εκατ. Κύκλο Εργασιών (μητρική εταιρεία και όχι ο Όμιλος για να μελετήσουμε τα στοιχεία που προέρχονται μόνο από Ελλάδα), και η Αθηναϊκή Ζυθοποιία με €441 εκατομμύρια. Η δραστηριότητα παραγωγής ειδών Αρτοποιίας και νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό, 14% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων του κλάδου, το 11% των επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στην κατηγορία επεξεργασίας και συντήρησης φρούτων και λαχανικών και τέλος στον υποκλάδο των γαλακτοκομικών και τυροκομικών εντάσσεται το 9% των επιχειρήσεων.

3.2.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 3.2.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Τροφίμων & Ποτών (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	16.436.197	16.287.227	11.002.330	1%	48%
Καθαρά Πάγια	8.565.733	8.530.215	6.094.592	0%	40%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	2.823.065	2.749.376	1.445.178	3%	90%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	1.732.862	1.633.817	1.034.454	6%	58%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	4.009.806	4.147.022	3.614.960	-3%	15%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	7.870.464	7.757.012	4.907.738	1%	58%
Αποθέματα	2.153.154	2.282.553	1.459.106	-6%	56%
Απαιτήσεις	4.933.740	4.663.449	3.078.062	6%	52%
Διαθέσιμα	783.570	811.010	370.570	-3%	119%
Παθητικό	16.436.197	16.287.227	11.002.330	1%	48%
Ίδια Κεφάλαια	6.817.807	7.178.584	5.587.841	-5%	28%
Μετοχικό Κεφάλαιο	3.888.413	3.097.899	2.186.196	26%	42%
Αποθεματικά Αδιανέμητα	3.838.104	4.259.018	3.727.394	-10%	14%
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	-908.710	-178.334	-325.749	-410%	45%
Υποχρεώσεις	9.618.391	9.108.643	5.414.490	6%	68%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	3.183.847	3.030.695	1.558.626	5%	94%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	6.434.544	6.077.948	3.855.863	6%	58%

Πίνακας 3.2.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Τροφίμων & Ποτών (€'000)

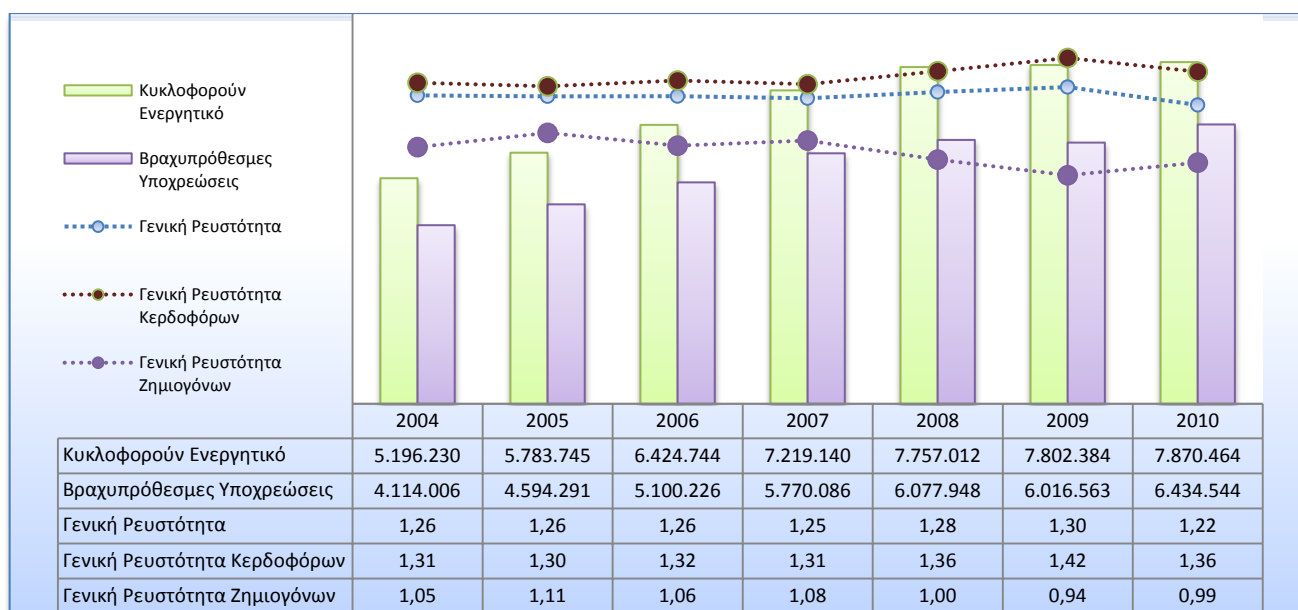
Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	11.720.465	12.126.971	8.238.528	-3%	47%
Κόστος Πωληθέντων	(8.491.820)	(8.818.663)	(6.003.356)	-4%	47%
Μικτό Κέρδος	3.228.645	3.308.309	2.235.172	-2%	48%
Λειτουργικά Έξοδα	(2.775.215)	(2.467.856)	(1.612.233)	12%	53%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(314.829)	91.974	46.468	-242%	98%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(290.707)	(323.628)	(182.825)	-10%	77%
Κέρδη Προ Φόρων	-166.342	591.857	465.106	-128%	27%

Γράφημα 3.2.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Πίνακας 3.2.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Τροφίμων & Ποτών

Αριθμοδείκτες	2010				
	2010	2008	2003	Κερδ/ρες	Ζημ/νες
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-2,44	8,24	8,32	12,55	-19,95
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-1,66	5,80	6,51	8,93	-12,97
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	27,55	27,28	27,13	27,98	26,46
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)	1,37	4,21	5,26	5,69	-9,41
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-1,41	4,82	5,56	5,45	-18,53
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων	1,18	1,20	1,17	1,64	0,70
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	1,41	1,27	0,97	1,51	1,29
Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών	-	2,83	3,54	4,67	-
Γενική Ρευστότητα	1,22	1,28	1,27	1,36	0,99
Άμεση Ρευστότητα	0,89	0,90	0,89	1,00	0,70
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)	91,28	93,18	87,50	88,51	85,67
Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)	1.435.921	1.679.063	1.051.875	1.465.264	-29.343

Γράφημα 3.2.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Τροφίμων & Ποτών

3.2.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία

Ενεργητικό

Το ενεργητικό του κλάδου αυξήθηκε κατά €5,3 εκατ. την περίοδο 2003 - 2008 περίπου ισόποσα ανάμεσα στα Πάγια και στο Κυκλοφορούν Ενεργητικό. Όσον αφορά το Κυκλοφορούν Ενεργητικό η αύξηση που παρουσιάζει οφείλεται κυρίως στην αύξηση των Απαιτήσεων. Η Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων χρήζει βελτίωσης καθώς τα προϊόντα ειδικά του κλάδου τροφίμων δεν έχουν μεγάλη διάρκεια ζωής με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να προκύπτουν ζημιές, από τα αποθέματα που παραμένουν και λήγουν στις αποθήκες ή δεν μπορούν να πωληθούν λόγω σύντομης λήξης τους. Αντίθετα στην περίοδο 2008 – 2010 όλα τα στοιχεία του ενεργητικού παρουσιάζουν σταθερότητα χωρίς σημαντικές διακυμάνσεις. Την μεγαλύτερη μεταβολή παρουσιάζουν οι Υποχρεώσεις και τα Ίδια Κεφάλαια.

Ίδια Κεφάλαια

Σημαντική αύξηση παρατηρείται στην περίοδο μέχρι το 2008 στα Ίδια Κεφάλαια κυρίως από το Μετοχικό Κεφάλαιο και τα Αποθεματικά ενώ από το 2008 οι ζημιές πολλών εταιρειών που

κεφαλαιοποιήθηκαν συντέλεσαν στην αύξηση των συσσωρευμένων ζημιών κατά 410%. Ο δείκτης Ξένα προς Ίδια αυξήθηκε το 2010 και είναι πολύ κοντά στα επίπεδα του Βιομηχανικού Κλάδου

Υποχρεώσεις

Οι Υποχρεώσεις την περίοδο 2008 – 2010 εμφανίζουν εικόνα συγκράτησης. Ως ένα βαθμό οφείλεται και στο γεγονός ότι την ίδια περίοδο αυξήθηκε σημαντικά και το Μετοχικό Κεφάλαιο με σκοπό την χρηματοδότηση των εταιρειών όπως φαίνεται και στον Ισολογισμό. Οι Υποχρεώσεις το 2010 αποτελούσαν το 59% του Παθητικού και αποτελούνταν σε μεγάλο βαθμό από Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις.

Κύκλος Εργασιών

Ο Κύκλος Εργασιών την περίοδο μέχρι και το 2008 παρουσίασε αύξηση κατά 47% χαμηλότερη από την αύξηση που παρατηρείται στον Βιομηχανικό Κλάδο, με τον συνολικό Κύκλο Εργασιών να ανέρχεται στα €12 δις. Αντίθετα το 2010 ο Κύκλος Εργασιών μειώθηκε με χαμηλά μονοψήφια νούμερα σε σχέση με το 2008, με την μείωση αυτή να αντισταθμίζεται κατά 80% από την μείωση του Κόστους Πωληθέντων. Η μείωση στον κλάδο Τροφίμων & Ποτών ήταν κατά πολύ μικρότερη σε σχέση με την μείωση που παρουσίασε συνολικά ο Βιομηχανικός Κλάδος, στοιχείο θετικό, όπως εντυπωσιακή είναι και η μικρή βελτίωση το 2010 και σε σχέση με το 2008 και το 2003 του μικτού περιθωρίου.

Κερδοφορία

Αν και το μικτό περιθώριο διατηρήθηκε και βελτιώθηκε, το λειτουργικό περιθώριο το 2010 μειώθηκε δραματικά, κυρίως λόγω της περαιτέρω μείωσης του περιθωρίου στις ζημιογόνες επιχειρήσεις. Το 2010 κλείνει με ζημιές ύψους €166,3 εκατ., εικόνα που δεν αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό τον κλάδο, καθώς οι ζημιές όπως φαίνεται προκύπτουν από έκτακτα έξοδα που προέρχονται από την ομάδα των ζημιογόνων επιχειρήσεων. Σε συγκρίσιμα επίπεδα η

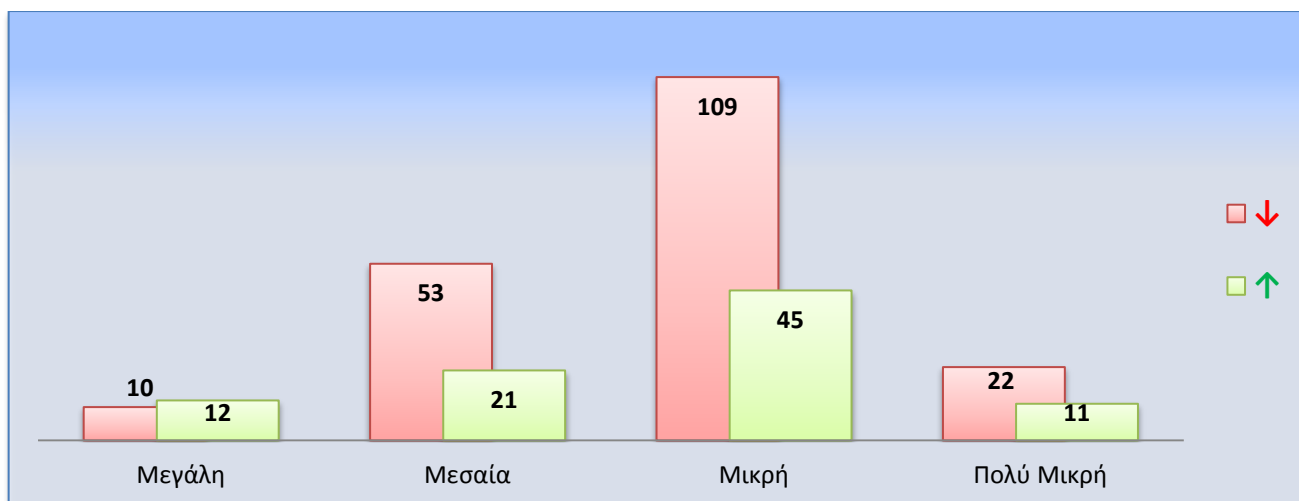

κερδοφορία θα ήταν μειωμένη αλλά σε καμία περίπτωση δε θα ήταν αρνητική. Η Αθηναϊκή Ζυθοποιία είχε και την μεγαλύτερη κερδοφορία το 2010 με €78,8 εκατομμύρια Κέρδη προ Φόρων με δεύτερη την Nestle Hellas με €43,8 εκατομμύρια.

Ρευστότητα

Η γενική και άμεση ρευστότητα το 2010 ήταν 1,22 και 0,89 αντίστοιχα, κοντά στους δείκτες του κλάδου Βιομηχανίας. Η διάρθρωση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για το κλάδο, αποτελείται από 10% Χρηματικά Διαθέσιμα, 27% Αποθέματα και 63% Απαιτήσεις. Οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις κυρίως αποτελούνται από 39% υποχρεώσεις σε προμηθευτές και 43% υποχρεώσεις σε τράπεζες. Οι υψηλές απαιτήσεις αποτυπώνονται και στην Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες, που είναι 130 ημέρες για τον κλάδο, και σημαντικά υψηλότερη από την Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών που είναι 108 ημέρες, με αποτέλεσμα χωρίς διόρθωση η ρευστότητα να παρουσιάζει επιδείνωση.

Από το γράφημα 3.2.3 που ακολουθεί παρατηρούμε ότι στη διάρκεια 2008 – 2010 η διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας παρουσίασε μεταβολές σε 283 επιχειρήσεις. Από αυτές θετική μεταβολή είχαν μόνο οι 89, ενώ 194 υποβαθμίστηκαν. Όσον αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις, παρά την κρίση, φαίνεται ότι ισχυροποιούν την πιστοληπτική τους διαβάθμιση, με 12 επιχειρήσεις να την βελτιώνουν σε αυτή την περίοδο, εταιρείες όπως η ΙΟΝ, η ΕΒΓΑ, ο Καραμολέγκος, η Δωδώνη, αλλά και η Chipita παρά τις μεγάλες ζημιές που κατέγραψε ύψους €242 εκατομμυρίων. Τόσο οι Μεσαίες, οι Μικρές όσο και οι Πολύ Μικρές επιχειρήσεις έχασαν κατά μέσο όρο δύο θέσεις στην κλίμακα, που αν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα, δημιουργείται κίνδυνος δυσκολίας εξεύρεσης η αποπληρωμής κεφαλαίων και ρευστότητας.

Γράφημα 3.2.3: Κλάδος Τροφίμων & Ποτών – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010

Πίνακας 3.2.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	63%	37%	70%	30%	70%	30%
Ενεργητικό/Παθητικό	56%	44%	80%	20%	84%	16%
Καθαρά Πάγια	43%	57%	79%	21%	85%	15%
Αποθέματα	69%	31%	80%	20%	85%	15%
Απαιτήσεις	70%	30%	82%	18%	82%	18%
Διαθέσιμα	77%	23%	85%	15%	83%	17%
Ίδια Κεφάλαια	54%	46%	85%	15%	89%	11%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	47%	53%	77%	23%	79%	21%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	63%	37%	76%	24%	79%	21%
Κύκλος Εργασιών	72%	28%	85%	15%	86%	14%
Κόστος Πωληθέντων	71%	29%	83%	17%	85%	15%
Λειτουργικά Έξοδα	63%	37%	83%	17%	84%	16%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	43%	57%	73%	27%	76%	24%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	460.998	-627.341	735.508	-143.651	618.003	-85.786

Γράφημα 3.2.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις

Τέλος, από τον πίνακα 3.2.5 και το γράφημα 3.2.4 φαίνεται ότι στις ζημιογόνες επιχειρήσεις του κλάδου επιδεινώνονται τα μεγέθη που σχετίζονται με υποχρεώσεις και ρευστότητα σε αντίθεση με τις κερδοφόρες που τα βελτιώνουν. Συγκεκριμένα, στις ζημιογόνες επιχειρήσεις αυξήθηκαν οι Χρηματοοικονομικές Δαπάνες, οι Βραχυπρόθεσμες και Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις, τα Ίδια Κεφάλαια των οποίων η αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου υπερσκέλισε την μείωση που προήλθε από τις κεφαλαιοποιημένες ζημιές. Αλλά και στο λειτουργικό κομμάτι φαίνονται μη ικανές οι ζημιογόνες επιχειρήσεις να αντιστρέψουν την αρνητική αυτή τάση, καθώς τα Λειτουργικά τους Έξοδα αυξήθηκαν κατά €700 εκατ. με αποτέλεσμα να αποτελούν το 37% των συνολικών, αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι στις ζημιογόνες επιχειρήσεις του κλάδου προστέθηκαν περισσότερες και μεγαλύτερες εταιρείες όπως: η ΕΒΓΑ, η PepsiCo – ΗΒΗ, ο Μπάρμπα Στάθης, η ΜΕΒΓΑΛ, ο Κολιός.

Το θετικό για τον κλάδο είναι ότι τα τελευταία χρόνια η δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων σε αγορές του εξωτερικού αυξάνεται, δημιουργώντας ευκαιρίες παρά την κρίση για αύξηση της κερδοφορίας, περαιτέρω ανάπτυξης του κλάδου ώστε να μετριάσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης. Σύμφωνα με έκθεση του οργανισμού Invest in Greece που εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Οι εταιρείες τροφίμων και ποτών αποτελούν τους βασικούς εξαγωγείς της χώρας. Οι πωλήσεις τους αντιπροσωπεύουν το 20% των συνολικών πωλήσεων από εξαγωγές και παρουσιάζουν έσοδα που ξεπερνούν τα 2 δισεκατομμύρια Ευρώ. Βασικές αγορές για τα ελληνικά προϊόντα αποτελούν η Γερμανία, η Ιταλία, η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ. Το γεγονός αυτό αποτελεί θετικό στοιχείο για το μέλλον με την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει η κατάλληλη οργάνωση και ποιότητα που απαιτείται για την είσοδο, παραμονή και επέκταση στις αγορές του εξωτερικού.

3.3 Τεχνικός – Οικοδομικός Κλάδος

Ο κλάδος αυτός έχει τις περισσότερες επιχειρήσεις ανάμεσα στους κλάδους της Βιομηχανίας, παρ' όλο που ο Τεχνικός – Οικοδομικός Κλάδος έχει κατά μέσο όρο τις πιο νέες εταιρείες στο σύνολο των κλάδων της Βιομηχανίας. Οι σημαντικότερες εταιρείες του κλάδου από πλευράς Κύκλου Εργασιών το 2010 είναι ο ΑΚΤΩΡ και η J & P – ΑΒΑΞ, η οποία είχε και την υψηλότερη κερδοφορία το 2010.

Πίνακας 3.3.1: Γενικές Πληροφορίες Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου

Περιγραφή Δραστηριότητας	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	Αριθμός Εργαζομένων	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες
Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες που δεν κατατάσσονται αλλού	2001	12	130	1	1	-
Δραστηριότητες συναφείς με τη γεωργία αρχιτεκτονική κήπων	1996	15	97	3	-	-
Κατασκευή κτιρίων και τεχνικών έργων πολιτικού μηχανικού	1998	1.515	19.370	66	38	5
Λοιπές εγκαταστάσεις παροχών σε κτίρια	1997	101	2.134	29	13	-
Δραστηριότητες αρχιτεκτόνων και μηχανικών και άλλες δραστηριότητες παροχής τεχνικών συμβουλών	1993	341	4.449	22	38	-
Καλωδιώσεις και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις	1998	185	4.026	29	10	-
Κατασκευή αυτοκινητοδρόμων οδών αεροδρομίων και αθλητικών εγκαταστάσεων	1995	215	12.409	5	6	6
Υδραυλικές εγκαταστάσεις	1998	61	551	14	7	-
Λοιπές εργασίες αποπεράτωσης κτιρίων	2000	27	491	7	1	-
Μονώσεις	1995	22	251	4	3	-
Εκτέλεση λοιπών κατασκευαστικών εργασιών ειδικής φύσης	1995	42	1.185	4	8	2
Κατασκευή υδραυλικών και λιμενικών έργων	1993	55	933	1	4	-
Κατεδάφιση κτιρίων εκτέλεση χωματουργικών εργασιών	1998	47	559	2	1	-
Κατασκευή επικαλύψεων και πλαισίων στέγης	1988	8	75	3	-	-
Δοκιμαστικές γεωτρήσεις	1999	3	29	-	-	-
Χρωματισμοί και τοποθέτηση υαλοπινάκων	1997	5	46	-	-	-
Επενδύσεις δαπέδων και τοίχων	2000	10	54	3	1	-
Συλλογή και επεξεργασία άλλων αποβλήτων	2007	1	3	-	-	-
Χονδρικό εμπόριο εξορυκτικών μηχανημάτων καθώς και μηχανημάτων για κατασκευαστικά έργα και για έργα πολιτικού μηχανικού	1992	1	7	1	-	-
Κατασκευή ξυλουργικών προϊόντων για την οικοδομική	2009	1	2	-	-	-
	1997	2.667	46.801	194	131	13

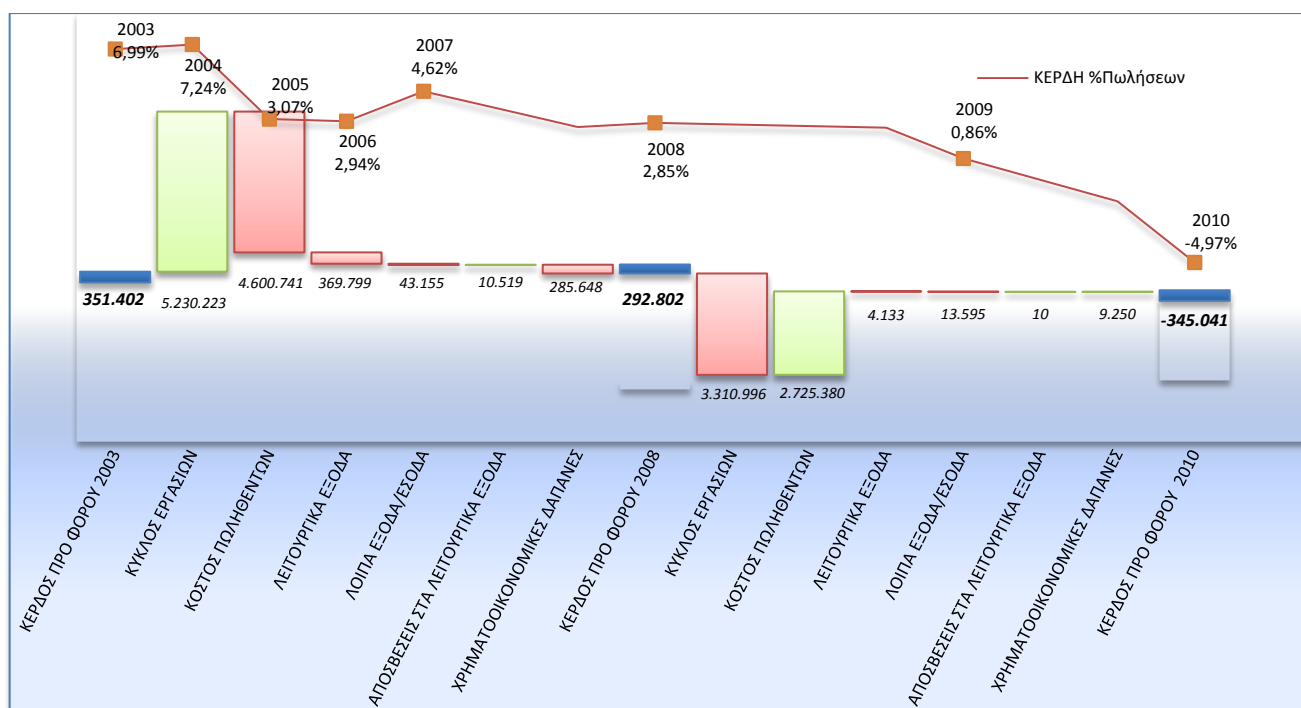
3.2.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 3.3.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	30.694.265	30.034.431	15.782.265	2%	90%
Καθαρά Πάγια	18.439.015	16.761.428	9.534.566	10%	76%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	13.961.634	12.068.104	7.676.552	16%	57%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	370.031	419.695	4.030	-12%	10313%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	4.107.351	4.273.629	1.853.983	-4%	131%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	12.255.249	13.273.004	6.247.699	-8%	112%
Αποθέματα	2.419.791	2.866.051	1.129.623	-16%	154%
Απαιτήσεις	7.988.101	7.984.953	3.974.839	0%	101%
Διαθέσιμα	1.847.358	2.422.000	1.143.237	-24%	112%
Παθητικό	30.694.265	30.034.431	15.782.265	2%	90%
Ίδια Κεφάλαια	16.255.832	15.517.852	10.850.740	5%	43%
Μετοχικό Κεφάλαιο	14.047.038	13.228.112	7.367.334	6%	80%
Αποθεματικά Αδιανέμητα	4.230.027	3.807.856	3.919.799	11%	-3%
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	-2.021.234	-1.518.116	-436.393	-33%	-248%
Υποχρεώσεις	14.438.433	14.516.579	4.931.525	-1%	194%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	6.823.352	5.598.546	1.663.003	22%	237%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	7.615.081	8.918.034	3.268.522	-15%	173%

Πίνακας 3.3.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου (€'000)

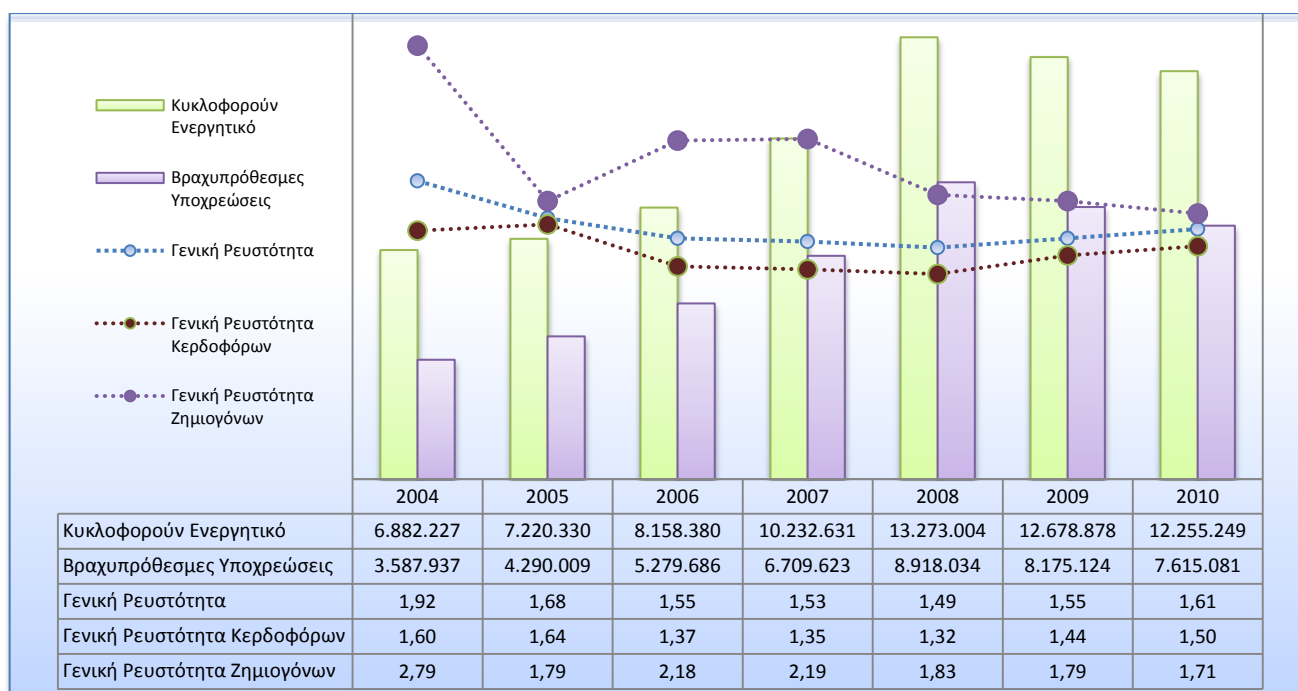
Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	6.948.638	10.259.635	5.029.412	-32%	104%
Κόστος Πωληθέντων	(6.058.310)	(8.783.689)	(4.182.949)	-31%	110%
Μικτό Κέρδος	890.329	1.475.945	846.463	-40%	74%
Λειτουργικά Έξοδα	(706.535)	(702.402)	(332.603)	1%	111%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(70.227)	(56.632)	-13.477	24%	-520%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(401.749)	(410.999)	(125.351)	-2%	-228%
Κέρδη Προ Φόρων	-345.041	292.802	351.402	-218%	-17%

Γράφημα 3.3.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Πίνακας 3.3.4: Αριθμοδείκτες Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου

Αριθμοδείκτες	2010				
	2010	2008	2003	Κερδ/ρες	Ζημ/νες
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-2,12	1,89	3,24	10,26	-5,96
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-1,50	1,39	2,81	7,39	-4,17
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	12,81	14,39	16,83	17,02	1,58
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)	-2,97	3,42	7,40	7,72	-29,50
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-4,71	2,76	6,69	7,55	-35,12
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων	0,32	0,50	0,42	0,98	0,12
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	0,89	0,94	0,45	1,36	0,74
Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών	0,14	1,71	3,80	4,51	-
Γενική Ρευστότητα	1,61	1,49	1,91	1,50	1,71
Άμεση Ρευστότητα	1,29	1,17	1,57	1,21	1,37
Μέσος Όρος Είσπραξης Απαιτήσεων (Ημέρες)	234	181	169	154	447
Μέσος Όρος Εξόφλησης Προμηθευτών (Ημέρες)	151	119	116	116	231
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)	145,78	119,09	98,57	96,91	91,15
Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)	4.640.168	4.354.970	2.979.178	1.880.295	2.759.873

Γράφημα 3.3.2: Γενική Ρευστότητα Τεχνικού – Οικοδομικού Κλάδου

3.3.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία

Ενεργητικό

Ο κλάδος αυτός έχει το μεγαλύτερο Ενεργητικό της Βιομηχανίας περίπου 30% του συνόλου, όπως και την μεγαλύτερη παγιοποίηση. Το Ενεργητικό την περίοδο 2003 – 2008 αυξήθηκε κατά 90%, σχεδόν ισόποσα τόσο από τα Πάγια όσο και από το Κυκλοφορούν Ενεργητικό. Στο Κυκλοφορούν την μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζουν οι Απαιτήσεις κυρίως λόγω της επέκτασης των δραστηριοτήτων του Κλάδου, ενώ στα Πάγια Περιουσιακά Στοιχεία παρατηρείται αλματώδης αύξηση σε όλες τις κατηγορίες ενσώματων και ασώματων περιουσιακών στοιχείων. Τα Πάγια περιουσιακά στοιχεία αυξήθηκαν κυρίως του ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ και του έργου της Θεσσαλονίκης, της ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ και των δύο εταιρειών που ανέλαβαν την κατασκευή των αυτοκινητοδρόμων στην κεντρική-βόρεια και στη νότια Ελλάδα, Αυτοκινητόδρομο Αιγαίου και Ολυμπία Οδό. Οι Απαιτήσεις παρά το γεγονός ότι

ο Κύκλος Εργασιών μειώθηκε κατά 32%, δεν παρουσίασαν μείωση αφού ο μέσος όρος είσπραξης απαιτήσεων αυξήθηκε κατά 53 ημέρες.

Ίδια Κεφάλαια

Σε ένα κλάδο με τόσο υψηλό ενεργητικό η κεφαλαιακή μόχλευση φαίνεται να είναι χαμηλή αφού τα Ίδια Κεφάλαια υπερτερούν των Ξένων σε όλες τις εξεταζόμενες περιόδους όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Ισολογισμού. Ο δείκτης Ξένα προς Ίδια το 2010 ήταν 0,89 ελαφρώς μειωμένος σε σχέση με το 2008 που ήταν 0,94. Όπως συμβαίνει και με το Ενεργητικό, τα Ίδια Κεφάλαια είναι τα υψηλότερα του κλάδου αποτελώντας το 35% περίπου των συνολικών Ιδίων Κεφαλαίων.

Υποχρεώσεις

Οι Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις την περίοδο 2003 – 2008 εμφανίζουν αύξηση όπως είναι λογικό. Η ανάπτυξη του κλάδου επέφερε και την αύξηση των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων κατά 173% μέχρι το 2008. Μετά το 2008 παρατηρείται σταθεροποίηση των Υποχρεώσεων κυρίως των Βραχυπρόθεσμων που παρουσιάζουν σημαντική μείωση σε σχέση με το 2008 και παρά την αύξηση του μέσου όρου εξόφλησης προμηθευτών κατά 33 ημέρες. Στα θετικά του κλάδου είναι οι χαμηλές Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις των ζημιογόνων επιχειρήσεων. Η αύξηση που εμφανίζεται στις Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις προέρχεται κατά κύριο λόγο από την ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, την Δ.ΕΠ.Α.ΝΟ.Μ και την Ολυμπία Οδό.

Κύκλος Εργασιών

Μέχρι και το 2008 παρουσιάζεται ραγδαία αύξηση στο Κύκλο Εργασιών, τάση που αντιστρέφεται από το 2008 και μετά, με την μείωση να ανέρχεται στα €3,3 δις ωθούμενος κυρίως από την κατακόρυφη πτώση των τεχνικών και οικοδομικών έργων δημόσιων και ιδιωτικών, μετά από μία περίοδο συνεχούς ανάπτυξης. Η πτώση του Κύκλου Εργασιών

αντισταθμίστηκε κατά 82% από την μείωση του Κόστους Πωληθέντων μειώνοντας έτσι το Μικτό Κέρδος σε σχέση με το 2008 κατά €585,6 εκατ. και το μικτό περιθώριο κέρδους από το 14,39 στο 12,81 ιδιαίτερα χαμηλό καθώς το μεγάλο πάγιο κόστος των επιχειρήσεων του κλάδου σε σχέση με το μεταβλητό έχει ως αποτέλεσμα το κόστος να μην ακολουθεί τη μείωση του Κύκλου Εργασιών. Τέλος, ανησυχητικό είναι ότι το 37% των επιχειρήσεων παρουσιάζουν αρνητικό Μικτό Κέρδος.

Κερδοφορία

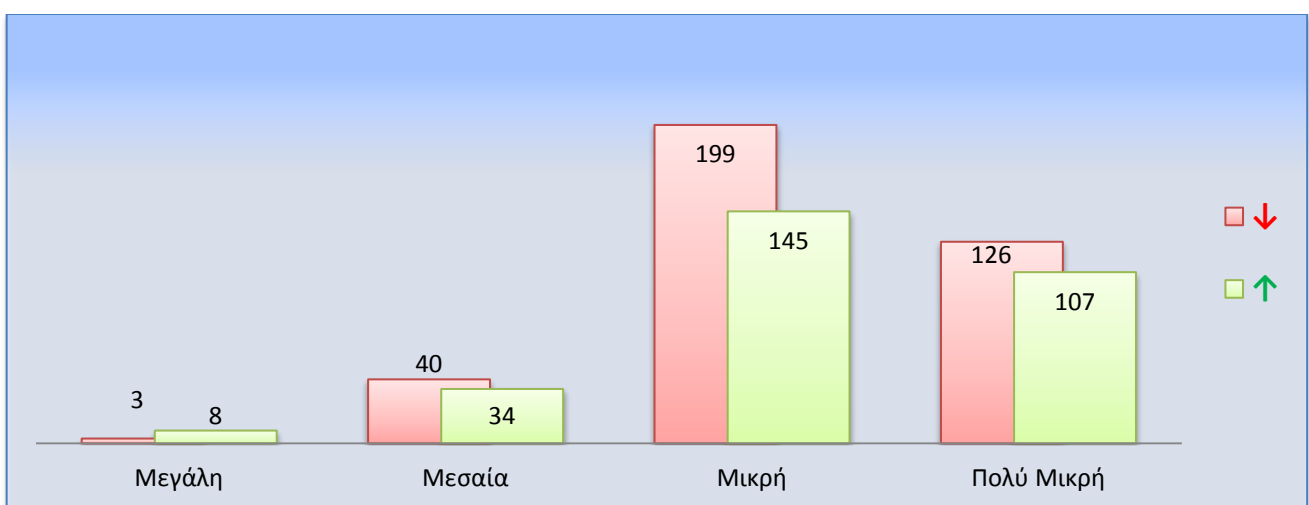
Η Κερδοφορία το 2010 ακολουθεί την τάση της Βιομηχανίας και παρουσιάζει κατακόρυφη πτώση της κερδοφορίας και ζημιές €345,0 εκατομμυρίων. Βέβαια την αρνητική εικόνα την δημιουργούν 4 εταιρείες οι ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, η ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ, η ΜΗΧΑΝΙΚΗ και η ΑΤΤΙΚΑΤ, οι οποίες κατέγραψαν αντίστοιχα ζημιές €187,2 εκατ., €91,2 εκατ., €59,2 εκατ. και €44,0 εκατ. το 2010. Η μόνη κατηγορία επιχειρήσεων που καταγράφει κέρδη είναι η Μικρές Επιχειρήσεις με Κέρδη προ Φόρων €71,9 εκατ. το 2010. Κύρια αιτία είναι η αδυναμία μείωσης των Λειτουργικών Δαπανών όπως προαναφέρθηκε και προηγουμένως και η λειτουργική μόχλευση που χρησιμοποιείται. Οι λειτουργικές Δαπάνες το 2003, το 2008 και το 2010 αντιπροσώπευαν το 39%, 48%, 79% αντίστοιχα του μικτού κέρδους ενώ αντίστοιχα το Μικτό Κέρδος παρουσίασε πτώση 40% το 2010. Τα υψηλότερα Κέρδη προ Φόρων κατέγραψαν η ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ με €70,4 εκατ. η ΑΘΗΝΑ η οποία ειδικεύεται σε λιμενικά έργα κατέγραψε €12,3 εκατομμύρια.

Ρευστότητα

Οι δείκτες της ρευστότητας εμφανίζονται ικανοποιητικοί και πολύ καλύτεροι από αυτούς του Βιομηχανικού Κλάδου. Μάλιστα η μείωση των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων μετά το 2008 οδήγησε στην βελτίωση τόσο της γενικής όσο και της άμεσης ρευστότητα το 2010 κατά 0,12 μονάδες με τους δύο δείκτες να είναι 1,61 και 1,29 αντίστοιχα. Η διάρθρωση των στοιχείων

του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για το κλάδο είναι και αυτή αρκετά ικανοποιητική αποτελούμενη από 15% Χρηματικά Διαθέσιμα, 20% Αποθέματα και 65% Απαιτήσεις. Η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες το 2010 ήταν 234 ημέρες και η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών ήταν 151 ημέρες, που δε μπορεί να θεωρηθεί σε καμία περίπτωση θετικό γεγονός, ενώ η τάση και από τις προηγούμενες περιόδους κυρίως για τις απαιτήσεις δείχνει ιδιαίτερα αυξητική, κάτι που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ρευστότητας στις επιχειρήσεις που αδυνατούν να εισπράττουν γρήγορα τους λογαριασμούς των πελατών τους.

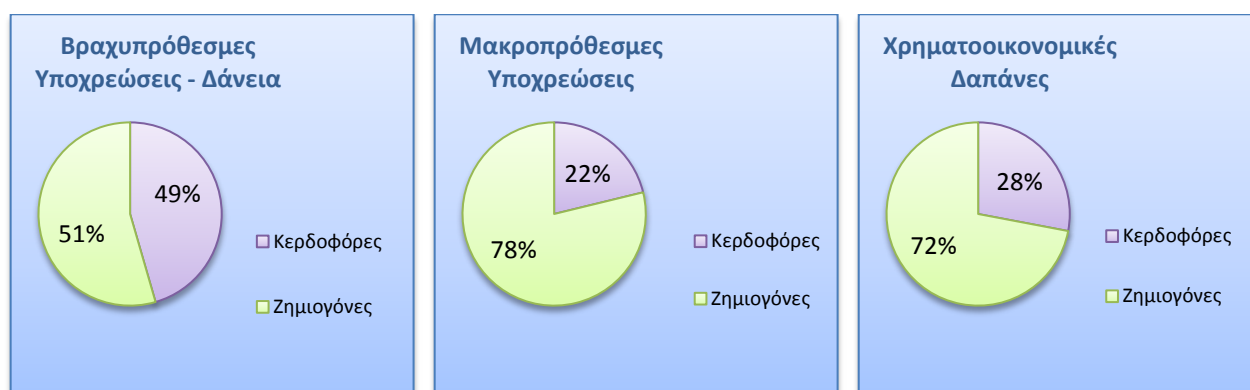
Από το γράφημα 3.3.3 φαίνεται ότι στην περίοδο 2008 – 2010 σε συνολικά 662 επιχειρήσεις υπήρξε μεταβολή στην διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας τους, αρνητική μεταβολή καταγράφουν οι 368. Πιο σταθερές αποδεικνύονται οι Μεγάλες επιχειρήσεις από τις οποίες μόνο 3 υποβαθμίστηκαν με την Μηχανική να πέφτει 4 βαθμίδες στην κατάταξη, ενώ 8 βελτίωσαν το Credit Score τους. Περισσότερη ρευστή είναι η κατάσταση στις υπόλοιπες κατηγορίες επιχειρήσεων καθώς σε πολλές επιχειρήσεις μειώθηκε η πιστοληπτική τους διαβάθμιση αλλά πολλές ήταν επίσης και αυτές που αναβαθμίστηκαν όσον αφορά την πιθανότητα τους εμφάνισης ασυνέπειας ή και πτώχευσης τους, σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους.

Γράφημα 3.3.3: Τεχνικός – Οικοδομικός Κλάδος – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010

Πίνακας 3.3.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

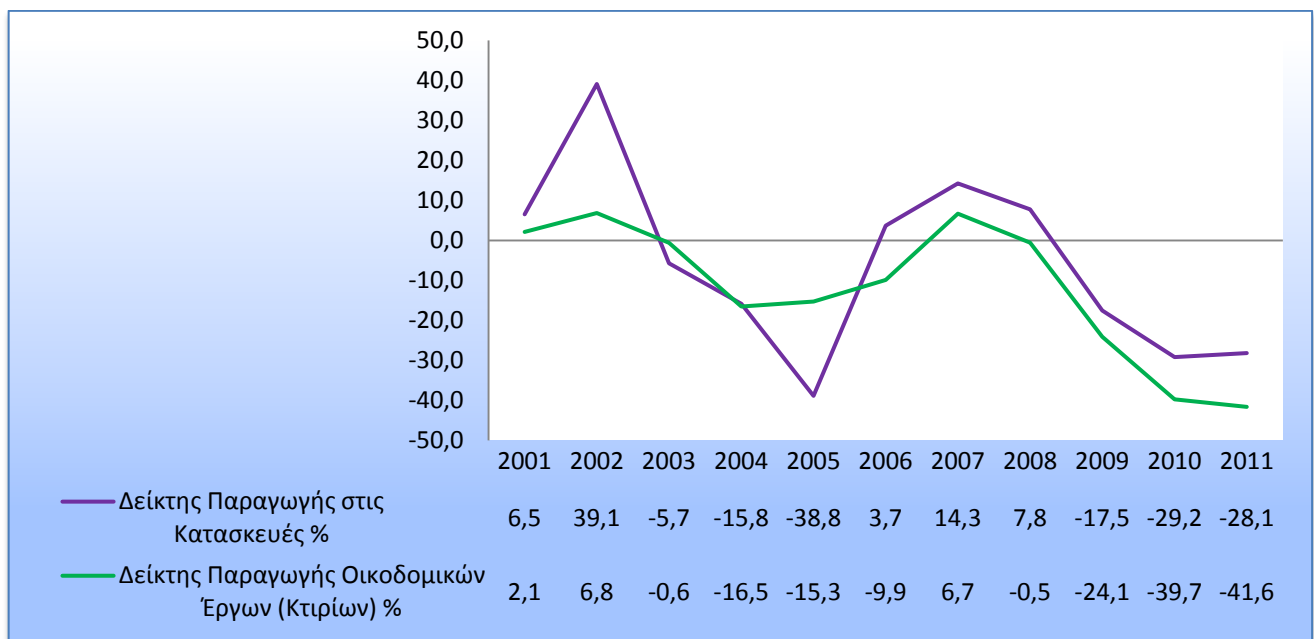
Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	52,8%	47,2%	63,3%	36,7%	65,0%	35,0%
Ενεργητικό/Παθητικό	29,5%	70,5%	41,7%	58,3%	44,6%	55,4%
Καθαρά Πάγια	18,7%	81,3%	27,3%	72,7%	31,3%	68,7%
Αποθέματα	46,0%	54,0%	67,4%	32,6%	72,0%	28,0%
Απαιτήσεις	43,1%	56,9%	59,1%	40,9%	61,1%	38,9%
Διαθέσιμα	57,1%	42,9%	53,3%	46,7%	71,2%	28,8%
Ίδια Κεφάλαια	23,6%	76,4%	32,0%	68,0%	38,9%	61,1%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	21,9%	78,1%	27,7%	72,3%	22,2%	77,8%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	49,0%	51,0%	67,4%	32,6%	74,9%	25,1%
Κύκλος Εργασιών	72,7%	27,3%	85,8%	14,2%	92,4%	7,6%
Κόστος Πωληθέντων	69,2%	30,8%	83,4%	16,6%	90,9%	9,1%
Λειτουργικά Έξοδα	48,8%	51,2%	72,5%	27,5%	68,4%	31,6%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	28,0%	72,0%	49,9%	50,1%	56,3%	43,7%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	394.401	-739.441	762.521	-469.719	473.263	-160.586

Γράφημα 3.3.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις

Όπως φαίνεται στον πίνακα 3.3.5 το 2010 για κάθε κερδοφόρο επιχείρηση υπήρχε σχεδόν άλλη μία ζημιογόνος. Επίσης, το γεγονός ότι στις ζημιογόνες επιχειρήσεις αναλογεί το 70,5% του ενεργητικού του κλάδου το 76,4% των Ιδίων Κεφαλαίων και το 78,1% των Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων αναδεικνύει ότι ζημιογόνες είναι και σημαντικό ποσοστό των Μεγάλων Επιχειρήσεων οι οποίες στο σύνολό τους καταγράφουν ζημιές ύψους €244,4 εκατομμυρίων. Τέλος, στις ζημιογόνες επιχειρήσεις έχει συσσωρευτεί και το μεγαλύτερο μέρος των Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων και των αντίστοιχων Χρηματοοικονομικών Δαπανών όπως φαίνεται στο γράφημα 3.3.4, γεγονός που αναμένεται να επηρεάσει την ρευστότητα των επιχειρήσεων.

Μετά από μία περίοδο ανάπτυξης ο Οικοδομικός και Τεχνικός κλάδος βρίσκεται σε πτωτική τροχιά. Όπως φαίνεται και στο γράφημα που ακολουθεί από το 2007 και έπειτα οι δείκτες παραγωγής τεχνικών έργων και οικοδομών χειροτερεύουν. Σε αυτό έχει συντελέσει το γεγονός της μείωσης των δημοσίων δαπανών, της μείωσης της οικοδομικής δραστηριότητας καθώς οι τράπεζες δανειοδοτούν με δυσκολία την αγορά κατοικίας, αλλά προβλήματα παρουσιάζονται και στην χρηματοδότηση από τις τράπεζες μεγάλων έργων όπως οι αυτοκινητόδρομοι. Η κρίση φαίνεται να βρήκε τις επιχειρήσεις του κλάδου ανοχύρωτες και το μέλλον δεν είναι τόσο ευοίωνο καθώς ένα κλάδος εξαρτώμενος από τις δημόσιες δαπάνες και την αγορά κατοικίας συνέχισε να δραστηριοποιείται σε ίδιες κατηγορίες χωρίς να στραφεί σε νέα προϊόντα για να αποκτήσει πλεονεκτήματα ισχυρά τα επόμενα χρόνια.

Γράφημα 3.3.5: Δείκτης Παραγωγής Κατασκευών και Οικοδομικών Έργων. Πηγή: Ελληνική Στατιστική αρχή

3.4 Κλάδος Χημικών & Φαρμάκων

Για την μελέτη αυτού του κλάδου ενοποιήθηκαν οι ξεχωριστοί κλάδοι της ICAP, των Ελαστικών – Πλαστικών, Χημικών – Αερίων – Χρωμάτων – Εκρηκτικών και Φαρμάκων – Καλλυντικών – Απορρυπαντικών. Ο κλάδος Χημικών & Φαρμάκων παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη συγκέντρωση των επιχειρήσεων του στην Αττική όπου έχουν την έδρα τους περίπου το 50%, 22% έχει την έδρα του στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης, με τις υπόλοιπες περιφέρειες να φιλοξενούν περίπου 250 επιχειρήσεις. Στον κλάδο απασχολείται περίπου το 11% των εργαζομένων του Βιομηχανικού κλάδου, ενώ είχε και τον τέταρτο μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών το 2010 με την συνεισφορά του κλάδου Φαρμάκων – Καλλυντικών – Απορρυπαντικών να είναι 54%, του κλάδου Ελαστικών – Πλαστικών 24% και του κλάδου Χημικών – Αερίων – Χρωμάτων – Εκρηκτικών να είναι 22%. Οι κύριες δραστηριότητες του περιλαμβάνουν από την παραγωγή φαρμακευτικών παρασκευασμάτων για ιατρικούς σκοπούς, φαρμάκων και λιπασμάτων, οικοδομικών υλικών, ειδών συσκευασίας, αερίων, ειδών προσωπικής φροντίδας, χρωμάτων και χημικών ουσιών. Στην πλειοψηφία αποτελείται από μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, ενώ οι σημαντικότερες εταιρείες του κλάδου από πλευράς πωλήσεων είναι κυρίως πολυεθνικές με παρουσία στην Ελλάδα όπως η Pfizer Hellas με Κύκλο Εργασιών €484,5 εκατ. , η Novartis Hellas με πωλήσεις €416,7 εκατ. αλλά και ελληνικές εταιρείες όπως η ΒΙΑΝΕΞ με τον Κύκλο εργασιών της το 2010 να ανέρχεται στα €322 εκατομμύρια. Να σημειωθεί εδώ ότι τα αποτελέσματα της χρήσης του 2010 παρουσιάζουν ζημιές ύψους €892,9 εκατ. λόγω της απομείωσης υπεραξίας άυλων και ενσώματων περιουσιακών στοιχείων στη εταιρεία Alaris που προέκυψε κυρίως κατά το 2007 μετά από συγχωνεύσεις τεσσάρων επιχειρήσεων από τις οποίες δημιουργήθηκε η προαναφερόμενη εταιρεία και από κάποιες ακόμα συγχωνεύσεις μετά το 2007 οι οποίες επιβάρυναν την χρήση του 2010 κατά €840,5 εκατομμύρια.

Πίνακας 3.4.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων

Περιγραφή Δραστηριότητας	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	Αριθμός Εργαζομένων	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες
Παραγωγή αιθέριων ελαίων	1991	3	110	-	3	-
Κατασκευή άλλων προϊόντων από καουτσούκ	1983	27	756	9	20	-
Κατασκευή πλαστικών οικοδομικών υλικών	1992	74	1.512	22	49	-
Κατασκευή άλλων πλαστικών προϊόντων	1988	128	2.371	37	86	-
Κατασκευή πλαστικών πλακών φύλλων σωλήνων και ειδών καθορισμένης μορφής	1985	58	2.585	14	40	5
Κατασκευή πλαστικών ειδών συσκευασίας	1989	207	4.111	11	104	1
Παραγωγή πλαστικών σε πρωτογενείς μορφές	1983	20	456	6	16	-
Αναγόμωση και ανακατασκευή επισώτρων από καουτσούκ	1981	8	48	2	1	-
Συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων	1998	4	7	1	-	-
Κατασκευή χοντρών και λεπτών σχοινιών σπάγγων και διχτυών	2007	1	15	1	1	-
Κατασκευή μεταλλικών κουφωμάτων	1936	1	20	-	-	-
Παραγωγή άλλων χημικών προϊόντων που δεν κατατάσσονται αλλού	1991	60	790	26	42	-
Παραγωγή παρασιτοκτόνων και άλλων αγροχημικών προϊόντων	1981	20	500	10	12	-
Παραγωγή βιομηχανικών αερίων	1981	10	573	4	4	-
Παραγωγή λιπασμάτων και αζωτούχων ενώσεων	1990	24	1.113	11	17	-
Παραγωγή χρωμάτων βερνικιών και παρόμοιων επιχρισμάτων μελανιών τυπογραφίας και μαστιχών	1983	79	2.644	21	57	1
Παραγωγή εκρηκτικών	1983	8	72	5	-	-
Παραγωγή διαφόρων τύπων κόλλας και ζελατινών	1985	23	575	10	17	-
Παραγωγή χρωστικών υλών	1997	3	52	1	3	-
Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης	1989	43	1.223	13	25	1
Παραγωγή άλλων ανόργανων βασικών χημικών ουσιών	1985	3	99	1	2	-
Παραγωγή άλλων οργανικών βασικών χημικών ουσιών	1946	1	40	-	1	-
Παραγωγή φαρμακευτικών παρασκευασμάτων	1980	72	9.295	34	51	2
Παραγωγή αρωμάτων και παρασκευασμάτων καλλωπισμού	1990	43	4.456	17	32	3
	1987	920	33.423	256	583	13

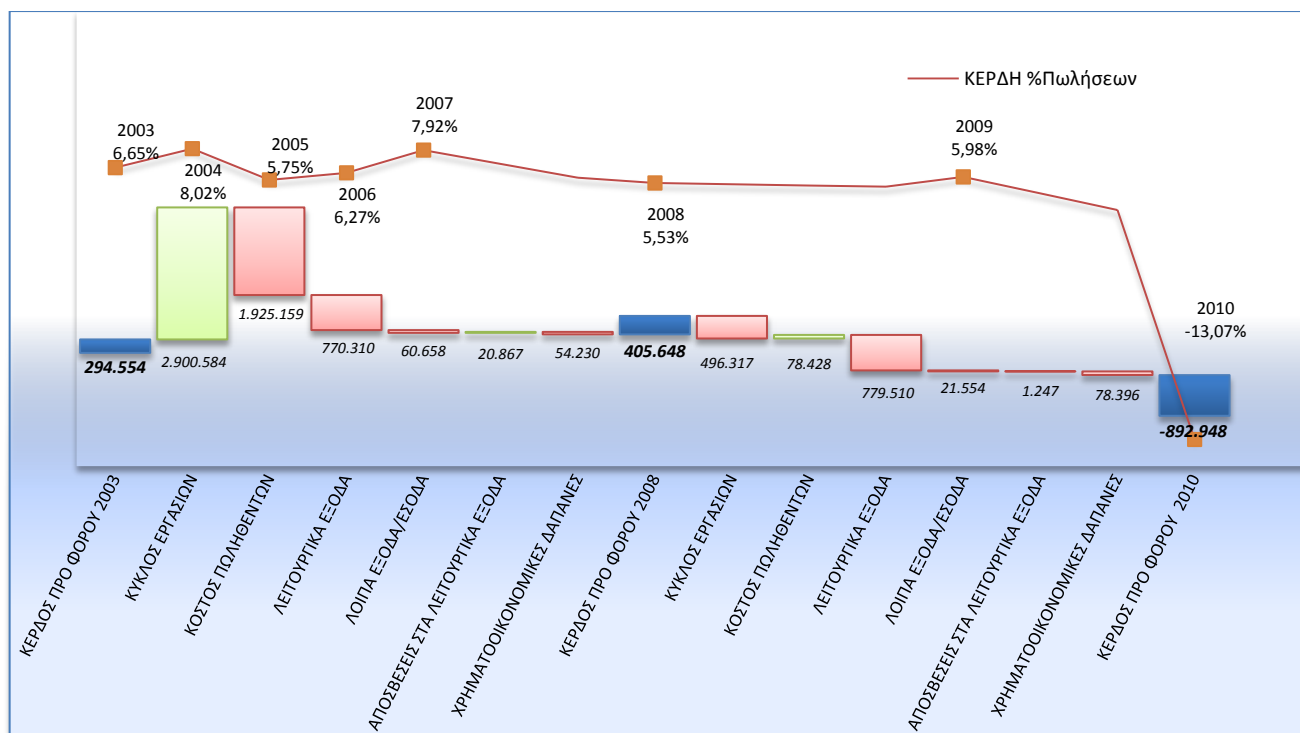
3.4.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 3.4.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	11.492.829	10.975.429	5.267.743	5%	108%
Καθαρά Πάγια	5.476.345	5.285.828	2.064.244	4%	156%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	1.868.202	1.354.660	579.726	38%	134%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	1.794.242	1.806.886	572.830	-1%	215%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	1.813.901	2.124.282	911.688	-15%	133%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	6.016.484	5.689.601	3.203.499	6%	78%
Αποθέματα	1.400.739	1.461.655	847.912	-4%	72%
Απαιτήσεις	4.088.501	3.668.235	2.152.877	11%	70%
Διαθέσιμα	527.245	559.711	202.710	-6%	176%
Παθητικό	11.492.829	10.975.429	5.267.743	5%	108%
Ίδια Κεφάλαια	4.268.725	4.569.767	2.009.502	-7%	127%
Μετοχικό Κεφάλαιο	2.498.278	1.922.824	1.042.021	30%	85%
Αποθεματικά	3.111.184	2.763.038	989.651	13%	179%
Αδιανέμητα					
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	-1.340.738	-215.395	-116.095	-522%	-86%
Υποχρεώσεις	7.224.104	6.405.662	3.258.241	13%	97%
Μακροπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	1.531.893	2.117.624	584.210	-28%	262%
Βραχυπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	5.692.212	4.288.037	2.674.031	33%	60%

Πίνακας 3.4.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	6.834.366	7.330.683	4.430.100	-7%	65%
Κόστος Πωληθέντων	(4.949.308)	(5.027.736)	(3.102.577)	-2%	62%
Μικτό Κέρδος	1.885.058	2.302.947	1.327.523	-18%	73%
Λειτουργικά Έξοδα	(2.435.252)	(1.655.742)	(885.432)	47%	87%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(112.701)	(91.147)	(30.489)	24%	199%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(224.359)	(145.963)	(91.733)	54%	59%
Κέρδη Προ Φόρων	-892.948	405.648	294.554	-320%	38%

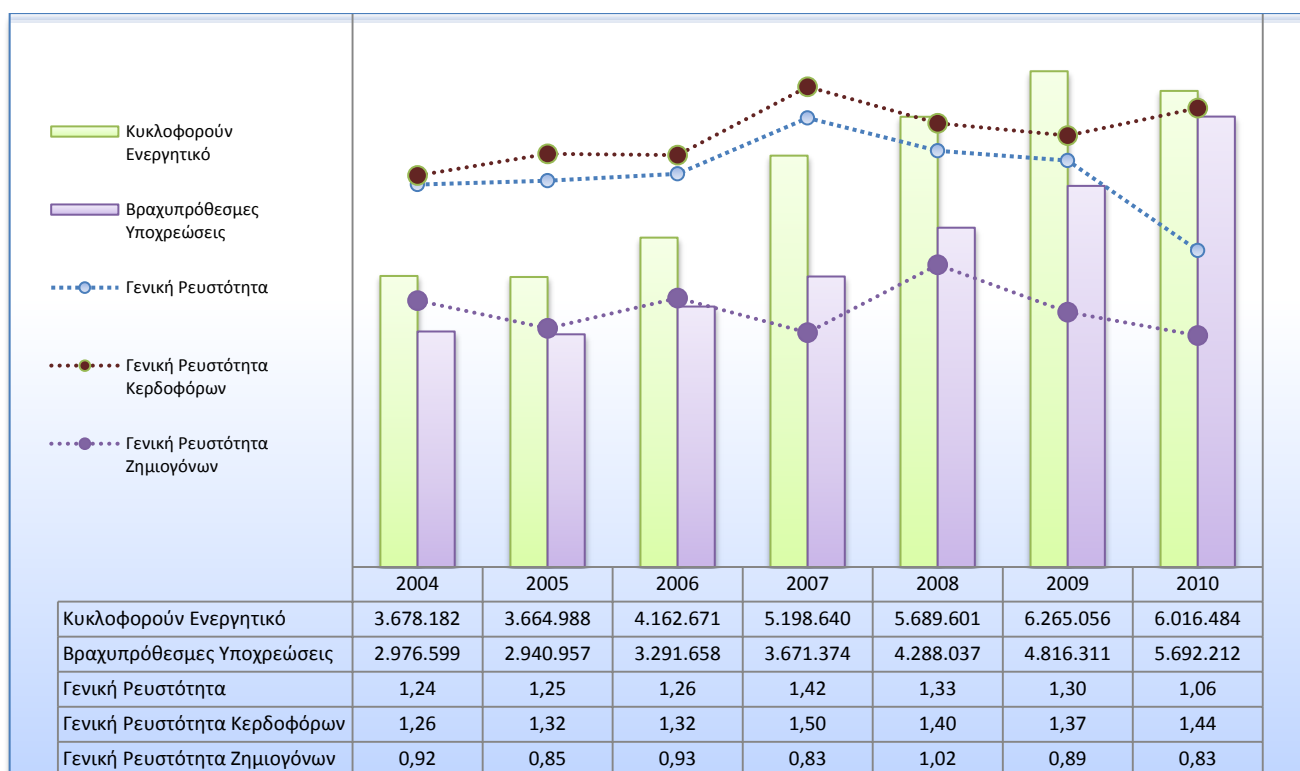

Γράφημα 3.4.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Πίνακας 3.4.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων

Αριθμοδείκτες	2010				
	2010	2008	2003	Κερδ/ρες	Ζημ/νες
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-20,92	8,88	14,66	12,11	-49,75
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-15,39	6,07	11,36	9,14	-35,83
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	27,58	31,42	29,97	31,35	23,23
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)	-11,08	6,69	7,70	7,19	-31,79
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-12,77	5,42	6,48	6,49	-34,60
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων	1,21	1,12	1,75	1,41	1,04
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	1,69	1,40	1,62	1,39	1,95
Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών	-	3,78	4,21	4,77	-
Γενική Ρευστότητα	1,06	1,33	1,20	1,44	0,83
Άμεση Ρευστότητα	0,81	0,99	0,88	1,09	0,64
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)	101,89	104,66	98,39	106,56	110,54
Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)	324.272	1.401.563	529.468	941.922	-617.650

Γράφημα 3.4.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Χημικών & Φαρμάκων

3.4.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία

Ενεργητικό

Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση του Ενεργητικού κατά 108% την περίοδο 2003 – 2010 κυρίως από τα Πάγια περιουσιακά στοιχεία κατά €3,2 εκατ. και σε ποσοστό 75% προέρχεται από τον κλάδο των φαρμάκων, με το 62% να αντιπροσωπεύει επενδύσεις σε Μηχανολογικό Εξοπλισμό. Την περίοδο 2008 – 2010 λόγω της εξαγοράς των Ελληνικών Λιπασμάτων και την ίδρυση της ELFE ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ & ΧΗΜΙΚΑ πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις του εργοστασίου της Καβάλας με τη δημιουργία χώρων αποθήκευσης, ενσάκισης, παλετοποίησης, εσωτερικής διακίνησης και φόρτωσης λιπασμάτων, με αποτέλεσμα περαιτέρω αύξηση των Πάγιων Ενεργητικών Στοιχείων και συγκεκριμένα του λογαριασμού των Εγκαταστάσεων κατά 38%.

Ίδια Κεφάλαια

Η μείωση που παρατηρείται στα Ίδια Κεφάλαια το 2010 προέρχεται κυρίως από την κεφαλαιοποίηση των ζημιών χρήσης της Alaris. Όσον αφορά το Μετοχικό Κεφάλαιο η αύξηση κυρίως προέρχεται από αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου της Alaris κατά €294,2 εκατ. το 2009 και την δημιουργία της ELFE με μετοχικό Κεφάλαιο €196,2 εκατ., αντίθετα σημαντική μείωση στο μετοχικό της κεφάλαιο είχε η εταιρεία Παπουτσάνης για συμφητισμό ζημιών σωρευτικά κατά €47,9 εκατ. το 2009.

Υποχρεώσεις

Οι Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις την περίοδο 2008 – 2010 εμφανίζουν μείωση. Αντίθετα, οι Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις παρουσιάζουν αυξητική τάση κυρίως λόγω του ότι αυξήθηκαν κατά 67 οι ημέρες αποπληρωμής των προμηθευτών σε σχέση με το 2008, με αποτέλεσμα να αποτελούν το 79% του συνόλου των υποχρεώσεων, στοιχείο ανησυχητικό για τον κλάδο τόσο γιατί δεν αποτελούν επενδυτικό εργαλείο, αλλά και για την περίπτωση να προέρχονται από την αδυναμία έγκαιρης αποπληρωμής οφειλών λόγω έλλειψης ρευστότητας. Οι εταιρείες με την μεγαλύτερη αύξηση των βραχυπρόθεσμων τους υποχρεώσεων ήταν η Alaris, η Pfizer Hellas και η Πετζετάκις κατά €773,1 εκατ., €167,4 εκατ. και €146,0 εκατ. αντίστοιχα.

Κύκλος Εργασιών

Ο Κύκλος Εργασιών την περίοδο μέχρι και το 2008 παρουσίασε κατακόρυφη αύξηση ωθούμενος κυρίως από την αύξηση του τζίρου στις φαρμακευτικές εταιρείες και δευτερευόντως από τον κλάδο των πλαστικών οι οποίοι μετά το 2009 και 2008 αντίστοιχα κατέγραψαν τις μεγαλύτερες ζημιές, σε αντίθεση με τον κλάδο των χημικών ο οποίος παρά το γεγονός ότι είχε μικρότερο μικτό περιθώριο κέρδους το 2010, μετά από πτώση το 2009, αύξησε τον Κύκλο Εργασιών περισσότερο από €200 εκατ. βελτιώνοντας τον συνολικό Κύκλο Εργασιών σε σχέση με όλες τις προηγούμενες περιόδους. Το περιθώριο μικτού κέρδους το

2010 ήταν ήταν 32,2 για τον κλάδο Φαρμάκων, 25,72 για τον κλάδο των Χημικών και 18,31 για τον κλάδο των Πλαστικών.

Κερδοφορία

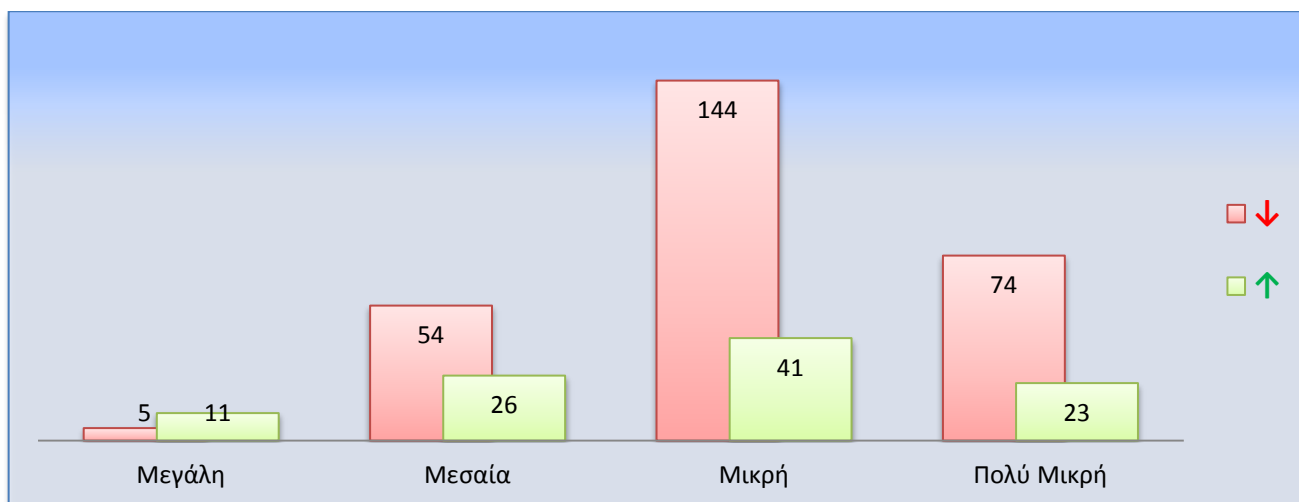
Αν από τα αποτελέσματα προ φόρων εξαιρέσουμε την Alaris, ο κλάδος στο σύνολό του δεν καταγράφει ζημιές. Παρ' όλα αυτά η μείωση της κερδοφορίας είναι κατακόρυφη στον κλάδο με κύρια αιτία την μείωση του μικτού περιθωρίου αλλά και την διατήρηση των Λειτουργικών Δαπανών στα επίπεδα του 2008. Τα υψηλότερα Κέρδη προ Φόρων κατέγραψαν η Colgate Palmolive Hellas η οποία αύξησε τα κέρδη της σε σχέση με το 2008 κατά €2,8 εκατ. και η BIANEΞ η οποία όμως κατέγραψε μείωση €49,8 εκατ. στα κέρδη της προ φόρων. Την μικρότερη μείωση στα Κέρδη προ Φόρων είχε ο κλάδος των χημικών ο οποίος παρέμεινε κερδοφόρος και το 2010.

Ρευστότητα

Οι αυξημένες Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις μείωσαν τους δείκτες της ρευστότητας έτσι η γενική και η άμεση ρευστότητα το 2010 ήταν 1,06 και 0,81 αντίστοιχα. Η διάρθρωση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για το κλάδο, αποτελείται από 9% Χρηματικά Διαθέσιμα, 23% Αποθέματα και 68% Απαιτήσεις οι οποίες κατέγραψαν αύξηση 11% σε σχέση με το 2008 κυρίως λόγω της αύξησης των ημερών είσπραξης των απαιτήσεων το 2009 κατά 17 ημέρες. Η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες το 2010 ήταν 189 ημέρες για τον κλάδο και η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών ήταν 188 ημέρες, κυρίως λόγω της αύξησης των ημερών και για τους δύο δείκτες από τον κλάδο των Φαρμάκων που για το 2010 ήταν 196 και 190 αντίστοιχα με το 2008 να ήταν 154 και 155 ημέρες.

Στο γράφημα 3.4.3 που ακολουθεί στην περίοδο 2008 – 2010 καταγράφεται η μεταβολή στην διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας που παρουσίασαν 378 επιχειρήσεις, με αρνητική μεταβολή για τις 277, δηλαδή περίπου το 30% των επιχειρήσεων του κλάδου. Από αυτές

μόνο οι 5 ανήκουν στην κατηγορία των Μεγάλων επιχειρήσεων με το 79% να ανήκει στην κατηγορία Μικρών ή Πολύ Μικρών επιχειρήσεων που όπως και στους προηγούμενους κλάδους παρατηρείται και εδώ μεγαλύτερο πρόβλημα στην πιστοληπτική ικανότητα των επιχειρήσεων που ανήκουν στις συγκεκριμένες κατηγορίες.

Γράφημα 3.4.3: Κλάδος Χημικών & Φαρμάκων – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010

Πίνακας 3.4.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	59%	41%	75%	25%	84%	16%
Ενεργητικό/Παθητικό	41%	59%	84%	16%	92%	8%
Καθαρά Πάγια	31%	69%	83%	17%	85%	15%
Αποθέματα	53%	47%	85%	15%	95%	5%
Απαιτήσεις	49%	51%	85%	15%	96%	4%
Διαθέσιμα	60%	40%	89%	11%	91%	9%
Ίδια Κεφάλαια	47%	53%	88%	12%	94%	6%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	42%	58%	83%	17%	69%	31%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	37%	63%	81%	19%	94%	6%
Κύκλος Εργασιών	54%	46%	85%	15%	97%	3%
Κόστος Πωληθέντων	51%	49%	83%	17%	96%	4%
Λειτουργικά Έξοδα	34%	66%	86%	14%	95%	5%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	28%	72%	78%	22%	86%	14%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	240.888	-1.133.836	562.405	-156.757	437.493	-72.528

Γράφημα 3.4.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις

Στον πίνακα 3.4.5 φαίνεται η ραγδαία αύξηση των ζημιογόνων επιχειρήσεων το 2010 που αντιστοιχεί στο 41% του συνόλου των επιχειρήσεων. Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί πως οι κερδοφόρες επιχειρήσεις παρουσιάζουν σημαντική αποδοτικότητα καθώς καταγράφουν σημαντικά κέρδη έχοντας πολύ χαμηλότερα Πάγια Περιουσιακά στοιχεία, Ίδια Κεφάλαια, Υποχρεώσεις και Λειτουργικά Έξοδα. Μάλιστα παρατηρώντας το γράφημα 3.4.4 φαίνεται ότι στις ζημιογόνες επιχειρήσεις αντιστοιχεί το 63% των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων του κλάδου, το 58% των Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων με αποτέλεσμα και οι Χρηματοοικονομικές Δαπάνες να αντιστοιχούν στο 72% των συνολικών του κλάδου από 22% το 2008.

Ο κλάδος αυτός επηρεάζεται λόγω της ανάπτυξης τα προηγούμενα χρόνια και λόγω του μεγέθους τους σε μεγάλο βαθμό από τις φαρμακευτικές εταιρείες. όπου και αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά από την οικονομική συγκυρία. Σύμφωνα και με έκθεση της τράπεζας Πειραιώς, η προσπάθεια εξορθολογισμού των δαπανών υγείας που επιβάλλεται από το μνημόνιο, θα μειώσει μέχρι το 2012 την δημόσια φαρμακευτική δαπάνη κατά €3 δις, ενώ μείωση θα εφαρμοστεί και στις τιμές των φαρμάκων. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την πολύ υψηλή κατά κεφαλήν φαρμακευτική δαπάνη στην Ελλάδα που δεν αφήνει περιθώρια για περαιτέρω διεύρυνσή της, αναμένεται να συμπιέσουν ακόμα περισσότερο τον Κύκλο Εργασιών των εταιρειών.

3.5 Κλάδος Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων

Για την μελέτη αυτού του κλάδου ενοποιήθηκαν δύο ξεχωριστοί κλάδοι από την κατηγοριοποίηση που χρησιμοποιεί η ICAP, ο ένας των *Μεταλλουργικών Προϊόντων*, που δραστηριοποιείται στην μεταποίηση του πρωτογενούς μετάλλου, με τα προϊόντα που παράγονται να βρίσκουν εφαρμογή σε πληθώρα άλλων κλάδων όπως η οικοδομή, ο μηχανολογικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός και οι μεταλλικές κατασκευές. Ο Κλάδος των *Μεταλλικών Προϊόντων & Κατασκευών* είναι και ο δεύτερος κλάδος που ενοποιήθηκε και δραστηριοποιείται στην μεταποίηση και των μεταλλουργικών προϊόντων σε άλλα τελικά, για οικιακή, τεχνική και βιομηχανική χρήση. Στον Κλάδο αυτό δραστηριοποιούνται περισσότερες από 1.200 επιχειρήσεις με 30 χιλιάδες εργαζόμενους. Συνολικά 15 επιχειρήσεις είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, με την κεφαλαιοποίησή τους να ξεπερνά τα €1,2 δις. Οι περισσότερες εταιρείες του κλάδου εδρεύουν στις δύο μεγάλες περιφέρειες της χώρας, δηλαδή στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία ενώ σημαντικό ποσοστό περίπου το 18% βρίσκεται στις περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας. Οι πιο σημαντικές επιχειρήσεις του κλάδου από πλευράς Κύκλου Εργασιών το 2010 είναι τρεις εταιρείες από τον κλάδο των Μεταλλουργικών Προϊόντων η ΕΛΒΑΛ, η ΧΑΛΚΟΡ και η ΑΛΟΥΜΙΝΟΝ της ΕΛΛΑΔΟΣ (ΑτΕ), με τζίρο €597,0 εκατ., €517,6 εκατ. και €477,0 εκατ. αντίστοιχα, ενώ από τον κλάδο των Μεταλλικών Προϊόντων & Κατασκευών ξεχωρίζει από πλευράς τζίρου η ΜΕΤΚΑ με Κύκλο Εργασιών για το 2010 €489,8 εκατομμύρια. Οι παραπάνω επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται και από σημαντική εξωστρέφεια τόσο σε εμπορικές και οικονομικές δραστηριότητες με χώρες του εξωτερικού όσο και παραγωγικές δραστηριότητες σε πολλές χώρες εκτός Ελλάδας κυρίως των Βαλκανίων την Ιταλία, την Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τέλος, να σημειωθεί ότι το 2010 δύο επιχειρήσεις κατέγραψαν ζημιές ύψους €215,0 εκατομμυρίων. Συγκεκριμένα, στα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα οι ζημιές ανήλθαν στα €143,5 εκατ., ενώ στην ΜΑΙΛΛΗΣ στα €71,5 εκατομμύρια.

Πίνακας 3.5.1: Γενικές Πληροφορίες Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων

Περιγραφή Δραστηριότητας	Μ.Ο. Έτους Ίδρυσης	Πλήθος Εταιρειών	Αριθμός Εργαζομένων	Με εισαγωγές	Με εξαγωγές	Εισηγμένες
Κατασκευή μεταλλικών σκελετών και μερών μεταλλικών σκελετών	1994	358	6.159	48	112	1
Κατασκευή άλλων μεταλλικών προϊόντων που δεν κατατάσσονται αλλού	1990	179	2.957	47	117	1
Κατασκευή μεταλλικών κουφωμάτων	1995	248	2.785	27	50	-
Σφυρηλάτηση κοίλανση ανισόπαχη τύπωση και μορφοποίηση μετάλλων με έλαση - κονιομεταλλουργία	1994	49	1.058	7	9	-
Κατεργασία και επικάλυψη μετάλλων	1988	38	944	5	7	-
Κατασκευή άλλων μηχανημάτων ειδικής χρήσης που δεν κατατάσσονται αλλού	1995	22	218	2	11	-
Κατασκευή μεταλλικών ντεποζίτων δεξαμενών και δοχείων	1988	22	289	4	10	-
Ψυχρή έλαση στενών φύλλων	1990	12	566	2	5	1
Κατασκευή ελαφρών μεταλλικών ειδών συσκευασίας	1986	27	1.395	1	16	-
Κατασκευή μη ηλεκτρικών οικιακών συσκευιών	1983	17	93	7	10	-
Κατασκευή εργαλείων	1989	16	143	8	12	-
Ψυχρή μορφοποίηση ή δίπλωση	2003	2	10	1	1	-
Παραγωγή αλουμινίου (αργιλίου)	1989	42	4.626	11	31	5
Κατασκευή ειδών κρουνοποιίας και βαλβίδων	1989	3	87	2	3	-
Κατασκευή χαλυβδοσωλήνων	1987	30	921	4	20	2
Κατασκευή κλειδαριών και μεντεσέδων	1987	28	732	8	25	-
Κατασκευή σωμάτων και λεβήτων κεντρικής θέρμανσης	1990	25	377	8	15	-
Παραγωγή χαλκού	1991	4	649	1	4	1
Κατασκευή σκουπών και βουρτσών	1985	6	91	2	3	-
Συρματοποίηση	1971	5	122	2	4	1
Κατασκευή χαλύβδινων βαρελιών και παρόμοιων δοχείων	1975	6	367	2	3	1
Κατασκευή ειδών από σύρμα	1988	49	864	10	27	-
Κατασκευή πλαστικών οικοδομικών υλικών	2002	1	38	1	1	-
Παραγωγή μολύβδου ψευδαργύρου και κασσιτέρου	1984	5	109	-	4	-
Γενικές μηχανολογικές εργασίες	1991	7	72	-	4	-
Κατασκευή χυτοσιδηρών σωλήνων	1982	7	177	3	5	-
Κατασκευή συνδετήρων εν γένει προϊόντων κοχλιομηχανών αλυσίδων και ελατηρίων	1978	11	73	3	6	-
Κατασκευή όπλων και πυρομαχικών	1999	2	1.531	-	1	-
Κατασκευή μαχαιροπήρουνων	1984	1	5	-	-	-
Παραγωγή βασικού σιδήρου και χάλυβα και σιδηροκραμάτων	1977	10	3.019	2	10	2
Ανακύκλωση μεταλλικών απορριμμάτων και υπολειμμάτων	2001	1	30	-	1	-
Κατασκευή άλλων εργαλειομηχανών μεταλλουργίας	1980	1	4	1	-	-
Κατασκευή μηχανημάτων επεξεργασίας τροφίμων ποτών και καπνού	1995	1	8	-	1	-
Χύτευση ελαφρών μετάλλων	1984	2	61	-	1	-
Παραγωγή άλλων μη σιδηρούχων μετάλλων	1962	2	11	-	1	-
	1991	1.239	30.591	219	530	15

3.5.1 Ενοποιημένες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις & Αριθμοδείκτες

Πίνακας 3.5.2: Ενοποιημένος Ισολογισμός Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Ενεργητικό	10.921.836	11.614.137	5.561.101	-6%	109%
Καθαρά Πάγια	5.557.724	5.534.198	2.685.188	0%	106%
Κτίρια - Εγκαταστάσεις	2.667.841	2.230.212	748.622	20%	198%
Μηχανολογικός Εξοπλισμός	1.323.107	1.469.676	867.695	-10%	69%
Λοιπά Πάγια Στοιχεία	1.566.776	1.834.310	1.068.871	-15%	72%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	5.364.113	6.079.938	2.875.913	-12%	111%
Αποθέματα	1.730.865	2.003.701	1.034.755	-14%	94%
Απαιτήσεις	3.066.899	3.671.044	1.640.627	-16%	124%
Διαθέσιμα	566.348	405.194	200.531	40%	102%
Παθητικό	10.921.836	11.614.137	5.561.101	-6%	109%
Ίδια Κεφάλαια	3.675.959	4.434.232	2.549.994	-17%	74%
Μετοχικό Κεφάλαιο	2.724.637	2.728.637	1.407.653	0%	94%
Αποθεματικά	2.021.528	2.442.793	1.441.064	-17%	70%
Αδιανέμητα					
Κέρδη/Συσσωρευμένες Ζημιές	-1.070.206	-737.197	-298.723	-45%	-147%
Υποχρεώσεις	7.245.877	7.179.904	3.011.107	1%	138%
Μακροπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	2.970.492	3.114.181	791.890	-5%	293%
Βραχυπρόθεσμες					
Υποχρεώσεις	4.275.385	4.065.723	2.219.217	5%	83%

Πίνακας 3.5.3: Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων (€'000)

Έτος	2010	2008	2003	% 2010 vs 2008	% 2008 vs 2003
Κύκλος Εργασιών	6.376.911	8.489.458	4.180.308	-25%	103%
Κόστος Πωληθέντων	(5.637.897)	(7.597.394)	(3.615.537)	-26%	110%
Μικτό Κέρδος	739.013	892.064	564.771	-17%	58%
Λειτουργικά Έξοδα	(665.854)	(759.296)	(374.053)	-12%	103%
Λοιπά Έξοδα / Έσοδα	(109.245)	52.359	26.136	109%	100%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	(141.497)	(260.980)	(98.717)	-46%	164%
Κέρδη Προ Φόρων	-181.225	-79.942	112.886	127%	-171%

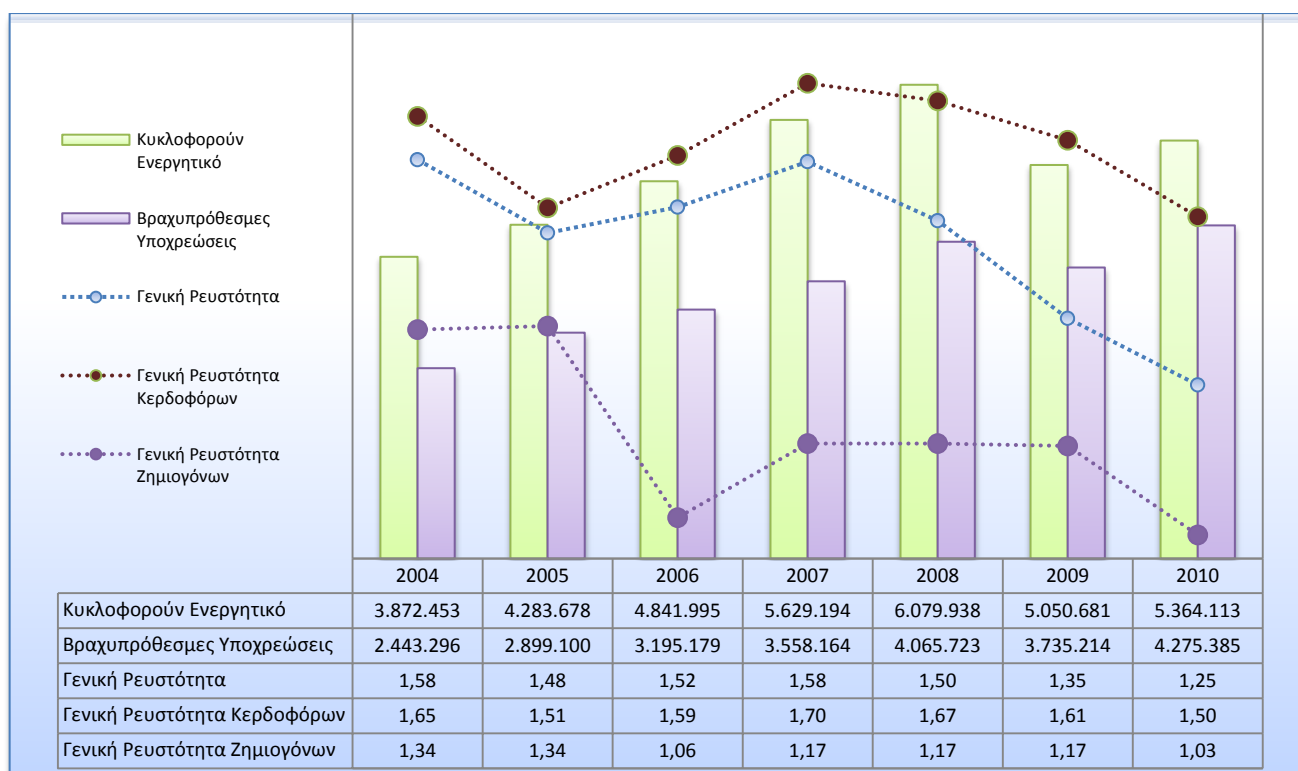

Γράφημα 3.5.1: Μεταβολή Βασικών Ενοποιημένων Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης 2003-2010

Πίνακας 3.5.4: Αριθμοδείκτες Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων

Αριθμοδείκτες	2010				
	2010	2008	2003	Κερδ/ρες	Ζημ/νες
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	-4,93	-1,80	4,43	9,64	-38,53
Αποδοτικότητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων (%)	-2,73	-1,06	3,38	7,43	-12,90
Περιθώριο Μικτού Κέρδους (%)	11,59	10,51	13,51	14,53	7,11
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους (%)	-1,06	-1,49	2,18	6,07	-11,84
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους (%)	-2,80	-0,93	2,68	6,34	-16,63
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απασχολούμενων Κεφαλαίων	0,97	1,14	1,26	1,17	0,78
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	1,97	1,62	1,18	1,08	4,02
Κάλυψη Χρηματοοικονομικών Δαπανών	-	0,69	2,15	5,23	-
Γενική Ρευστότητα	1,25	1,50	1,30	1,50	1,03
Άμεση Ρευστότητα	0,85	1,00	0,83	1,07	0,65
Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Ημέρες)	110,52	94,94	103,03	94,81	99,78
Κεφάλαιο Κίνησης (€ '000)	1.088.728	2.014.215	656.696	1.010.238	78.490

Γράφημα 3.5.2: Γενική Ρευστότητα Κλάδου Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων

3.5.2 Ανάλυση Μεγεθών – Κύρια Σημεία

Ενεργητικό

Η αύξηση του Ενεργητικού την περίοδο 2003 – 2008 στο κομμάτι του Πάγιου Ενεργητικού προέρχεται από επενδύσεις στις οποίες προχώρησαν οι εταιρείες του κλάδου σε εγκαταστάσεις και για την βελτίωση η επέκταση των παραγωγικών δυνατοτήτων των επιχειρήσεων. Σημαντικές επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς την περίοδο αυτή καταγράφονται από την ΑΤΕ και την Χαλυβουργική. Όσον αφορά το Κυκλοφορούν Ενεργητικό σημαντική αύξηση παρουσιάζεται στα Αποθέματα και τις Απαιτήσεις λόγω της ανάπτυξης και επέκτασης των δραστηριοτήτων του κλάδου. Μετά το 2008 έως το 2010 επικρατεί αντίθετη τάση με τους λογαριασμούς του Ενεργητικού να μειώνονται ή να καταγράφουν πολύ μικρή αύξηση η οποία δεν αποτελεί και τον κανόνα.

Ίδια Κεφάλαια

Η επέκταση του Ενεργητικού μέχρι το 2008 θα είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση και του Παθητικού σαν συνόλου. Το ερώτημα είναι εάν η αύξηση πραγματοποιήθηκε με ίδια ή ξένα κεφάλαια. Στον κλάδο αυτός επειδή αποτελείται από βαριές βιομηχανίες είναι αναμενόμενο και φαίνεται και από τον Ισολογισμό ότι χρησιμοποιεί υψηλή κεφαλαιακή μόχλευση με τα Ίδια Κεφάλαια την περίοδο 2003 – 2008 να συνεισφέρουν το 31% της αύξησης του Ενεργητικού. Την περίοδο μέχρι και το 2010 μεταβολές παρατηρούνται στα Αποθεματικά και στις Συσσωρευμένες Ζημιές Χρήσεις οι οποίες αυξάνονται, με τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα να προκαλούν αυτές τις μεταβολές.

Υποχρεώσεις

Οι Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις εμφανίζονται αυξημένες αλλά όπως αναφέρθηκε είναι λογικό λόγω της υψηλής κεφαλαιακής μόχλευσης. Έτσι, την περίοδο 2003 – 2008 οι Υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά 138% με τις Μακροπρόθεσμες να αυξάνονται κατά 293%, ενώ οι Βραχυπρόθεσμες κατά 83% λόγω των λειτουργικών αναγκών που δημιούργησε η επέκταση του κλάδου. Οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις συνέχισαν να αυξάνονται και μετά το 2008 σε αντίθεση με τις υπόλοιπες, με αποτέλεσμα το 2010 η αύξηση να είναι της τάξης του 2008 και με την Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών να έχει αυξηθεί κατά 13 ημέρες με αποτέλεσμα να επιδεινώνει το σύνολο των απαιτήσεων. Την περίοδο αυτή η μεγαλύτερη αύξηση ύψους €263,3 εκατ. στις Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις παρατηρείται στην ΜΕΤΚΑ, βέβαια από πλευράς Υποχρεώσεων η εταιρεία αυτή παρουσιάζει πάρα πολύ καλή εικόνα, καθώς οι Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις της αντιστοιχούν στο 12% του συνόλου του Παθητικού, ενώ και οι δείκτες γενικής και άμεσης ρευστότητας για το 2010 ήταν 1,59 και 1,00 αντίστοιχα.

Κύκλος Εργασιών

Ο Κύκλος Εργασιών μετά το 2008 παρουσιάζει πτώση 25% με τον κλάδο των Μεταλλικών Προϊόντων να μειώνεται κατά 28% και €1,4 δις, και τον κλάδο των Μεταλλουργικών Προϊόντων να μειώνεται κατά 20% και €0,72 δις. Η μείωση του Κόστους Πωληθέντων αντιστάθμισε σχεδόν πλήρως την μείωση του Κύκλου Εργασιών, όμως ο κλάδος έχει πολύ χαμηλό Μικτό Περιθώριο Κέρδους, ίσως γιατί η φύση του κλάδου απαιτεί πολύ περισσότερα σταθερά έξοδα. Ειδικότερα ο κλάδος των Μεταλλουργικών Προϊόντων λειτούργησε το 2010 με μικτό περιθώριο 5,75. με την Χαλυβουργική να έχει αρνητικό περιθώριο μικτού κέρδους ύψους €12,3 εκατομμυρίων. Το θετικό για τον Μεταλλουργικό κλάδο είναι ότι μετά το 2007 το 2010 ήταν η πρώτη χρήση που παρουσιάζει βελτίωση το μικτό περιθώριο.

Κερδοφορία

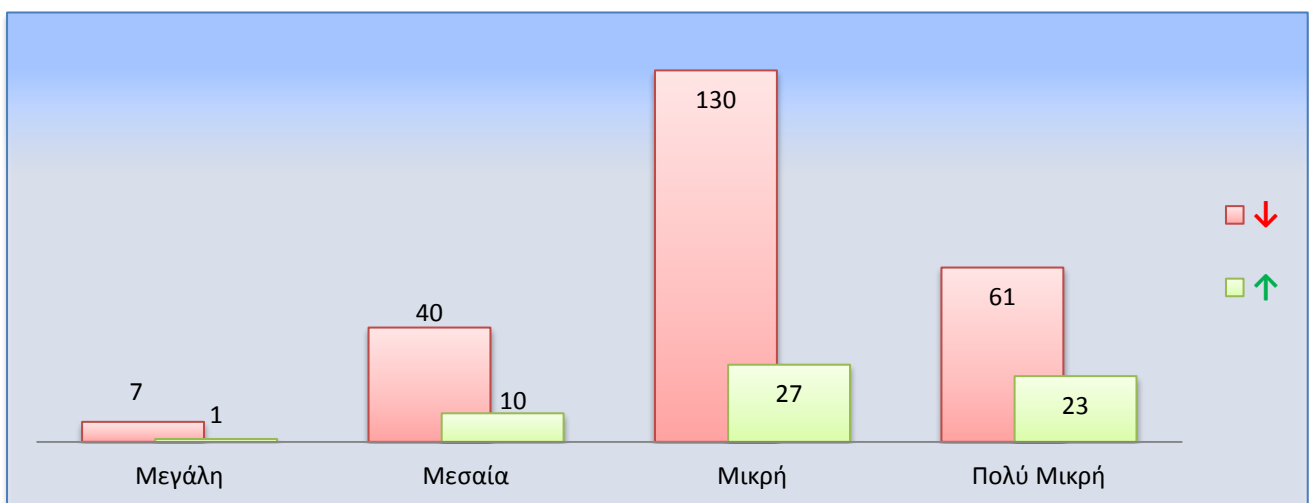
Οι ζημιές που παρουσιάζονται τόσο το 2010 όσο και το 2008 δεν είναι απόλυτα χαρακτηριστική εικόνα του κλάδου καθώς σε μεγάλο βαθμό προέρχονται από τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα που είναι ζημιογόνα σε όλες τις χρήσεις τους και δευτερευόντως από τις εταιρείες Μαίλης και Χαλυβουργική που έχουν αρνητικά Κέρδη προ Φόρων από το 2007 και έπειτα. Παρόλα αυτά η εικόνα του κλάδου είναι πτωτική, καθώς μόνο 202 επιχειρήσεις βελτίωσαν την κερδοφορία τους σε σχέση με το 2008, βελτιώνοντας τα Κέρδη προ Φόρων κατά €286,9 εκατ. ενώ στις υπόλοιπες μειώθηκαν κατά €388,2 εκατομμύρια. Τέλος, όπως φαίνεται και από της κατάσταση αποτελεσμάτων το 2010 υπάρχει ένδειξη περιστολής των Λειτουργικών Εξόδων όπως και οι Χρηματοοικονομικές Δαπάνες εμφανίζουν σημαντική μείωση, με το λειτουργικό κέρδος να επηρεάζεται κυρίως λόγω της μείωσης του μικτού.

Ρευστότητα

Η μείωση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού σε σχέση με το 2008 και η παράλληλη αύξηση των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων είχε σαν αποτέλεσμα το 2010 οι δείκτες της γενικής και

άμεσης ρευστότητας να είναι 1,25 και 0,85 αντίστοιχα καταγράφοντας σημαντική μείωση. Χειρότερη είναι οι δείκτες για τον κλάδο Μεταλλουργίας καθώς τα υψηλά αποθέματα σε σχέση με το συνολικό Κυκλοφορούν Ενεργητικό όσο και ο διπλασιασμός των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων φαίνεται να επιδεινώνουν την ρευστότητα των επιχειρήσεων του κλάδου. Η διάρθρωση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού για τον ενοποιημένο κλάδο, αποτελείται από 11% Χρηματικά Διαθέσιμα, 32% Αποθέματα και 57% Απαιτήσεις. Η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες το 2010 ήταν 125 ημέρες για τον κλάδο και η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών ήταν 76 ημέρες. Η άσχημη εικόνα αυτή προέρχεται από τον κλάδο Μεταλλικών Προϊόντων ο οποίος έχει για τους παραπάνω δείκτες 177 και 87 ημέρες αντίστοιχα ενώ ο κλάδος των Μεταλλουργικών Προϊόντων διαχειρίζεται καλύτερα τις εισπράξεις και τις πληρωμές τους καθώς η διαφορά των δύο δεικτών είναι -2 ημέρες.

Κακή είναι η εικόνα που εμφανίζεται και στην πιστοληπτική αξιολόγηση των επιχειρήσεων του κλάδου στο γράφημα 3.5.3. Σε σύνολο 299 εταιρειών των οποίων μεταβλήθηκε το Credit Score τους, μόνο στις 61 η μεταβολή ήταν θετική, ενώ για 238 ήταν αρνητική.

Γράφημα 3.5.3: Κλάδος Μεταλλικών & Μεταλλουργικών Προϊόντων – Μεταβολή στη Διαβάθμιση της Πιστοληπτικής Ικανότητας 2008-2010

Είναι ο πρώτος κλάδος στον οποίο στις Μεγάλες Επιχειρήσεις οι εταιρείες που υποβαθμίστηκαν είναι περισσότερες. Η μόνη που αναβαθμίστηκε ήταν η ΜΕΤΚΑ. Όσον

αφορά τις υπόλοιπες κατηγορίες επιχειρήσεων η εικόνα είναι παρόμοια με τους υπόλοιπους κλάδους με τις περισσότερες επιχειρήσεις να έχουν αρνητική μεταβολή όσον αφορά την πιθανότητα τους εμφάνισης ασυνέπειας ή και πτώχευσης τους, σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους.

Πίνακας 3.5.5: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	62%	38%	79%	21%	82%	18%
Ενεργητικό/Παθητικό	49%	51%	64%	36%	78%	22%
Καθαρά Πάγια	42%	58%	54%	46%	76%	24%
Αποθέματα	50%	50%	64%	36%	80%	20%
Απαιτήσεις	58%	42%	77%	23%	80%	20%
Διαθέσιμα	67%	33%	73%	27%	78%	22%
Ίδια Κεφάλαια	70%	30%	76%	24%	83%	17%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	26%	74%	45%	55%	76%	24%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	47%	53%	65%	35%	73%	27%
Κύκλος Εργασιών	60%	40%	68%	32%	84%	16%
Κόστος Πωληθέντων	58%	42%	65%	35%	83%	17%
Λειτουργικά Έξοδα	40%	60%	64%	36%	72%	28%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	41%	59%	50%	50%	68%	32%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	247.213	-428.438	346.241	-426.183	481.147	-85.832

Γράφημα 3.5.4: Αναλογία Υποχρεώσεων και Χρηματοοικονομικών Δαπανών στις Κερδοφόρες και Ζημιογόνες Επιχειρήσεις

Στον πίνακα 3.5.5 αποτυπώνεται για ακόμα έναν κλάδο η αύξηση των ζημιογόνων επιχειρήσεων, που το 2010 αντιστοιχούσε στο 38% του συνόλου των επιχειρήσεων. Σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους καλύτερη εικόνα παρουσιάζει ο Κύκλος Εργασιών των ζημιογόνων αφού αντιστοιχεί στο 40% του συνολικού συμπεραίνοντας ότι οι ζημιογόνες

επιχειρήσεις δεν έχουν σαν κύριο πρόβλημα τις πωλήσεις τους, αλλά όπως είδαμε παραπάνω το υψηλό κόστος παραγωγής. Επίσης οι ζημιογόνες επιχειρήσεις εμφανίζουν αναλογικά περισσότερες Λειτουργικές Δαπάνες και όπως φαίνεται και από το γράφημα 3.5.4, το 73% των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων, το 77% των Μακροπρόθεσμων και το 59% των Χρηματοοικονομικών Δαπανών.

Τέλος, αυτό που πρέπει να τονίσουμε είναι ότι η οικονομική ύφεση και η κρίση, που έχει επηρεάσει τον κατασκευαστικό κλάδο και την οικοδομή, έχει επηρεάσει αρνητικά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, επεξεργασία και εμπορία μετάλλων. Το Γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την προβληματική λειτουργία πολλών επιχειρήσεων που δεν έδειξαν την εξωστρέφεια που ήταν αναγκαία και εξαγωγικό προσανατολισμό, ώστε να μην εξαρτώνται αποκλειστικά από την εγχώρια αγορά, όπου μετά την κρίση η απορρόφηση μεγάλων ποσοτήτων μεταλλουργικών προϊόντων φαντάζει δύσκολη.

3.6 Υπόλοιποι Κλάδοι

Στις προηγούμενες ενότητες έγινε ανάλυση των πιο σημαντικών κλάδων της Βιομηχανίας των οποίων ο Κύκλος Εργασιών τους, είχε συνεισφορά μεγαλύτερη του 10% στον συνολικό Κύκλο του Βιομηχανικού Κλάδου. Συνολικά οι 5 κλάδοι που αναλύθηκαν το 2010 είχαν Κύκλο Εργασιών €45,2 δις, ή το 78,1%. Οι διαπιστώσεις που προέκυψαν δεν είναι πολύ θετικές για την λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών των Κλάδων κατά τη διάρκεια της κρίσης, δηλαδή μετά το 2008, τόσο σε εμπορικό και λειτουργικό επίπεδο όσο και σε ζητήματα ρευστότητας, χρηματοοικονομικής επάρκειας αλλά πιθανότητας εμφάνισης ασυνέπειας σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

Στην ενότητα αυτή θα δούμε συνοπτικά, κάποια κύρια μεγέθη και για τους υπόλοιπους κλάδους για να ολοκληρώσουμε την ανάλυση των κλάδων πριν και μετά την περίοδο της κρίσης. Στον πίνακα 3.6.1 για την περίοδο 2004 – 2010 αποτυπώνεται ο Κύκλος Εργασιών και η ποσοστιαία ανάπτυξη και πτώση του ανά έτος. Φαίνεται λοιπόν ότι από πλευράς πωλήσεων η κορύφωση τους σαν ποσοστιαία μεταβολή πραγματοποιήθηκε στα έτη 2006 και 2007. Ο Κύκλος Εργασιών συνέχισε να αυξάνεται στην πλειοψηφία των κλάδων και μετά από αυτά τα έτη μέχρι και το 2008. Σωρευτικά την περίοδο 2004 – 2008 την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση του Κύκλου Εργασιών κατέγραψαν κατά σειρά οι κλάδοι των Ηλεκτρικών & Ηλεκτρονικών Προϊόντων, των Μηχανημάτων και Ορυχείων - Μεταλλείων – Αλυκών, ενώ ο κλάδος των Προϊόντων Καπνού παρουσιάζει μείωση του τζίρου κατά 9%. Την περίοδο αυτή ο Κύκλος Εργασιών συνολικά αυξήθηκε κατά €4,1 δις. Η αύξηση αυτή που πραγματοποιήθηκε σε περίοδο 5 ετών, εξανεμίστηκε μέσα σε δύο έτη το 2009 και το 2010, καθώς ο Κύκλος Εργασιών μειώθηκε κατά €4,4 δις. Ο κλάδος των Μεταφορικών Μέσων – Ναυπηγείων μείωσε τον Κύκλο Εργασιών του κατά 53%, κυρίως λόγω των Ελληνικών Ναυπηγείων, ενώ σε απόλυτα μεγέθη την μεγαλύτερη μείωση σημείωσε ο κλάδος Προϊόντων μη Μεταλλικών Ορυκτών κατά €1,3 δις καθώς η μείωση της κατασκευαστικής δραστηριότητας περιόρισε τις

πωλήσεις σε πολλές επιχειρήσεις του κλάδου με την σημαντικότερη μείωση να παρατηρείται στις εταιρείες ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΙΤΑΝ συνολικά κατά €459,3 εκατομμύρια.

Πίνακας 3.6.1: Πρόοδος Κύκλου Εργασιών Υπόλοιπων Κλάδων Βιομηχανίας (€'000)

Κλάδος	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Προϊόντα μη Μεταλλικών Ορυκτών	3.136.851	3.244.713	3.830.941	3.989.939	4.133.813	3.354.085	2.845.815
	0,04	0,03	0,18	0,04	0,04	-0,19	-0,15
Ηλεκτρικά & Ηλεκτρονικά Προϊόντα	1.422.733	1.578.480	2.267.868	2.540.133	2.557.831	1.979.597	2.005.410
	0,16	0,11	0,44	0,12	0,01	-0,23	0,01
Εκδόσεις & Εκτυπώσεις	1.729.660	1.878.666	2.160.888	2.340.588	2.383.602	2.190.202	1.785.763
	0,11	0,09	0,15	0,08	0,02	-0,08	-0,18
Χαρτί & Προϊόντα	842.113	859.700	944.993	1.084.922	1.158.232	1.097.367	1.123.220
	0,03	0,02	0,10	0,15	0,07	-0,05	0,02
Ένδυση & Είδη από Ύφασμα	1.224.456	1.257.547	1.390.995	1.480.182	1.440.407	1.293.365	1.111.086
	0,05	0,03	0,11	0,06	-0,03	-0,10	-0,14
Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα	1.151.993	1.071.642	1.216.742	1.158.651	1.112.209	1.001.541	989.106
	0,05	-0,07	0,14	-0,05	-0,04	-0,10	-0,01
Μεταφορικά Μέσα - Ναυπηγεία	1.206.708	1.109.462	1.133.127	1.400.588	1.398.136	1.160.604	747.139
	0,06	-0,08	0,02	0,24	0,00	-0,17	-0,36
Έπιπλα	442.011	474.427	521.682	640.153	689.680	573.907	470.674
	0,23	0,07	0,10	0,23	0,08	-0,17	-0,18
Μηχανήματα	388.347	420.982	481.155	610.275	702.352	506.679	423.167
	0,15	0,08	0,14	0,27	0,15	-0,28	-0,16
Προϊόντα Καπνού	731.376	501.667	505.213	492.725	511.402	519.598	402.963
	0,20	-0,31	0,01	-0,02	0,04	0,02	-0,22
Ξύλο - Φελλός & Προϊόντα	455.702	450.974	516.000	598.272	578.577	436.052	380.587
	0,11	-0,01	0,14	0,16	-0,03	-0,25	-0,13
Ορυχεία - Μεταλλεία - Αλυκές	181.654	204.948	264.370	310.267	330.827	301.590	294.834
	0,12	0,13	0,29	0,17	0,07	-0,09	-0,02

Στον πίνακα 3.6.2 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες Ξένων – Ιδίων Κεφαλαίων, Γενικής και Άμεσης Ρευστότητας. Σχεδόν σε όλους τους κλάδους η κεφαλαιακή μόχλευση είναι αρκετά υψηλή, τα ξένα κεφάλαια είναι χρησιμοποιούνται σαν την κύρια μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Εξαιρέση αποτελούν οι κλάδοι των Μη Μεταλλικών Ορυκτών που τα Ίδια Κεφάλαια ξεπερνούν τα δανειακά και κατά δευτερεύοντα λόγω ο Κλωστοϋφαντουργικός Κλάδος που ο δείκτης παραμένει κοντά στην μονάδα. Προσοχή χρειάζεται στην ανάλυση των δεικτών του κλάδου Μεταφορικών Μέσων – Ναυπηγείων, καθώς οι ζημιές που κεφαλαιοποιούνταν σε κάθε χρήση στις επιχειρήσεις Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία και Ελληνικά Ναυπηγεία δημιούργησαν αρνητικά Ίδια Κεφάλαια με

αποτέλεσμα η εικόνα να είναι ως ένα σημείο παραπλανητική αλλά αντιπροσωπευτική του κλάδου καθώς η κερδοφορία του είναι χαμηλή και η έλλειψη ρευστότητας εμφανής.

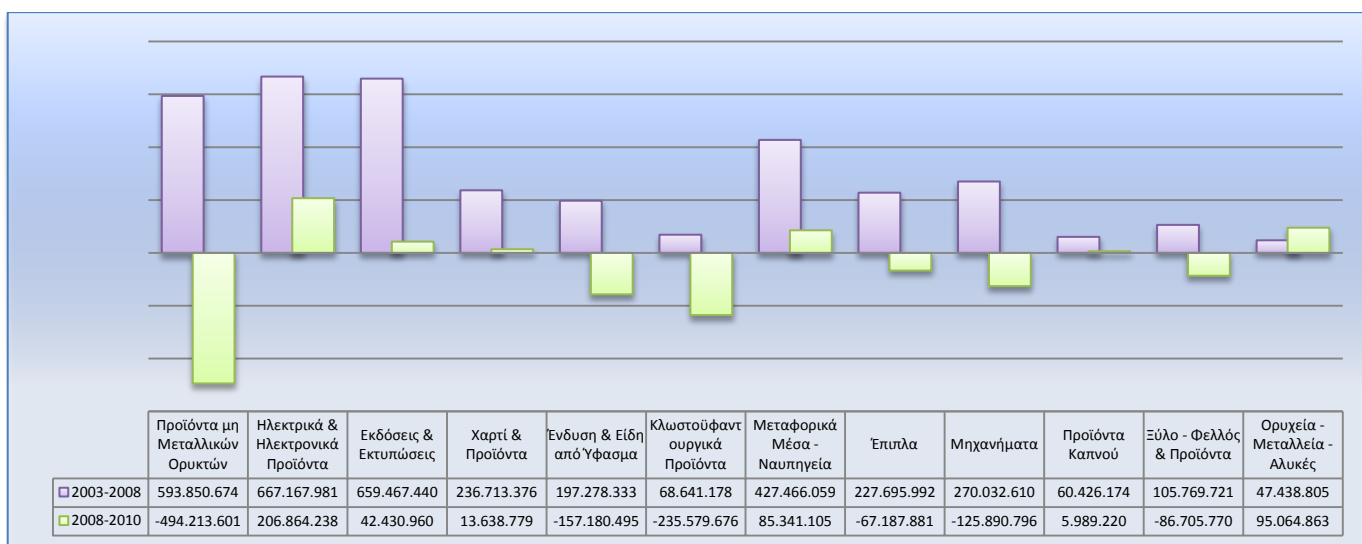
Πίνακας 3.6.2: Αριθμοδείκτες Κεφαλαιακής Δομής και Ρευστότητας

Κλάδος	Αριθ/της	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Προϊόντα μη Μεταλλικών Ορυκτών	Ξ/Ι*	1,09	0,88	0,87	0,84	0,91	1,16	1,03	0,96
	ΓΡ*	1,32	1,37	1,40	1,44	1,38	1,37	1,44	1,46
	ΑΡ*	1,01	1,00	1,05	1,11	1,04	1,02	1,08	1,06
Ηλεκτρικά & Ηλεκτρονικά Προϊόντα	Ξ/Ι	1,22	1,34	1,36	1,24	1,28	1,50	1,50	1,59
	ΓΡ	1,42	1,60	1,40	1,44	1,49	1,44	1,47	1,23
	ΑΡ	1,00	1,14	1,02	1,01	1,03	1,01	1,04	0,88
Εκδόσεις & Εκτυπώσεις	Ξ/Ι	0,98	1,06	1,23	1,41	1,56	1,69	1,61	1,97
	ΓΡ	1,25	1,23	1,15	1,16	1,18	1,15	1,13	1,01
	ΑΡ	1,06	1,02	0,96	0,97	1,00	0,97	0,94	0,86
Χαρτί & Προϊόντα	Ξ/Ι	1,94	2,04	2,11	2,04	2,23	2,18	1,95	1,98
	ΓΡ	1,12	1,13	1,13	1,18	1,14	1,13	1,17	1,14
	ΑΡ	0,78	0,81	0,84	0,90	0,86	0,81	0,87	0,84
Ένδυση & Είδη από Ύφασμα	Ξ/Ι	1,72	1,56	1,59	1,65	1,74	1,65	1,65	1,60
	ΓΡ	1,31	1,32	1,34	1,40	1,44	1,46	1,50	1,50
	ΑΡ	0,83	0,82	0,86	0,92	0,93	0,92	0,96	0,97
Κλωστοϋφαντουργικά Προϊόντα	Ξ/Ι	0,88	1,00	0,95	1,20	1,02	1,19	1,67	1,16
	ΓΡ	1,28	1,25	1,39	1,30	1,56	1,35	1,06	1,38
	ΑΡ	0,86	0,85	0,95	0,87	1,02	0,81	0,71	0,94
Μεταφορικά Μέσα - Ναυπηγεία	Ξ/Ι	1,96	2,04	2,25	2,36	-174,74	-66,07	-22,91	-8,04
	ΓΡ	1,08	1,10	1,04	0,95	0,86	0,89	0,87	0,71
	ΑΡ	0,64	0,67	0,69	0,65	0,61	0,54	0,49	0,38
Έπιπλα	Ξ/Ι	1,14	1,13	1,25	1,30	1,59	1,55	1,57	1,56
	ΓΡ	1,22	1,27	1,23	1,29	1,21	1,22	1,28	1,20
	ΑΡ	0,79	0,82	0,79	0,84	0,77	0,80	0,84	0,76
Μηχανήματα	Ξ/Ι	1,23	1,24	1,40	1,51	1,70	1,76	1,55	1,57
	ΓΡ	1,44	1,39	1,36	1,42	1,44	1,40	1,52	1,50
	ΑΡ	1,01	0,97	0,95	1,00	1,02	1,00	1,11	1,10
Προϊόντα Καπνού	Ξ/Ι	1,93	1,61	1,55	1,33	1,60	1,12	2,25	1,49
	ΓΡ	1,14	1,27	1,30	1,37	1,22	1,29	1,07	1,08
	ΑΡ	0,88	0,87	0,97	1,10	0,93	0,97	0,79	0,65
Ξύλο - Φελλός & Προϊόντα	Ξ/Ι	1,04	1,13	1,20	1,29	1,50	1,41	1,37	1,50
	ΓΡ	1,35	1,40	1,29	1,30	1,54	1,48	1,59	1,43
	ΑΡ	0,85	0,88	0,79	0,81	0,95	0,89	1,00	0,88
Ορυχεία - Μεταλλεία - Αλυκές	Ξ/Ι	1,12	1,63	2,66	0,82	1,12	1,12	1,72	2,01
	ΓΡ	1,16	1,36	1,46	1,74	1,52	1,99	1,20	1,03
	ΑΡ	0,83	0,97	1,00	1,29	1,21	1,55	0,91	0,73

*Ξ/Ι = Σχέση Ξένων/Ιδίων Κεφαλαίων, ΓΡ = Γενική Ρευστότητα, ΑΡ = Άμεση Ρευστότητα

Οι δείκτες ρευστότητας και αυτή με την πλευρά τους αναδεικνύουν μέτρια εικόνα για τις επιχειρήσεις. Η άμεση ρευστότητα με εξαίρεση τους κλάδους των μη Μεταλλικών Ορυκτών και Μηχανημάτων, των οποίων τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού τους, υπερτερούν των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων τους, στους υπόλοιπους κλάδους οι Υποχρεώσεις δεν έχουν σημαντικά αυξηθεί. Αν συνυπολογίσουμε και το γεγονός της ραγδαίας μείωσης των πωλήσεων μπορεί να δημιουργήσουν σημαντική δυσκολία σε πολλές επιχειρήσεις. Το 2010 οι περισσότεροι κλάδοι επιδείνωσαν τους δείκτες ρευστότητας τους. Ο μόνος κλάδος που εμφανίζει αξιοσημείωτη βελτίωση είναι αυτός της Κλωστοϋφαντουργίας.

Οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις εμφανίζουν εικόνα μείωσης μετά το 2008 όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3.6.1, μείωση που κατά κύριο λόγο έχει αιτία την πτώση των εμπορικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων. Συνολικά την περίοδο 2008 – 2010 οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις μειώθηκαν κατά €717,4 εκατομμύρια. Σε ενοποιημένη βάση η Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων από πελάτες το 2010 ήταν 170 ημέρες και η Μέση Διάρκεια Εξόφλησης Προμηθευτών ήταν 131.

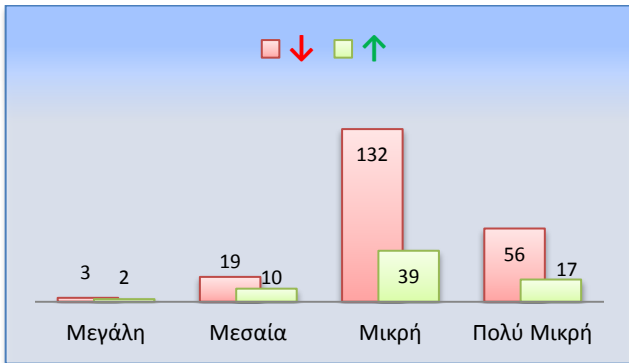
Γράφημα 3.6.1: Μεταβολή Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων, Περίοδοι 2003 - 2008 & 2008 - 2010

Πίνακας 3.6.3: Λογιστικά Μεγέθη Κερδοφόρων και Ζημιογόνων Επιχειρήσεων - Αναλογία επί του Συνόλου

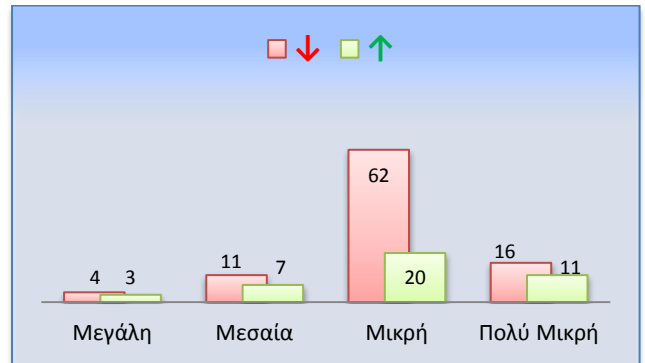
Μεγέθη	2010		2008		2003	
	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων	Κερδ/ρων	Ζημ/νων
Επιχειρήσεις	55%	45%	74%	26%	79%	21%
Ενεργητικό/Παθητικό	44%	56%	69%	31%	82%	18%
Καθαρά Πάγια	41%	59%	67%	33%	81%	19%
Αποθέματα	43%	57%	64%	36%	80%	20%
Απαιτήσεις	48%	52%	75%	25%	84%	16%
Διαθέσιμα	57%	43%	72%	28%	84%	16%
Ίδια Κεφάλαια	56%	44%	77%	23%	88%	12%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	38%	62%	63%	37%	69%	31%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	37%	63%	65%	35%	79%	21%
Κύκλος Εργασιών	52%	48%	76%	24%	86%	14%
Κόστος Πωληθέντων	49%	51%	73%	27%	84%	16%
Λειτουργικά Έξοδα	41%	59%	72%	28%	82%	18%
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	44%	56%	65%	35%	76%	24%
Κέρδη Προ Φόρων σε '000 Ευρώ	420.621	-1.019.842	1.159.814	-495.817	1.232.464	-129.761

Από τον πίνακα 3.6.3 στον οποίο παρουσιάζονται τα λογιστικά μεγέθη κερδοφόρων και ζημιογόνων επιχειρήσεων, των υπόλοιπων κλάδων σε ενοποιημένη βάση, αποτυπώνεται και εδώ όπως και στους αντίστοιχους πίνακες των προηγούμενων κλάδων η ραγδαία αύξηση των ζημιογόνων εταιρειών αλλά κυρίως η επιβάρυνση τους με Υποχρεώσεις τόσο των Βραχυπρόθεσμων όσο και των Μακροπρόθεσμων. Πάλι φαίνεται οι κερδοφόρες να λειτουργούν περισσότερο αποδοτικά έχοντας δημιουργήσει τα απαραίτητα περιθώρια κέρδους χρησιμοποιώντας χαμηλότερα κόστη παραγωγικά και λειτουργικά, αλλά και η απόδοση του ενεργητικού των Κερδοφόρων επιχειρήσεων είναι σημαντικά μεγαλύτερη καθώς τα περιουσιακά τους στοιχεία είναι χαμηλότερα σε σχέση με αυτά των Ζημιογόνων. Βέβαια, παρ' όλα αυτά και εδώ η μείωση των κερδών είναι κατακόρυφη καθώς τα Κέρδη προ Φόρων σε σχέση με το 2008 έχουν μειωθεί μέσα σε δύο έτη κατά 64%.

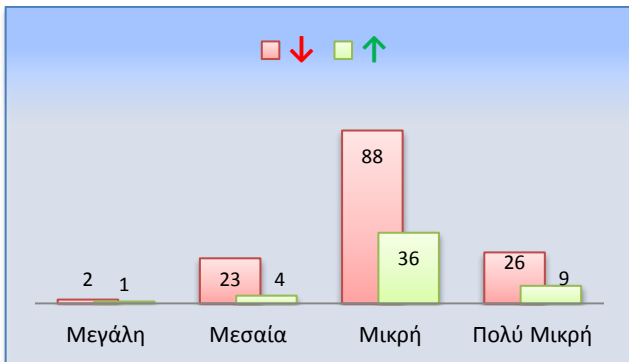
Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται ανά κλάδο, ο αριθμός των επιχειρήσεων στους οποίους μεταβλήθηκε σε σχέση με το 2008, η διαβάθμιση της πιστοληπτικής τους ικανότητας, προεξοφλώντας η ICAP με αυτό τον τρόπο θετικά ή αρνητικά τον κίνδυνο εμφάνισης ασυνέπειας ή και πτώχευσης των αντίστοιχων επιχειρήσεων, σε χρονικό ορίζοντα ενός έτους.

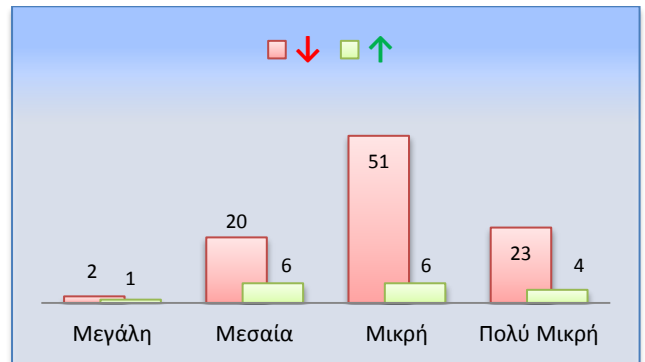
Γράφημα 3.6.2: Κλάδος Προϊόντων μη Μεταλλικών Ορυκτών

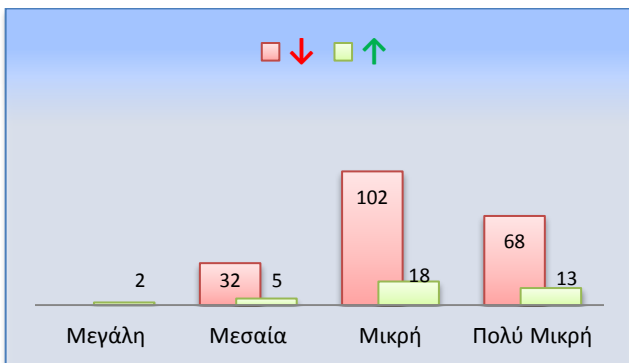
Γράφημα 3.6.6: Κλάδος Ηλεκτρικών & Ηλεκτρονικών Προϊόντων

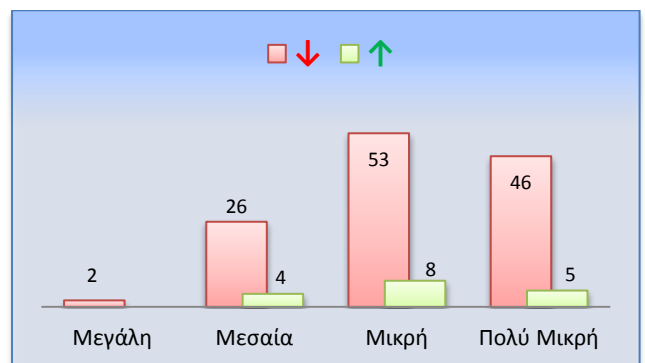
Γράφημα 3.6.3: Κλάδος Εκδόσεων & Εκτυπώσεων

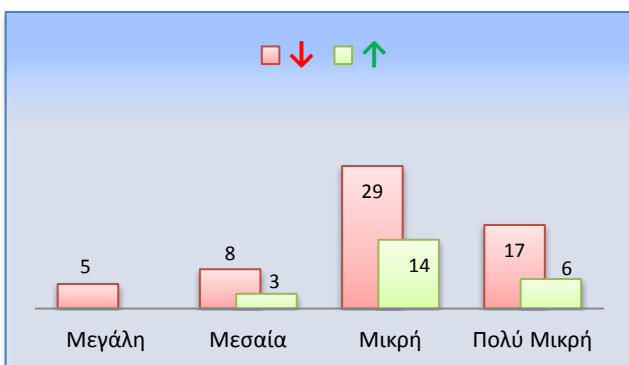
Γράφημα 3.6.7: Κλάδος Χαρτιού & Προϊόντων

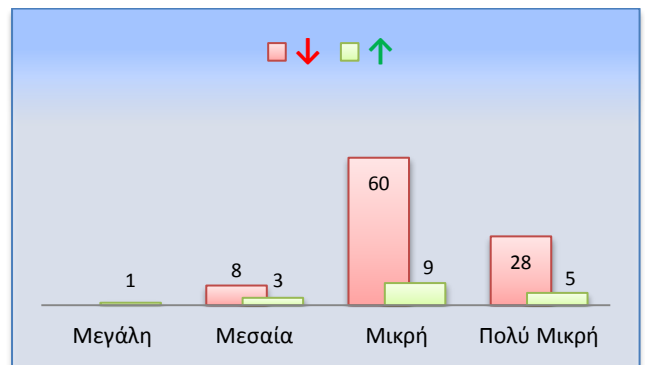
Γράφημα 3.6.4: Κλάδος Ένδυσης & Ειδών από Ύφασμα

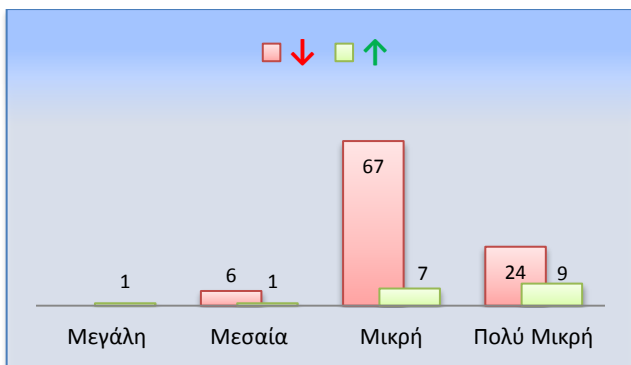
Γράφημα 3.6.8: Κλάδος Κλωστοϋφαντουργικών Προϊόντων

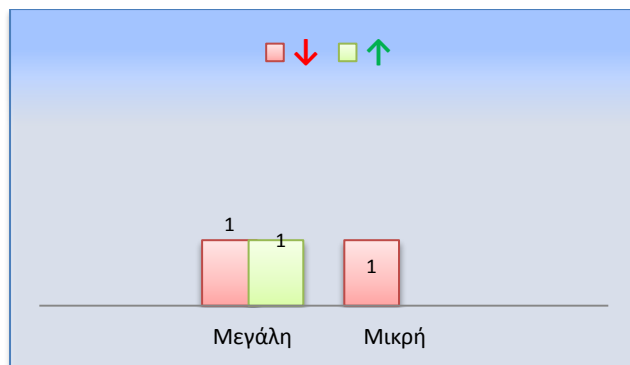
Γράφημα 3.6.5: Κλάδος Μεταφορικών Μέσων & Ναυπηγείων

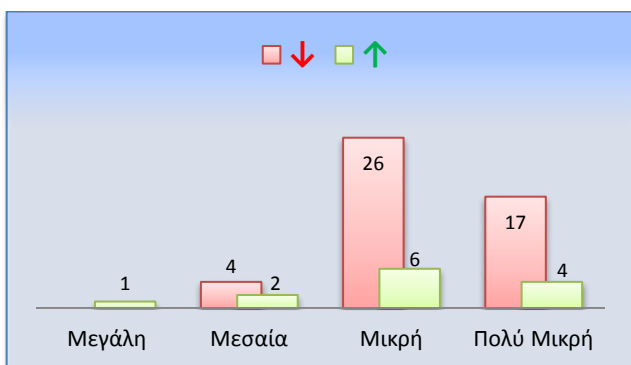
Γράφημα 3.6.9: Κλάδος Επίπλου

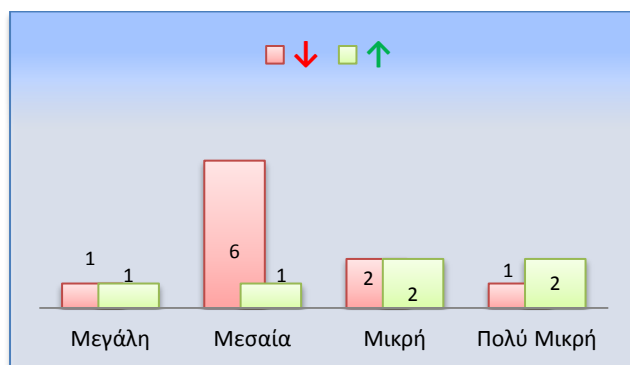
Γράφημα 3.6.10: Κλάδος Μηχανημάτων

Γράφημα 3.6.12: Κλάδος Προϊόντων Καπνού

Γράφημα 3.6.11: Κλάδος Ξύλου – Φελλού & Προϊόντων

Γράφημα 3.6.13: Κλάδος Ορυχείων – Μεταλλείων - Αλυκών

Όπως φαίνεται και από τα διαγράμματα σε όλους τους κλάδους με ελάχιστες εξαιρέσεις η αξιολόγηση των επιχειρήσεων όσον αφορά την πιστοληπτική τους ικανότητα μειώθηκε από το 2008 μέχρι το 2010. Οι περισσότερες μεταβολές και μάλιστα με αρνητική μεταβολή εμφανίζονται στις επιχειρήσεις Μικρού και Πολύ Μικρού μεγέθους. Το γεγονός αυτό παρατηρείται σε όλους τους κλάδους και έρχεται να επιβεβαιώσει την αδυναμία πολλών επιχειρήσεων από την στιγμή που ξεκίνησε η κρίση να διατηρήσουν την ρευστότητα τους και να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, κυρίως τις Βραχυχρόνιες καθώς οι επιχειρήσεις αξιολογούνται για την βραχυπρόθεσμη αξιοπιστία τους έναντι των πιστωτών τους και τον προμηθευτών τους.

4. Σύνοψη - Συμπεράσματα

Ο ελληνικός Βιομηχανικός Κλάδος έχει ιδιαίτερη σημασία για την ελληνική οικονομία καθώς πρέπει να θεωρείται κύριο εργαλείο ανάπτυξης. Η συνολική συνεισφορά του στο ΑΕΠ το 2011 ήταν 16,8%, με κύριους τομείς τα τρόφιμα και ποτά, τον κατασκευαστικό κλάδο και αυτόν του πετρελαίου.

Με την μελέτη αυτή έγινε προσπάθεια να εξεταστεί κατά πόσο οι επιχειρήσεις του κλάδου της Βιομηχανίας, επηρεάστηκαν από τα νέα δεδομένα τα οποία δημιούργησε η οικονομική κρίση. Οι προκλήσεις που έπρεπε να αντιμετωπίσουν, αφορούσαν τόσο την λειτουργική τους βελτίωση, επάρκεια και αποδοτικότητα, όπως για παράδειγμα την διατήρηση των περιθωρίων κέρδους τόσο του μικτού όσο και του λειτουργικού, καθώς η πτώσης της καταναλωτικής δαπάνης ιδιαίτερα σε επιχειρήσεις με προϊόντα που ο μεγαλύτερος όγκος τους απευθυνόταν στο ευρύ καταναλωτικό κοινό, είχε σαν συνέπεια την μείωση του Κύκλου Εργασιών. Σημαντικότερη όμως συνέπεια της κρίσης ήταν η δυσκολία των επιχειρήσεων εξεύρεσης των απαιτούμενων ενέσεων ρευστότητας για την εύρυθμη λειτουργίας τους, με σημαντικότερες αιτίες να είναι:

- Αδυναμία χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα
- Δημιουργία ενός είδους αλυσίδας, όπου οι ανεξόφλητοι λογαριασμοί ενός πελάτη μιας επιχείρησης δημιουργούσαν πρόβλημα σε ένα πλήθος άλλων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα το ελληνικό δημόσιο όντας πελάτης πολλών επιχειρήσεων, λόγω των καθυστερήσεων στην αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, δημιούργησε πρόβλημα σε αυτές τις επιχειρήσεις, με συνέπεια να μην μπορούν να πληρώνουν έγκαιρα τους προμηθευτές τους, οι οποίοι με τη σειρά τους άρχισαν και αυτοί να αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας.

- Μείωση των ημερών πίστωσης από τους προμηθευτές στις επιχειρήσεις, εξαιτίας της ανασφάλειας που επικρατεί λόγω της ύφεσης.

Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για περισσότερες από 12 χιλιάδες εταιρείες του βιομηχανικού κλάδου. Συνοψίζοντας κάποια σημαντικά μεγέθη και στοιχεία από την έρευνα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο συνολικός Κύκλος Εργασιών την περίοδο 2003 – 2010 παρουσίασε αύξηση 47% η οποία προέρχεται κυρίως από την περίοδο μέχρι και το 2008 ενώ για την περίοδο 2008 – 2010 οι πωλήσεις παρουσίασαν μείωση 18%. Το μεγαλύτερο μερίδιο στο συνολικό Κύκλο Εργασιών έχει ο κλάδος Πετρελαίου & Υγραερίου ενώ λιγότερο από 1% έχουν 5 κλάδοι. Κερδοφόροι το 2010 ήταν μόνο οι κλάδοι Πετρελαίου & Υγραερίου, Καπνού, Χαρτιού & Προϊόντων, Μη Μεταλλικών Ορυκτών και ο κλάδος Μηχανημάτων, με συνολικά κέρδη κοντά στα €400 εκατομμύρια. Ο πιο ζημιογόνος κλάδος ήταν αυτός των Χημικών & Φαρμάκων, κυρίως λόγω της εταιρίας Alaris που κατέγραψε ζημιές €920 εκατ. το 2010. Σε επίπεδο εταιρειών μόνο το 56% καταγράφει κέρδη. Η ζημιές που κατέγραψαν οι ζημιογόνες επιχειρήσεις μέσα στην περίοδο 2008 – 2010 αυξήθηκαν κατά 115%. Όσον αφορά την κεφαλαιακή διάρθρωση του κλάδου, τα συνολικά Ίδια Κεφάλαια ανέρχονται στα €42 δις, μειωμένα κατά 4% από το 2008. Αντίθετα, οι Υποχρεώσεις κατέγραψαν αύξηση της τάξης του 4% και ανέρχονται στα €59 δις, με 35% Μακροπρόθεσμες και 75% Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις. Οι δείκτες Γενικής και Άμεσης Ρευστότητας μειώθηκαν όλη αυτή τη περίοδο σε επίπεδα μη ικανοποιητικά και ασφαλώς ανησυχητικά και συγκεκριμένα για το 2010 ήταν 1,24 και 0,89 αντίστοιχα. Από τα €1,8 δις ζημιές το 2010 το 51% προέρχεται από την Εταιρεία Alaris, το 13% από την Chirita, το 10% από την Αττικό Μετρό, το 8% από τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα και το 5% από τα Ελληνικά Ναυπηγεία.

Η οικονομική κρίση τελικά όντως επηρέασε τις επιχειρήσεις του κλάδου. Σε μεγαλύτερο βαθμό όμως φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της να εμφανίζονται στις ζημιογόνες επιχειρήσεις και στις Μικρότερου μεγέθους επιχειρήσεις. Η ύφεση όμως έχει επιπτώσεις και στην υπόλοιπη

οικονομία όπως την ιδιωτική και δημόσια κατανάλωση και το τραπεζικό σύστημα. Έτσι το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια πολλών επιχειρήσεων στην αντιμετώπιση υπάρχοντων δυσκολιών, εμπορικών και λειτουργικών επιδείνωσε την ήδη κακή εικόνα που είχαν, ή δεν άφησε περιθώρια σε πολλές για έγκαιρη αντίδραση.

Η προσαρμογή των εταιρειών μπορεί να έχει πολλές κατευθύνσεις. Εξορθολογισμό των δαπανών, δημιουργία αποδοτικότερων δομών, μοντέλων λειτουργίας, μονάδων παραγωγής συνεργειών και συνεργασιών. Στην αδυναμία εξεύρεσης αναγκαίων πόρων για επενδύσεις, οι επιχειρήσεις μπορούν να επενδύσουν σε κατάλληλα καταρτισμένο ανθρώπινο κεφάλαιο. Απαραίτητη είναι και η εξεύρεση νέων αγορών, με την δημιουργία νέων προϊόντων και με πλεονέκτημα την προστιθέμενη αξία που αποδίδουν οι πρώτες ύλες που δεν υπάρχουν σε άλλες χώρες, όπως αυτές του πρωτογενή τομέα, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παράδειγμα σαν πρώτη ύλη στην βιομηχανία τροφίμων, φαρμακευτικών και καλλυντικών. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών δεν είναι άμεσα εφαρμόσιμη αλλά σε συνδυασμό με ένα πιο ασφαλές περιβάλλον λειτουργίας που θα εγγυάτε τα απαραίτητα κεφάλαια κίνησης βραχυχρόνια, μπορεί σε ένα βαθμό να συγκρατήσει την πτωτική πορεία πολλών επιχειρήσεων και να δημιουργήσει τις προοπτικές ανάπτυξης στο μέλλον.

Βιβλιογραφία – Πηγές

Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: Σεπτέμβριος 2012

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2012) ΔΕΙΚΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: Σεπτέμβριος 2012. [Δημοσίευση] Πειραιάς, 9 Νοεμβρίου 2012.

Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ: 3ο Τρίμηνο 2012 (Εκτιμήσεις)

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2012) ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ: 3ο Τρίμηνο 2012 (Εκτιμήσεις). [Δημοσίευση] Πειραιάς, 14-11-2012.

Minfin.gr

Δελτία Εκτέλεσης Προϋπολογισμού

Minfin.gr (2012) Δελτία Εκτέλεσης Προϋπολογισμού. Διαθέσιμο στο:

<http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/contentTypes/genericContentResourceObject,fileResourceObject,arrayOfFileResourceTypeObject/topicNames/budgetExecutionBulletin/pageNumber/1/resourceRepresentationTemplate/contentObjectListAlternativeTemplate#fragment-3>.

European Commission

The Second Economic Adjustment Programme for Greece First Review - December 2012

European Commission (2012) The Second Economic Adjustment Programme for Greece First Review - December 2012. Occasional Papers 123. Brussels: Directorate-General for Economic and Financial Affairs Publications, σελ.33-43,46,47,48,49,50.

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών

Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2013

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών (Οκτώβριος 2012) Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2013. [Εκθεση] Αθήνα.

STOXX.com | EURO STOXX 50®

Stoxx.com (n.d.) STOXX.com | EURO STOXX 50®. Διαθέσιμο στο:

http://www.stoxx.com/indices/index_information.html?symbol=sx5E

International Monetary Fund

World Economic Outlook Update

International Monetary Fund (Οκτώβριος 2012) World Economic Outlook Update. [Εκθεση] Washington D.C.: IMF.

<http://www.express.gr>

Μείωση 24,7% στα κέρδη των μεγαλύτερων παραγωγικών επιχειρήσεων το 2009

<http://www.express.gr> (2010) Μείωση 24,7% στα κέρδη των μεγαλύτερων παραγωγικών επιχειρήσεων το 2009.

Διαθέσιμο στο: http://www.express.gr/news/finance/316461oz_20100615316461.php3.

Hellenic-petroleum.gr

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Hellenic-petroleum.gr (2012) ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ. Διαθέσιμο στο:

<http://www.hellenic-petroleum.gr/online/generic.aspx?mid=163>.

Moh.gr

Επενδυτικά Σχέδια

Moh.gr (2012) Επενδυτικά Σχέδια. Διαθέσιμο στο: http://www.moh.gr/Default.aspx?a_id=10410.

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2001) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 70/2001 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 12ης Ιανουαρίου 2001 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Βρυξέλλες: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, σελ.7.

Invest In Greece Agency

ΤΟΜΕΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΠΟΤΩΝ

Invest In Greece Agency (2012) ΤΟΜΕΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΠΟΤΩΝ. Αθήνα: Invest In Greece Agency, σελ.1.

Capital.gr

Alaris: Πτώση Εσόδων, ζημιές για το 2010

Capital.gr (2011) Alaris: Πτώση Εσόδων, ζημιές για το 2010. Διαθέσιμο στο:

<http://www.capital.gr/Articles.asp?id=1162952>

Τράπεζα Πειραιώς

ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Τράπεζα Πειραιώς (2011) ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ. ΚΛΑΔΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ 15. ΜΟΝΑΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΩΝ, σελ.25.